

TILINPÄÄTÖS 2023

Kunnanhallitus 29.4.2024

Sisällysluettelo

1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	3
2 TOIMINTAKERTOMUS	5
2.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	5
Yleistietoa kunnasta.....	5
Kunnan luottamushenkilöorganisaatio	8
Kunnan henkilöstöorganisaatio	10
Yleinen taloudellinen tilanne	11
Kuntien talouden kehitys.....	12
Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	13
Muut ei-taloudelliset asiat.....	14
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	14
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista.....	15
2.2 SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ.....	18
2.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	20
Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut.....	20
Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	21
2.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET.....	22
Tase ja sen tunnusluvut	22
2.5 KOKONAISTULOT JA -MENOT	25
2.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	26
Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhtiöistä	26
Konsernin toiminnan ohjaus.....	26
Oleelliset konsernia koskevat tapahtumat.....	27
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	32
Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut	33
Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut.....	34
Konsernitase ja sen tunnusluvut	35
Konsernitaseen tunnusluvut.....	37
2.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	38
3 KÄYTTÖTALOUDEN TOTEUTUMISVERTAILU	39
3.1 KUNNANVALTUUSTO	39
3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA.....	40
3.3 KUNNANHALLITUS.....	41
3.4 KESKUSVAALILAUTAKUNTA.....	48
3.5 HYVINVOINTILAUTAKUNTA	49
3.6 SIVISTYSLAUTAKUNTA	60
3.7 TEKNINEN LAUTAKUNTA	72
5 TOTEUTUMISVERTAILUT	86
5.1 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU	86
5.2 VEROTULOJEN ERITTELY.....	87

5.3	INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMISVERTAILU	88
5.4	RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU	94
5.5	YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIoidEN TOTEUTUMISESTA	95
6	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	98
6.1	TULOSLASKELMA	98
6.2	RAHOITUSLASKELMA.....	99
6.3	TASE.....	100
6.4	KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LASKELMAT	102
7	LIITETIEDOT	106
7.1	TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	106
7.2	KONSERNITILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	108
7.3	TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT	109
7.4	TASEEN LIITETIEDOT	112
7.5	VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	117
7.6	HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA KOSKEVAT LIITETIEDOT	118
7.7	LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA	119
8	ERIYTETTY TASEYKSIKKÖ: VESIHUOLTOLAITOKSEN TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS	120
	Vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma	120
	Vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma.....	121
	Vesihuoltolaitoksen taselaskelma	122
	Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista.....	123
9	ALLEKIRJOITUKSET.....	124

1 KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Yleistä

Vuonna 2023 realisoitui merkittävä valtakunnallinen uudistus, kun sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyi kunnilta, kaupungeilta ja kuntayhtymiltä hyvinvointialueille. Kunnissa ja kaupungeissa iloittiin taloudellisten vastuiden poistumisesta, mutta samanaikaisesti kävi selväksi, että uudistuksen taloudelliset vaikutukset kohtelivat kuntia ja kaupunkeja hyvin eri tavoin. Laihian osalta negatiivinen asia oli kuntayhtymälaskutuksen odottamaton kasvu loppuvuonna 2022, mikä vaikutti vahvasti sekä vuoden 2022 talouteen että myös valtionosuuksiin vuodesta 2023 lähtien.

Vuoden mittaan kävi myös selväksi, että ns. rajapintaa kuntien ja hyvinvointialueiden kesken on runsaasti ja yhteistyö tämän rajapinnan vastuiden selkeyttämiseksi vie runsaasti resursseja sekä hyvinvointialueilla että kunnissa. Tämä työ tulee jatkumaan vielä vuosia.

Erittäin negatiivinen asia oli hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne, jonka myötä Laihiallakin on jouduttu etsimään keinoja palveluiden säilyttämiseksi Pohjanmaan hyvinvointialueen säästöjen paineissa. Konkreettisimmin tämä näkyi terveystieteiden yleislääketieteen osaston (vuodeosasto) kriittisenä tarkasteluna.

Toinen suuri vuotta 2023 koskeva uudistus oli TE-palveluita koskeva päätöksenteko. Pohjanmaalle on muodostumassa kolme TE-aluetta, joista Laihian kunta suuntautuu Vaasan kaupungin organisoimaan alueeseen. Uudistus viimeistellään vuonna 2024 ja kaupunkivetoinen alue aloittaa toimintansa vuoden 2025 alussa. Nähtäväksi jää millaiset vaikutukset uudistuksella on konkreettisesti laihialaisille asiakkaille.

Kuluneen vuoden päätöksenteossa voidaan nostaa esiin mm. kunnan elinkeinostrategian hyväksyminen vuosille 2023–2026, sekä päätös uuden kunnanviraston hankkeen alulle laittamisesta.

Vaasan seutu on mielenkiintoisessa tilanteessa ns. GigaVaasa-hankkeen edetessä ja Laihialla on hyvät mahdollisuudet kehittää elinkeinoelämää sekä kunnan elinvoimaisuutta strategisesti oikeilla ennakoivilla ratkaisuilla. Kunta pyrkii toimimaan asiassa etupainotteisesti etenkin kaavoitusratkaisujen osalta.

Virastokeskuksen osalta voidaan todeta sen vaativan tulevien vuosien aikana miljoonaluokan investoinnit ja huomioiden tilojen käyttökelpoisuus sekä käyttöaste, ei tarvittaville investoinneille katsota olevan perustetta. Nykyisen virastokeskuksen purun myötä alue tulee tulevaisuudessa näyttämään hyvin erilaiselta muidenkin alueen toimijoiden aktiivisuuden myötä.

Vuoden mittaan olemme pyrkineet purkamaan Laihiaa koskevia myyttejä ”Insinööri Mikan” avulla. Markkinointia on pyritty monipuolistamaan markkinointisuunnitelman mukaisesti ja olemme olleet esillä entistä enemmän myös sosiaalisessa mediassa. Mielenkiintoinen markkinointimahdollisuus on myös päätös menestyneen laihialaisen nuoren yleisurheilijan tukemiseksi lähtemisestä.

Kunnan tilinpäätös vuodelta 2023 on ylijäämäinen. Tämän mahdollisti käytännössä edellisten vuosien ns. verohännät, joiden myötä kunnan verotulot olivat ennakoitua paremmat. Tämän talouden tuloelementin merkityksen pieneneminen sekä valtionosuuksien leikkaaminen ennakoivat kunnille

ja kaupungeille ongelmia tuleville vuosille. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kuntien ja kaupunkien on löydettävä toiminnastaan merkittäviä säästöjä ja samalla on pohdittava kunnallisten maksujen ja verojen tulevaisuutta.

Kiitän jälleen kerran sekä päättäjiä että kunnan työntekijöitä panoksestanne laihialaisten hyväksi. Nyky-yhteiskunnassa ei ole helppoa toteuttaa demokratiaa sekä kunnan lukuisia velvoitteita. Paineita tulee sekä päättäjille että henkilöstölle monesta suunnasta ja niistä kunnialla selviäminen vaatii varsin paljon. Tätä jaksamista ja oikeanlaista asennetta toivomme näkevämme jatkossakin.

Juha Rikala, kunnanjohtaja

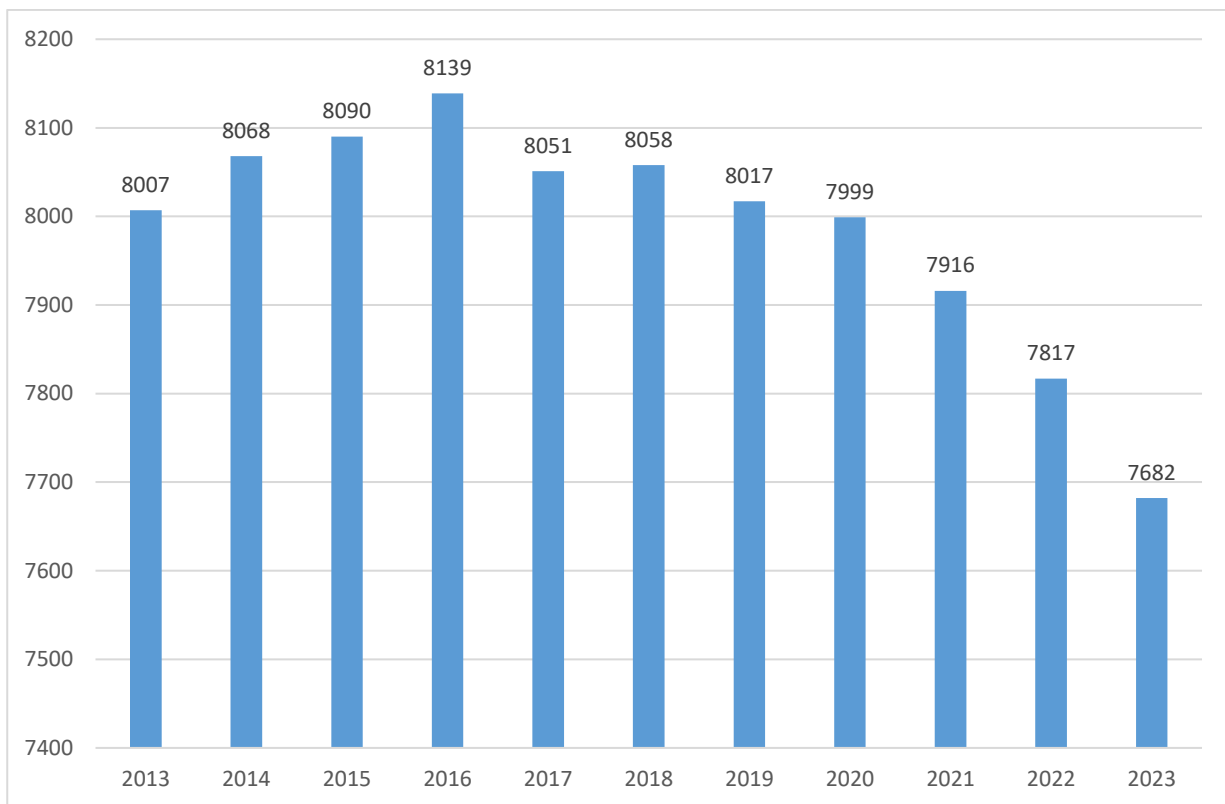
2 TOIMINTAKERTOMUS

2.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

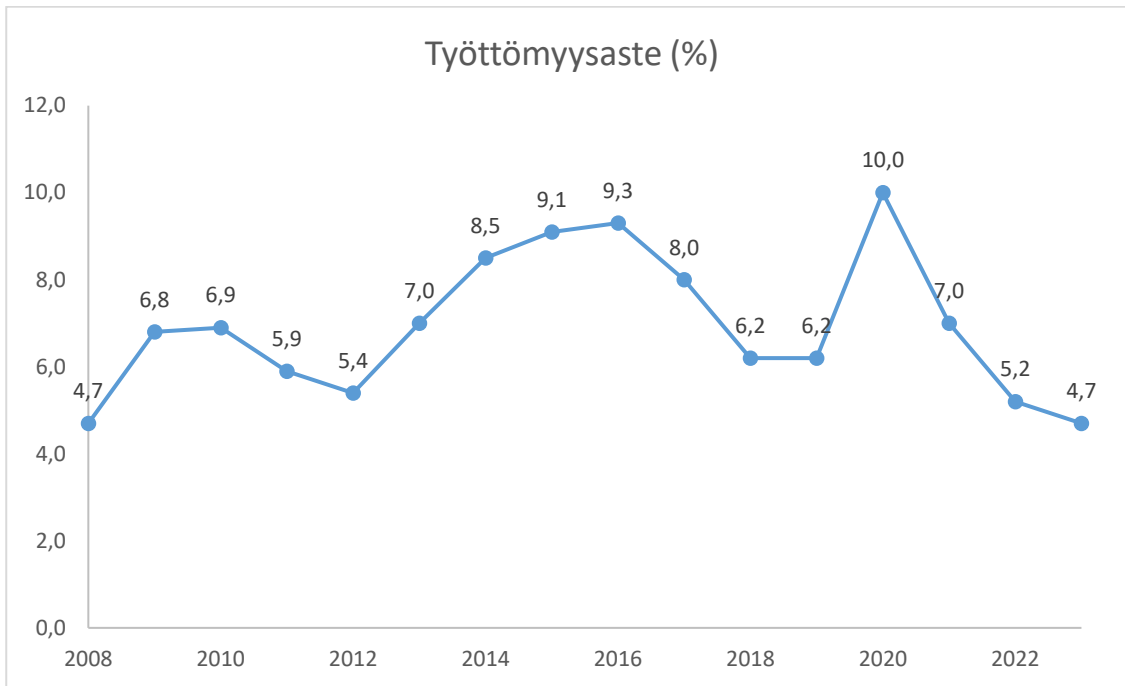
Yleistietoa kunnasta

Laihian kunnan pinta-ala on 508 km² ja asukasluku vuoden 2023 lopussa oli 7 682. Ruotsinkielisten osuus on noin 1,1 %. Laihia kuuluu Pohjanmaan maakuntaan ja Kyrönmaan seutukuntaan. Etäisyys Laihialta Vaasaan on 24 km ja Seinäjoelle 53 km.

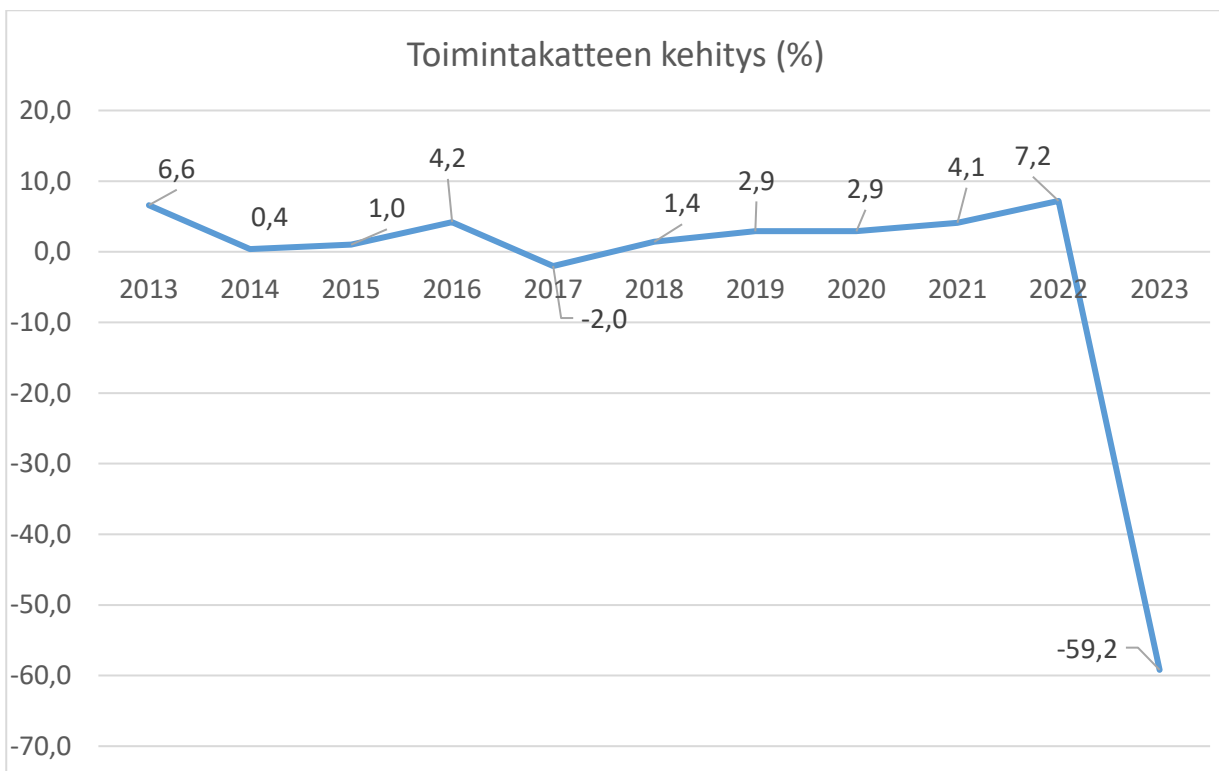
Asukasluvun kehitys vuosina 2012–2023 (tilanne 31.12.)

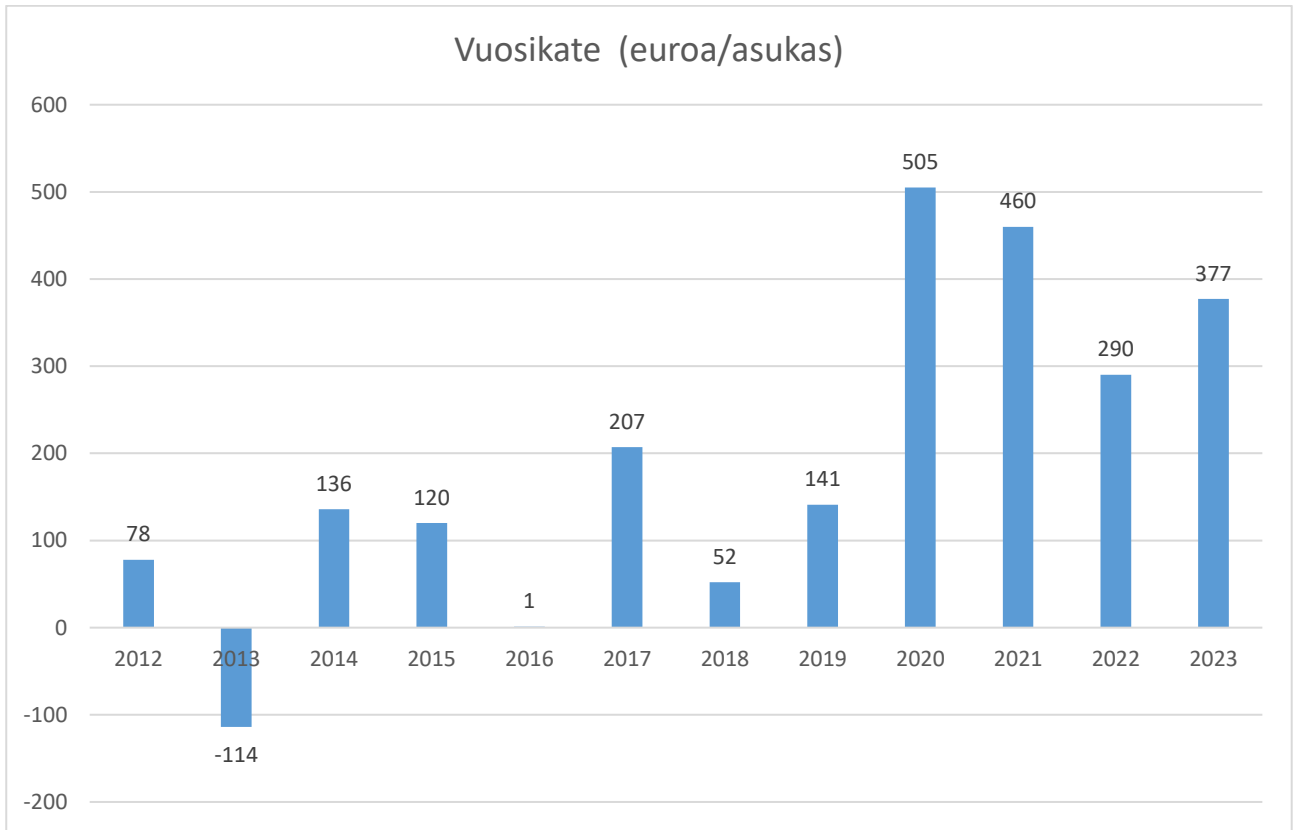
Työttömyysasteen vaihtelu vuosina 2008–2023 (vuosikeskiarvo)

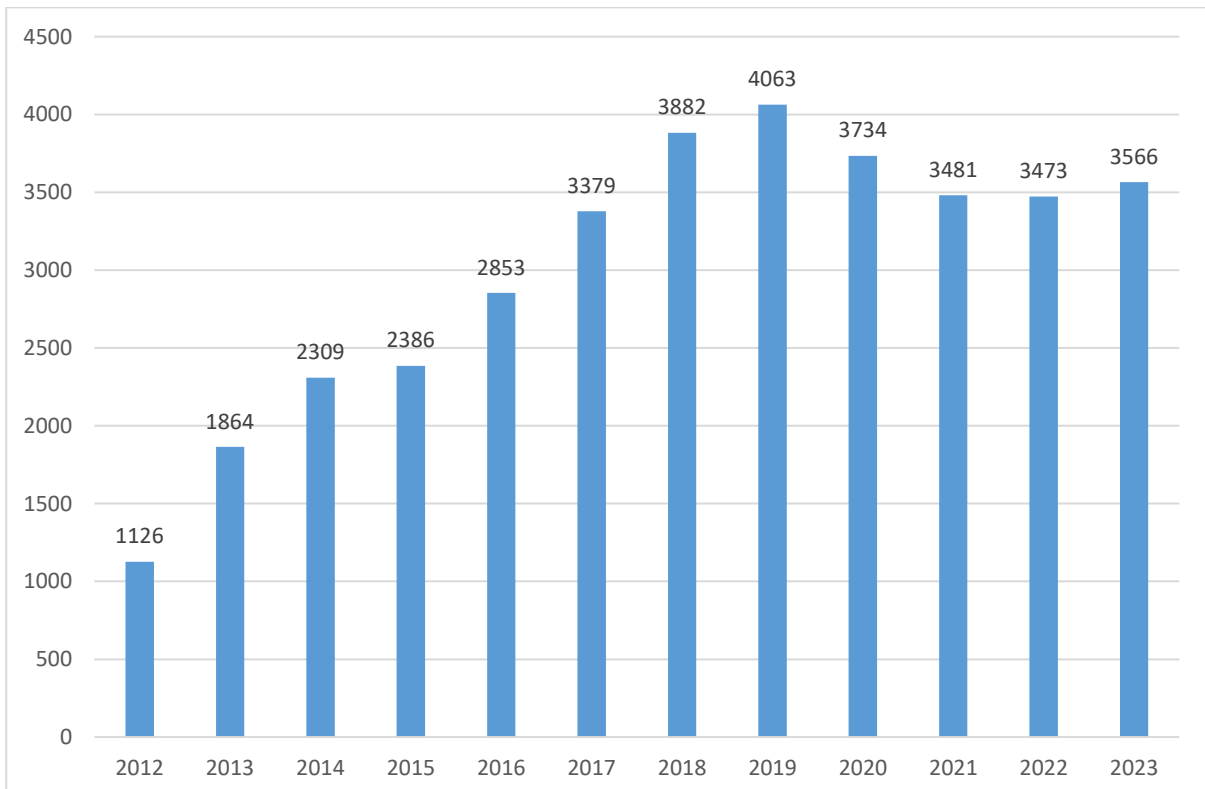
Kunnan toimintakatteen kehitys vuosina 2013–2023 (%)

Vuosikatteen kehitys vuosina 2012–2023 (euroa/asukas)

Kunnan lainamäärän kehitys vuosina 2012–2023 (eur/asukas)

Kunnan luottamushenkilöorganisaatio

KUNNANVALTUUSTO

Aro Erkki

Back Harry

Friman Tiina

Frondelius Tero

Haapaluoma Juha

Harju Jukka

Hilmola Juhana (en. Viholainen Iida §34 19.6.23)

Jänisoja Jukka

Kamila Timo, 1. vpj.

Kinnari Raimo O

Knuutti Teemu

Laine Janne, (pj. asti 19.6.23)

Leppilahti Joni, 2. vpj.

Miskala Päivi

Mäkinen Heikki

Niemi Minna

Niemistö Jussi K

Petrimäki Pasi alk.30.10.23 (en.Raatikainen Olli §49 30.10.23)

Pääskynen Jenna

Ranne Lea

Salminen Asko

Silorinne Kurth

Tekoniemi Vilho

Tuomela Antti, pj (§36 19.6.23)

Tuomela Sauli

Vatilo Jaakko

Vettenranta Marja

KUNNANHALLITUS

Varsinainen jäsen:

Niemi Minna, pj.

Tuomela Sauli, 1. vpj.

Frondelius Tero, 2. vpj.

Friman Tiina

Harju Jukka

Knuutti Teemu

Miskala Päivi

Riiki Timo (en.Salminen Asko §75 11.12.23)

Kinnari Raimo O (en.Tuomela Antti §37 19.6.23)

Vettenranta Marja

Henkilökohtainen varajäsen:

Viljanmaa Raija

Haapaluoma Juha

Silorinne Kurth

Eerola Piia

Pääskynen Jenna

Petrimäki Pasi (en.Raatikainen Olli §49 30.10.23)

Viianen Hannele (en.Viholainen Iida §34 19.6.23)

Jänisoja Jukka

Laine Janne (en. Tuomela Antti § 38 19.6.23)

Havusela Elisa

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Varsinainen jäsen:

Mäkinen Heikki, pj.

Ranne Lea, vpj.

Koivisto Asko

Rintala Vuokko

Visuri Kaija (en. Tuomisto Arto KV §5 13.3.23)

Henkilökohtainen varajäsen:

Rahnasto Kimmo

Tuomela Aino

Riiki Timo

Harri Marja-Liisa

Pohjola Miika

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Varsinainen jäsen:

Ranta Jouko, pj.

Toikka Anna-Liisa, vpj.

Kinnari Kari

Salminen Asko (en. Järvi Juha KV §6 13.3.23)

Viianen Sirpa-Liisa

Varajäsenet siinä järjestyksessä, jossa tulevat jäsenten sijaan

1. Latvala Katri

2. Puska Päivi

3. Nykänen Markku

4. Harju Tuula

5. Nieminen Hannu

HYVINVOINTILAUTAKUNTA**Varsinainen jäsen:**

Kannelmaa Esa, pj.
 Back Harry, vpj. alk.30.10.23 (en.Raatikainen Olli)
 Harju Jukka
 Kallio Päivi
 Lintunen Sale-Ann
 Lämpsä Ritva
 Mäkinen Heikki
 Pohjavaara Saila
 Wichachu Chinnaphat

Henkilökohtainen varajäsen:

Holkko Ville
 Knuutti Teemu (alk. 30.10.23 §49)
 Andrejeff Pekka
 Pienimäki Susanna
 Alho Minna
 Viljanmaa Raija
 Säilä Jussi
 Miskala Päivi
 Nykänen Markku

SIVISTYSLAUTAKUNTA**Varsinainen jäsen:**

Aro Erkki, pj.
 Jänisoja Jukka, vpj.
 Back Harry
 Kurunsaari Terese 30.10.23 (en.Eerola Piia §48 30.10.23)
 Poti Sakari
 Pääskynen Jenna
 Lammi Kristiina
 Silorinne Kurth
 Trofast Kukka

Henkilökohtainen varajäsen:

Kallio Juha
 Riiki Timo (en.Järvi Juha §6 13.3.23)
 Uusimäki Antti
 Juntunen Camilla
 Hautanen Jaakko
 Rintala Vuokko
 Riski Anneli
 Kallio Päivi
 Pohjavaara Saila

TEKNINEN LAUTAKUNTA**Varsinainen jäsen:**

Hilmola Juhana, pj.
 Haapaluoma Juha, vpj.
 Kasi-Kangasmaa Marika
 Niemistö Jussi K
 Poola Anne-Mari
 Riiki Piia
 Tekoniemi Vilho
 Vatiilo Jaakko
 Vettenranta Marja (en.Viholainen Iida §34 19.6.23)

Henkilökohtainen varajäsen:

Uusimäki Antti
 Oikarainen Jouni
 Kallio Päivi
 Petrimäki Pasi
 Miskala Päivi (en.Visuri Kaija §35 19.6.23)
 Kinnari Pirjo
 Helala Aarne
 Leppilahti Joni
 Viianen Hannele

Kunnan henkilöstöorganisaatio

Kunnan vakinaisen henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 261. Vähennystä vuoden takaiseen on 12.

Tilikaudella maksettiin palkkoja yhteensä 12 618 781 euroa, palkkioita 4 915 euroa ja luottamustoi-
mipalkkioita 133 055 euroa. Kunnalle maksetut henkilöstökorvaukset olivat 156 138 euroa. Palkat
ja palkkiot yhteensä olivat 12 600 613 euroa.

Laihian kunnan tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma hyväksyttiin kunnanvaltuustossa
31.5.2021.

Laihian kunta vaihtoi työterveyshuollon palveluntuottajan 1.1.2019. Palveluntoimittaja on Pihlaja-
linna Terveys Oy. Sopimus kattaa laajasti sekä ennaltaehkäisevän terveydenhuollon että sairauden
hoidon. Vuoden aikana uuden palveluntuottajan kanssa käytiin useita yhteistyöneuvotteluja, joissa
kehitettiin yhteistyötä ja palvelun laatua.

TILIVELVOLLISET VIRANHALTIJAT

Rikala Juha	kunnanjohtaja
Metsänranta Kaija	hallinto- ja henkilöstöjohtaja
Girén Jukka	talousjohtaja
Laukkonen Markku	sivistysjohtaja
Mansikka-aho Jari	tekninen johtaja

Tilikaudelta on laadittu erillinen henkilöstökertomus.

Vakinainen henkilöstö 31.12.	2023	2022
Yleishallinto	10	
Hyvinvointi ja sivistyspalvelut	213	
Tekniset palvelut	38	
Yhteensä	261	273

Yleinen taloudellinen tilanne

Investointien ja kotitalouksien kulutuksen vähenemisen takia Suomen talous oli taantumassa vuonna 2023. Vuonna 2024 inflaatio hidastuu ja korot kääntyvät laskuun. Tämä yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa kääntää bruttokansantuotteen kasvuun. Heikko talouskehitys ja ripeä menojen kasvu pitävät julkisyhteisöt sitkeästi alijäämäisinä. Julkisyhteisöjen alijäämä on kolmen prosentin huonommalla puolen usean vuoden ajan, arvioi valtiovarainministeriö 19. joulukuuta 2023 julkaisemassaan talouskatsauksessa.

Suomen talouden tilanne on ollut loppuvuonna 2023 heikko, ja bruttokansantuote (bkt) supistui arviolta 0,5 prosenttia. Taloustilanne oli alkuvuonna ennakkoarvioita huonompi, ja kolmannella neljänneksellä tuotanto väheni selvästi. Kehnoin tilanne on rakentamisessa.

Taantuma väistyy ja talous alkaa kasvaa vuonna 2024. Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa lisäävät kotitalouksien ostovoimaa. Yksityinen kulutus kääntyy vaimeaan kasvuun ja kasvu vahvistuu vuonna 2025. Korkojen lasku tukee investointeja samoin kuin investoinnit energiasiirtymään ja puolustukseen. Vuonna 2024 bkt kasvaa 0,7 prosenttia. Kasvu vahvistuu 2,0 prosenttiin vuonna 2025 ja 1,6 prosenttiin vuonna 2026.

Inflaatio hidastui nopeasti vuoden 2023 aikana. Vuonna 2024 inflaatio on keskimäärin enää 2 prosenttia ja painuu alle 2 prosentin vuosina 2025 ja 2026. Reaaliansiot kääntyvät kasvuun vuonna 2024. Kotitalouksien ostovoiman kasvu jää kuitenkin vielä vaimeaksi, sillä työllisyyden heikkeneminen ja sosiaalietuuksien leikkaukset hidastavat tulojen kasvua. Vuodesta 2025 alkaen kotitalouksien ostovoiman ja kulutuksen kasvu vauhdittuvat.

Uusien asuntojen rakentaminen on jyrkässä laskussa ja lasku jatkuu vielä vuonna 2024. Asunnoille on kuitenkin kysyntää maahanmuuton ja maan sisäisen muuton ansiosta. Korkojen kääntyminen laskuun piristääkin asuntomarkkinoita ja uudistuotanto kasvaa vuodesta 2025 alkaen. Haastavista lyhyen aikavälin näkymistä huolimatta yrityksillä on suuria investointitarpeita lähivuosina, ja odotukset tuotannollisista investoinneista ovat positiiviset.

Vuonna 2023 vienti Suomesta laski, mutta selvästi vähemmän kuin tuonti. Vuonna 2024 viennin odotetaan jo kasvavan, kun maailmankauppa toipuu ja Suomen kustannuskilpailukyky on kunnossa.

Tuotannon laskun myötä työvoiman kysyntä vähenee vuonna 2024, työllisyys vähenee tilapäisesti ja työttömyysaste nousee 7,5 prosenttiin. Vuosina 2025 ja 2026 talouden kasvu on varsin vahvaa ja työllisten määrä lisääntyy lähes prosentin vuosittain. Työllisyyden kasvua tukevat myös hallituksen työvoiman tarjontaa lisäävät toimet, joista ensimmäiset astuvat voimaan 2024.

Suomen julkisen talouden tilanne on kääntymässä heikompaan. Julkisyhteisöjen alijäämän arvioidaan olevan 2,5 prosenttia suhteessa bkt:hen vuonna 2023. Alijäämä kasvaa 2024 3,5 prosenttiin yhtäältä hitaan verotulojen kasvun ja toisaalta nopean menojen kasvun vuoksi.

Aiemmin päätetyt varautumismenot, mittavat investoinnit ja hintojen sekä palkkojen nopea nousu pitävät menojen kasvun ripeänä myös lähitulevaisuudessa. Julkisyhteisöjen alijäämä kohenee tulevina vuosina noin 3 prosenttiin suhteessa bkt:hen, kun hallituksen sopeutustoimet alkavat purra sekä talous ja työllisyys alkavat kasvaa ennustejakson lopulla.

Valtionhallinnon alijäämä pysyy mittavana läpi koko ennustejakson, eikä kuntahallinnossa tai hyvinvointialueillakaan ole odotettavissa alijäämien oikenemistä. Ilman sosiaaliturvarahastojen huomattavaa ylijäämää Suomen julkisyhteisöjen alijäämä olisi merkittävästi syvempi.

Valtion ja paikallishallinnon alijäämien sekä hitaan talouskasvun seurauksena velkasuhde jatkaa kasvuaan. Se ei ole kääntymässä laskuun näköpiirissä olevalla talouden kehityksellä.

Lähde: Valtionvarainministeriö, <https://vm.fi/-/suomen-talous-kaantyy-taantuman-jalkeen-kasvuun>

Kuntien talouden kehitys

Kuntataloudessa on takana neljä vahvaa vuotta. Yleiseen talouskehitykseen liittyvä epävarmuus on kuitenkin kasvanut vuoden 2023 aikana. Kuntien menot kasvavat hintojen noustessa ja lisäksi investointipaineet pysyvät mittavina. Kustannusten kehitykseen vaikuttaa etenkin kunta-alan ansiokehitys.

Kuntatalouden keskeiset tunnusluvut, kuten tilikauden tulos ja toiminnan ja investointien rahavirta, ovat kuntatalouden kehitysarvion mukaan vahvoja vuonna 2023. Verotuloja kertyi osin edelleen sote-uudistusta edeltäneiden korkeampien kunnallisveroprosenttien ja jako-osuuksien mukaisesti. Käännö heikompaan on kuitenkin edessä talouskasvun vaimenemisen ja väliaikaisten korkeampien verotulokertymien loppuessa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy niin kuntien tehtäviä ja rahoitusta lisääviä kuin vähentäviä toimenpiteitä. Uusiin ja laajeneviin valtionosuustehtäviin osoitetaan täysimääräinen rahoitus. Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutus kuntatalouteen on vuonna 2024 epäselvä.

Kuntien valtionapuihin osoitetaan kokonaisuudessaan noin 5,1 mrd. euroa vuonna 2024. Kehyskauden loppuun mennessä vuonna 2027 valtionavut ovat noin 6,1 mrd. euroa. Peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan yhden prosenttiyksikön indeksikorotusta vastaava vähennys vuosina 2024—2027, mikä pienentää kuntien valtionosuutta noin 24 miljoonaa euroa vuonna 2024. Toisaalta maapohjan kiinteistöveron alarajan korotus 1,30 prosenttiin vahvistaa kuntataloutta arviolta noin 108 miljoonalla eurolla vuodesta 2024 alkaen. Kuntien peruspalvelujen valtionosuus kasvaa noin 0,9 mrd. eurolla vuonna 2025, kun TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille ja kuntien työttömyysturvan rahoitusosuutta kasvatetaan.

Hallituksen suoraan kuntatalouteen vaikuttavia panostuksia ovat muun muassa perusopetuksen vahvistaminen ja tasa-arvon edistäminen esi- ja perusopetuksessa. Perusopetuksen vahvistamiseen liittyvien toimenpiteiden kuntatalousvaikutukset tarkentuvat jatkovalmistelun yhteydessä. Oppilas- ja opiskelijamäärien pieneneminen alentaa reaalisesti hieman opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan valtionosuuksia kehyskaudella.

Kuntien kustannuskehitystä kuvaava peruspalvelujen hintaindeksin muutos on keskimäärin 3,1 prosenttia vuodessa vuosina 2024–2027. Kuntatalouden toimintamenoja kasvattavat erityisesti kunta-alan ansiotason nousu. Vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle sovitun palkkausjärjestelmien kehittämissuunnitelman vuoksi. Tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee sopeutuspaineita kuntatalouteen tuleville vuosille.

Kunnallisveroprosentteihin ennakoidaan kohdistuvan nousupainetta kaikissa kuntakokoryhmissä vuosina 2024–2027, mutta koko maan tasolla kunnallisveron laskennallinen korotuspaine pysyy suhteellisen maltillisella tasolla. Vuonna 2023 negatiivisen vuosikatteen kuntia on vain muutama, mutta kehyskauden loppua kohden määrä nousee painottuen erityisesti pienempiin kuntakokoryhmiin.

Kunnilla on merkittäviä investointitarpeita muun muassa rakennuskannan iän, muuttoliikkeen ja vihreän siirtymän vuoksi. Kuntatalouden lainakanta jatkaa kasvuaan vuosina 2024–2027, mutta kasvuvauhti hidastuu viime vuosikymmenen keskimääräiseen kasvuvauhtiin verrattuna.

Syksyn 2023 kuntatalousohjelma syventää valtion talousarvioesityksen kuntataloutta koskevaa arviointia. Kuntatalousohjelman painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja hallituksen kuntatalouteen vaikuttavien toimenpiteiden tarkastelussa. Kuntatalousohjelma valmistellaan valtiovarainministeriön nimeämässä sihteeristössä, jossa ovat mukana kaikki keskeiset kuntien tehtävälainsäädäntöä ja kuntatalouteen vaikuttavia valtion toimenpiteitä valmistelevat ministeriöt sekä Suomen Kuntaliitto.

Lähde: Valtionvarainministeriö, <https://vm.fi/-/kuntatalousnakymat-heikkenemassa>

Olellaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Laihian kunnan suurin haaste tulevina vuosina on kumulatiivisen alijäämän kattaminen. Kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 11.12.2023 talousarvion vuodelle 2024, minkä mukaan kunnan talous olisi alijäämäinen 2,4 miljoonaa euroa talousarviovuodelta 2024. Myös taloussuunnitelmavuodet näyttävät haasteellisilta.

Sote-menojen ja niitä vastaavien tulojen poistuminen kunnilta vuoden 2023 alusta muutti merkittävästi kuntien taloudellista tilannetta. Mm. vuoden 2023 toimintakate pieneni edelliseen vuoteen verrattuna 59,2 prosenttia ja verorahoitusta (verotulot + valtionosuudet) kertyi 54,5 prosenttia vähemmän. Sen sijaan esimerkiksi kunnan lainamäärään muutoksella ei ollut vaikutusta.

Sote-muutoksesta vuoksi talousluvut eivät ole kaikelta osin vertailukelpoisia aikaisempiin vuosiin verrattuna.

Sote-menojen poistuttua kuntien vastuulta, talouden ennustaminen helpottui. Kunnan taloudellista tilannetta vuoden 2023 osalta helpotti aikaisemmilta verovuosilta tulevat verotulot, jotka tilitettiin vanhojen veroprosenttien mukaisesti. Kunnanvaltuusto päätti marraskuussa 2023 veroprosentin

korotuksesta mutta tämä ei riitä kattamaan kasvavia menoja ja pienentyneitä valtionosuuksia niin, että talous olisi riittävän tasapainoinen.

Talousarviossa 2024 on hyväksytty investointien nettomääräksi 2 327 450 euroa. Talousarviolainaa nostetaan 8,0 miljoonaa euroa. Kuntatalouden sopeutustoimenpiteet tullaan aloittamaan vuoden 2024 aikana.

Muut ei-taloudelliset asiat

Laihian kunnan johtamisen käsikirjassa on kuvattu hyvä hallintotapa ja toiminnan eettisyys. Laihian kuntakonsernin päätöksenteossa ja toiminnoissa noudatetaan hyvän hallinnon oikeusperiaatteita ja johtamismenettelyitä sekä eettisiä periaatteita. Luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja työsuhteisten työntekijöiden tulee toimia vastuullisesti sekä hyvän hallintotavan mukaisesti. Hallinnossa asioivia ja asiakkaita kohdellaan tasapuolisesti sekä toimivaltaa käytetään yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Kuntalaisten, asiakkaiden ja eri sidosryhmien asianmukainen kohtelu edellyttää, että henkilöstö toimii hyvän hallintotavan mukaisesti ja tuntee sääntöjen ja ohjeiden lisäksi olennaiset toimintaa ohjaavat normit.

Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 31.5.2021 Laihian kunnan tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman. Suunnitelmassa todetaan, että vuoden 2015 voimaan tulleen yhdenvertaisuuslain 1 § mukaan lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteena on parantaa organisaation toiminnan yhdenvertaisuutta. Tavoitteen kannalta keskeisiä kehittämisalueita ovat syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi ja yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen sekä osallisuuden lisääminen.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Laihian kunnan suurin haaste tulevina vuosina on kumulatiivisen alijäämän kattaminen. Kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 11.12.2023 talousarvion vuodelle 2024, minkä mukaan kunnan talous olisi alijäämäinen 2,4 miljoonaa euroa talousarviovuodelta 2024. Myös taloussuunnitelmavuodet näyttävät haasteellisilta. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyy 1,1 miljoonan euron määräraha kunnan omistamien Kiinteistö Oy Laihian Virastokeskuksen osakkeiden arvon alaskirjaukseen. Alaskirjaus tehdään todennäköisesti vuonna 2024, mutta summa saattaa olla pienempi kuin mihin talousarviossa on varauduttu.

Sote-menojen poistuttua kuntien vastuulta, talouden ennustaminen helpottui. Kunnan taloudellista tilannetta vuoden 2023 osalta helpotti aikaisemmilta verovuosilta tulevat verotulot, jotka tilitettiin vanhojen veroprosenttien mukaisesti. Kunnanvaltuusto päätti marraskuussa 2023 veroprosentin korotuksesta mutta tämä ei riitä kattamaan kasvavia menoja ja pienentyneitä valtionosuuksia niin, että talous olisi riittävän tasapainoinen.

Talousarviossa 2024 on hyväksytty investointien nettomääräksi 2 327 450 euroa. Talousarviolainaa nostetaan 8,0 miljoonaa euroa. Kuntatalouden sopeutustoimenpiteet tullaan aloittamaan vuoden 2024 aikana.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinta

Kunnanvaltuusto hyväksyi 17.6.2013 Laihian johtamisen käsikirjan. Käsikirjassa kuvataan Laihian kuntakonsernin johtamisjärjestelmä sekä siihen sisältyvät sisäisen valvonnan, kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja tuloksellisuuden arvioinnin menettelyt.

Valmiussuunnittelu on osa varautumista eri häiriötilanteisiin. Kunnalla on velvollisuus huolehtia alueensa ja kuntalaisten hyvinvoinnista kaikissa olosuhteissa.

Pohjanmaan pelastuslaitoksen kuntatoimijoiden yhteystietokartoitukseen on päivitetty Laihian tiedot. Kunnassa on käytössä VIRVE-päätelaitteita. Turvallisuussuunnitelma on tehty ja valmiussuunnitelman päivitystyö käynnistyy vuoden 2024 aikana.

Toiminnalliset riskit

Keskeisenä toiminnallisena riskinä on kuntien epävarmuus rahoituksen riittävydestä sekä toisaalta jatkuvalla syötöllä ilmaantuvat uudet tehtäväveloitteet ja käyttötalousmenojen kasvaminen. Näihin vaikuttavat sekä EU-tason että Suomen valtion toimet ja kunnilla onkin varsin rajoitetusti mahdollisuutta sekä ennakoida että reagoida muutoksiin.

Henkilöstön työhyvinvoinnin sekä ammatillisen osaamisen ylläpitäminen on pyritty huomioimaan sekä strategiatasolla että konkreettisesti resurssien suuntaamisen avulla. Keskeisessä roolissa on kunnan esihenkilötaso, jonka toiminnan kehittämiseen on pyritty erityisesti keskittymään.

Kunnassa jatketaan organisaation sisäisten prosessien kehittämistä ja henkilöstöriskit pyritään minimoimaan kriittisillä tehtäväalueilla ulkoistuksilla ja erilaisilla varahenkilöjärjestelmien avulla.

Tietojärjestelmiin kohdistuvat riskit ovat lisääntyneet sekä yhteiskunnallisten vaatimusten että tietojärjestelmien monipuolistumisen myötä. Kunnalla ei ole omaa It-osastoa/henkilöä, vaan tilanteeeseen on pyritty vastaamaan yhteistyökumppaneiden avulla. Tarve omalle It-henkilölle on kuitenkin ilmeinen.

Rahoitusriskit

Kunnan lainakanta koostuu pitkäaikaisista kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista talousarviolainoista sekä lyhytaikaisista kuntatodistuksista. Kunnan kokonaislainamäärä on aikaisempina vuosina kasvanut mittavista investoinneista johtuen.

Vuodenvaihteessa kunnan lainoista oli pitkäaikaisia lainoja 65 % ja lyhytaikaisia kuntatodistuksia 35 %. Kiinteäkorkkoisten lainojen osuus pitkäaikaisista lainoista oli 71 % ja muuttuvakorkkoisten osuus 29 %. Voimassa olevan taloussuunnitelman mukaan kunnan lainamäärä kasvaa tulevina vuosina.

Vuonna 2022 alkanut yleinen korkotason nousu jatkui lähes koko vuoden 2023 ja lainojen hoitokulut kasvoivat merkittävästi. Korkojen tulevaa kehitystä on vaikea ennustaa, mutta 0-korkojen aika on joka tapauksessa ohi.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskeihin on varauduttu vakuuttamalla mm. kiinteistöjen palovahinkojen, liikennevahinkojen ja vastuuvahinkojen varalta. Kunnan vakuutusturva tarkistettiin kilpailutuksen yhteydessä vuonna 2018. Kunnan vakuutukset ovat Pohjola-yhtiössä. Vakuutusasioissa kunta käyttää meklari-palveluja. Kunta käytti vahinkovakuutuksiin vuonna 2023 yhteensä 54 550 euroa.

Kiinteistöriskit

Kunta myi vanhusten ja vammaisten palveluasumisen kiinteistöt Pihlajalinna Terveys Oy:lle vuonna 2018. Myyntihintana oli rakennusten tasearvo. Paloaseman ja yritystalojen kiinteistöt myytiin KOY Laihian Vuokrataloille ja biolaitoksen kiinteistö siirrettiin apporttiluovutuksena Laihian Nuuka Lämpö Oy:lle vuonna 2019. Siskontien palveluasunnot siirrettiin apporttisiirtona KOY Laihian Vuokrataloille 25.1.2021. Sote-kiinteistöistä kunnan omistuksessa on edelleen terveyskeskuksen kiinteistö, josta on sovittu vuokrasopimus Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa. Tämä voi muodostaa kiinteistöriskin tulevaisuudessa, koska vuokrasopimukset hyvinvointialueen kanssa päättyvät vuoden 2025 lopussa. Kunta on investoinnit terveyskeskuksen rakennukseen huomattavasti myös tilikaudella 2023.

Koulukiinteistöissä on viime vuosina tehty mittavia sisäilmaan liittyviä saneerauksia, joten niiden kiinteistöriskit on saatu pienenemään. Koulujen sisäilmatyöryhmä jatkaa toimintaansa koko valtuustokauden. Muissa kiinteistöissä mahdollisesti piilevät korjaustarpeet voivat aiheuttaa riskejä.

Ympäristöriskit

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on yhdyskuntajätteen kaatopaikkojen valvontaviranomaisena tarkastanut Laihian kunnan Isonkylän kaatopaikan 23.6.2020 ja 19.8.2020. Tarkastuskäynnin 19.8.2020 yhteydessä sovittiin kaatopaikan ja maankaatopaikan pinnantasauksesta sekä vanhan lietealtaan peittämisestä 26.2.2021 mennessä. Tekninen toimi on teetänyt kaatopaikan pinnan tasauksesta suunnitelman Aluetaito Oy:llä. Suunnitelma on hyväksytty ELY-keskuksessa 18.6.2021. Kaatopaikka on tasattu ELY-keskuksen hyväksymien suunnitelmien mukaisesti ja ELY-keskuksen edustajat ovat hyväksyneet tehdyt toimenpiteet. Kaatopaikalle ei enää viedä biokaasulaitoksen mädätysjätettä.

Katais Grönsaker Ab:n konkurssipesän omistuksessa on kiinteistöt Kupparlan kylässä. Alueella olevissa rakennuksissa ja rakennelmissa on todettu puutteita. Lisäksi kohteessa tapahtuneessa öljyvahingossa 8.3.2018 raskasta polttoöljyä on päässyt valumaan lämpölaitoksen lattialle. Vuoden 2018 aikaisessa kunnostustyössä polttoöljyllä pilaantunutta maata on toimitettu jätteenkäsittelyyn yhteensä 82 120 kg sekä öljyistä betonia 11 780 kg. Öljyvahingon jälkitorjunnan ja kunnostuksen valvojana on toiminut Ramboll Finland Oy. Tekninen lautakunta tarkkailee alueen sekä alueella sijaitsevien rakennusten ja rakennelmien kuntoa. Kyseinen kiinteistö siirtyy konkurssipesältä kunnan omistukseen tilikauden 2024 aikana.

Muut riskit

Vuoden 2015 aikana aloitettiin selvitykset kahden kuljetuspalvelun tuottajan toiminnasta ja laskutuksesta. Toinen prosessi on satu päätökseen, mutta toinen on yhä kesken.

Hallinto-oikeudessa on edelleen kesken hallintoriita vuonna 2018 Laihian kunnan laskuttamista kehitysvammaisten hoitomaksuista. Kunta on antanut asiasta vastineen maaliskuussa 2019. Tämä hallintoriita-asia voi aiheuttaa useampien kymmenientuhansien maksuvelvoitteen kunnalle.

Laihian kunnan ja Pohjanmaan hyvinvointi alueen välillä on ratkaisematon asia koskien Eskoon sosiaalipalvelun kuntayhtymän, noin 40.000 euron ylijäämän palautusta vuodelta 2022, jota hyvinvointialue on yrittänyt periä Laihian kunnalta.

Tekninen lautakunta on pitänyt jokavuotisen katselmuskierroksen asemakaava-alueella keväällä. Katselmuskierroksella käydään katsomassa aiemmin kehotuksen tai velvoitteen saaneet kohteet ja todetaan mahdollisesti tarvittavat jatkotoimenpiteet. Lisäksi suoritetaan katselmus lähinnä valtatieen vaikutusalueella sekä kohteissa, joista on tullut huomautuksia.

2.2 SELONTEKO SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Laihian kunnan Johtamisen käsikirjassa kuvataan kuntakonsernin johtamisjärjestelmä sekä siihen sisältyvät sisäisen valvonnan, kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja tuloksellisuuden arvioinnin menettelyt. Johtamisjärjestelmällä tarkoitetaan yhteisesti määriteltyjä ja noudatettavia

- johtamisen ja riskienhallinnan
- toiminnan ja talouden suunnittelun
- päätöksenteon sekä
- seurannan ja arvioinnin menettelyitä.

Johtamisen käsikirja perustuu kuntia ohjaavaan lainsäädäntöön, kunnan hallintosääntöön, suunnitelma-asiakirjoihin sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan standardeihin. Johtamisen käsikirja muodostuu nyt käsillä olevasta asiakirjasta sekä siihen liittyvistä järjestelmän toimeenpanon asiakirjoista.

Johtamisjärjestelmään, sen eri toimijoiden vastuisiin ja järjestelmän osa-alueisiin on integroitu menettelyt, joilla varmennetaan osana toiminnan johtamis- ja ohjausprosesseja sekä päätöksentekoa riskien hallinta ja sisäisen valvonnan asianmukainen järjestäminen. Järjestelmän toimeenpanemiseksi on Johtamisen käsikirjan liitteeksi laadittu lomakkeita, joilla käytännössä varmennetaan käsikirjan mukaisten menettelyiden tosiasiallinen toteutuminen.

Johtamisjärjestelmän jatkuvaksi kehittämiseksi johtamisen, ohjauksen, päätöksenteon, seurannan ja arvioinnin prosesseista vastaavat kunnanjohtajan nimeämät prosessinomistajat. Heidän vastuullaan on yhteisesti noudatettavien toimintatapojen ohjeistaminen, niihin sisältyvät vaikutusten ja riskien ennakoarvioinnin, hallinnan sekä valvonnan ja prosessien arvioinnin toimeenpanon menettelytavat.

Johtamisjärjestelmän keskeinen tavoite on saada konsernijohdolle ja tilivelvollisille toimijoille riittävä varmuus kuntakonsernin:

- toiminnan vaikuttavuudesta ja taloudellisuudesta
- toiminnan lainmukaisuudesta ja hyvän hallintotavan toteutumisesta
- omaisuuden ja varojen hallinnasta, kestävästä kehityksestä sekä
- suunnittelun, päätöksenteon sekä arvioinnin perustumisesta vaikutusten ennakoarviointeihin sekä oikeaan ja riittävään toiminnalliseen ja taloudelliseen tietoon.

Lisäksi tavoitteena on ennaltaehkäistä palvelu- ja peruskorjaustarpeiden syventymistä sekä erilaisen vahinkotapahtumien toteutumista.

Vuoden 2024 aikana kunnanvaltuusto hyväksyy päivitetyn version hallintosäännöstä. Päivityksessä huomioidaan muun muassa tapahtuneet organisaatiomuutokset ja sen aiheuttamat muutostarpeet. Lisäksi kunnan konserniohje päivitetään vuoden 2024 aikana.

Tavoitteiden toteutuminen

Taloutta ja toimintaa seurataan kaikilla organisaation tasoilla säännöllisesti. Talousarvion toteutumisesta laaditaan kuukausittain raportit kunnanhallitukselle. Osavuosisikatsaukset laaditaan neljän kuukauden välein kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle. Niissä hallintokunnat myös sanallisesti arvioivat toteutumaa ja määrärahojen riittävyyttä loppuvuodelle. Myös lautakunnille raportoidaan säännöllisesti talousarvion toteutumisesta. Tavoitteiden toteutumista on tarkemmin käsitelty tilinpäätöksen toimintakertomuksen tehtäväalueita koskevassa osiossa.

Riskienhallinta

Omaisuusriskit ja toiminnan vastuuriskit ovat hallinnassa. Vakuutukset ovat ajantasaiset ja kattavat ja omavastuun tasot on määritelty. Vakuutuskartoitus ja -kilpailutus on tehty vuonna 2018.

Omaisuiden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Kunnassa on vahvistettu noudatettavaksi kuntaliiton suosituksen mukaiset yleiset hankintaohjeet. Hankintavaltuudet on määritelty hallintosäännössä. Hankintatoimissa hyödynnetään Teese Botnia Oy:n hankintarenkaan kanssa tehtäviä yhteishankintoina. Kunnanhallitus päivitti pienhankintaohjeet kokouksessaan 24.4.2017.

Irtaimen käyttöomaisuuden luettelointi ja seuranta on ohjeistettu ja vastuutettu hallintokuntien itsensä hoidettavaksi.

Sopimustoiminta

Kunnan sopimusten toteutumisessa ei ole todettu ongelmia. Sopimusten hallintaa on kehitetty vuonna 2016 käyttöönotetun asianhallintajärjestelmän myötä. Järjestelmään on viety voimassa olevat sopimukset ja samalla on kartoitettu sopimusten tilannetta.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Vastuu sisäisen valvonnan toimivuudesta on hallintosäännön mukaan koko kunnan tasolla kunnanhallituksella ja toteuttamis- ja valvontavastuu on kunnanjohtajalla. Jokaisella viranhaltijalla on omalta osaltaan vastuu sisäisestä valvonnasta omalla toimialallaan. Lisäksi tarkastuslautakunta seuraa asiaa omalta osaltaan.

Sisäinen valvonta on mahdollisista puutteistaan ja kehittämistarpeistaan huolimatta pääosin toiminut, koska merkittävä osa valtuuston asettamista niin taloudellisista kuin toiminnallisistakin tavoitteista on tilikaudella saavutettu. Kunta ei ole joutunut oikeudellisiin tai suuriin taloudellisiin korvausvastuisiin harjoittamansa toiminnan tai sitoumustensa johdosta. Mikäli riskejä sisäisessä valvonnassa havaitaan, niihin puututaan, tilanne oikaistaan ja pyritään kehittämään toimintaa siten, että riski saadaan minimoitua.

Vuoden 2017 aikana kunnassa otettiin käyttöön lakisääteinen sidonnaisuusrekisteri. Rekisteristä vastaa ja sitä valvoo tarkastuslautakunta. Kaikki keskeiset luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoituksen.

2.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	4 187	4 695
Toimintakulut	-25 318	-56 527
Toimintakate	-21 131	-51 832
Verotulot	18 912	34 619
Valtionosuudet	5 679	19 483
Rahoitustuotot- ja kulut		
Korkotuotot	69	10
Muut rahoitustuotot	100	212
Korkokulut	-724	-151
Muut rahoituskulut	-6	-72
Vuosikate	2 899	2 269
Poistot ja arvonalentumiset	-2 192	-2 166
Tilikauden tulos	707	103
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	707	103

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
TOIMINTATUOTOT/TOIMINTAKULUT, % =100 x Toimintatuotot/Toimintakulut	16,5	8,3
VUOSIKATE/POISTOT JA ARVONALENTUMISET, % =100 x (Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset)	132	105
VUOSIKATE EURO/ASUKAS	377	290
ASUKASMÄÄRÄ	7682	7816

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023		2022	
			1 000 €	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate +/-	2 899		2 269	
Satunnaiset erät +/-	0		0	
Tulorahoituksen korjaukset	0	2 899	-8	2 261
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 788		-2 430	
Rahoitusosuudet investointimenoihin +	51		112	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot +	0	-1 737	14	-2 304
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 162		-43
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	0		0	
Antolainasaamisten vähennykset	68	68	99	99
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 300		0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 653		-2 910	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-400	247	2 500	-410
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	54		-22	
Saamisten muutos	524		-547	
Korottomien velkojen muutos	-3 440	-2 862	1 129	560
Rahoituksen rahavirta		-2 547		249
Rahavarojen muutos		-1 385		206
Rahavarat 31.12.	918		2 303	
Rahavarat 1.1.	2 303	-1 385	2 097	206

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	5 299	2 205
Investointien tulorahoitus, %	166,9	97,9
Laskennallinen lainanhoitokate	1,1	0,7
Lainanhoitokate	1,1	0,8
Kassan riittävyys, pv	11,0	13,5
Asukasmäärä	7 682	7 816

2.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	7	13
Muut pitkävaikutteiset menot	1 842	1 697
	<u>1 849</u>	<u>1 710</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	4 705	4 623
Rakennukset	20 125	20 733
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 606	11 678
Koneet ja kalusto	249	280
Muut aineelliset hyödykkeet	5	5
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hank.	207	220
	<u>36 897</u>	<u>37 539</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	5 317	7 947
Muut lainasaamiset	1 876	1 944
Muut saamiset	266	266
	<u>7 459</u>	<u>10 157</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	762	777
	<u>762</u>	<u>777</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 268	2 009
Muut saamiset	200	148
Siirtosaamiset	417	253
	<u>1 885</u>	<u>2 410</u>
Rahat ja pankkisaamiset	917	2 302
	<u>917</u>	<u>2 302</u>
VASTAAVAA YHT.	<u><u>49 769</u></u>	<u><u>54 895</u></u>

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
	1 000 €	1 000 €
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 340	18 019
Muut omat rahastot	11	11
Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä	1 680	1 576
Tilikauden ali-/ylijäämä	<u>707</u>	<u>103</u>
	17 738	19 709
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	<u>947</u>	<u>908</u>
	947	908
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	<u>15 065</u>	<u>14 492</u>
	15 065	14 492
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	9 600	10 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 726	2 653
Saadut ennakot	172	302
Ostovelat	1 544	3 943
Muut velat	339	282
Muut siirtovelat	<u>1 638</u>	<u>2 606</u>
	16 019	19 786
VASTATTAVAA YHT.	<u><u>49 769</u></u>	<u><u>54 895</u></u>

TASEEN TUNNUSLUVUT

	2023	2022
OMAVARAISUUSASTE, % =100* (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) /(Koko pääoma-Saadut ennakot)	35,8	36,1
SUHTEELLINEN VELKAANTUNEISUUS, % =100*(Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot	107,4	57,8
KERTYNYT YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ) (1 000 €) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	2 386	1 680
KERTYNYT YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ), €/ASUKAS = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)/Asukasmäärä	311	215
LAINAKANTA 31.12. (1 000 €) =Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)	27 394	27 145
LAINAT, €/ASUKAS	3 566	3 473
LAINAKANTA 31.12. (1 000 €) =Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + vuokravastuut	27 521	27 240
LAINAT JA VUOKRAVASTUUT, €/ASUKAS	3 583	3 485
LAINASAAMISET 31.12. (1 000 €) =Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset	1 876	1 944
ASUKASMÄÄRÄ	7 682	7 816

2.5 KOKONAISTULOT JA -MENOT

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	1 000 €	MENOT	1 000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	4 187	Toimintakulut	25 318
Verotulot	18 912	- Valmistus omaan käyttöön	
Valtionosuudet	5 679	Korkokulut	724
Korkotuotot	69	Muut rahoituskulut	5
Muut rahoitustuotot	100	Satunnaiset kulut	
Satunnaiset tuotot		Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		+/- Pakollisten varausten muutos	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden		- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	
luovutusvoitot		luovutustappiot	
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	51	Investointimenot	1 788
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden			
luovutustulot		Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	
Antolainasaamisen vähennykset	68	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	2 653
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 300	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	400
Lyhytaikaisten lainojen lisäys		Oman pääoman vähennykset	
Oman pääoman lisäykset			
Kokonaistulot yhteensä	32 365	Kokonaismenot yhteensä	30 889

2.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhtiöistä

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistely (kpl)	Ei-yhdistely (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Muut yhtiöt	4	
Kuntayhtymät	1	
Osakkuusyhteisöt		3
	8	3

Konsernin toiminnan ohjaus

Kunnan omistajapolitiikka ulottuu kunnan suoran omaisuuden lisäksi tytär- ja osakkuusyhtiöihin sekä sellaisiin muihin yhteisöihin, jossa kunnalla on vaalittavana taloudellisia etuja. Omistajapolitiikan piiriin kuuluu siten koko kunnan ja kuntakonsernin omaisuus omistuksen luonteesta tai organisoitavasta riippumatta.

Valtuusto päättää kunnan omistajapoliittisista linjauksista. Linjaukset ovat toimintaa suuntaavia ja näin ollen suhteellisen pysyviä. Omistajapolitiikan ohjaus ja valvonta kuuluvat luottamushenkilöorganisaatiossa valtuustolle. Valtuusto asettaa kunnan omaisuuden käytölle myös toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Linjausten toimeenpano kuuluu kunnanhallitukselle. Lisäksi hallitus täsmentää tarvittaessa tavoitteita ja niiden toteutumista. Toiminnan tarkoituksenmukaisuuden ja linjausten toteutumisen valvonta kuuluu tarkastuslautakunnalle. Kunnan tytär yhteisöjen toiminnasta vastaavat näiden omat hallintoelimet, joiden kautta niiden omistajaohjaus järjestetään.

Uuden valtuustokauden alussa kuntaan perustetun konserni- ja elinvoimajaoston tehtävänä on vastata konserniohjauksen kehittämisestä. Jaoston tehtävänä on myös vastata osaltaan niiden yhtiöiden omistajaohjauksesta sekä valvonnasta, joiden omistajana, osakkaana tai jäsenenä kunta on, tai joissa kunnalla on määräysvaltaa tai yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin perustuva oikeus nimittää hallituksen tai muiden toimielimien jäseniä.

Kunnanhallitus valitsee merkittäviin kunnan yhteisöihin yhtiökokousedustajan tai muun vastaavan kokouksen edustajan tai antaa tälle tarvittavat ohjeet. Lisäksi kunnanhallitus nimeää näiden yhteisöjen hallitukseen tai vastaaviin toimielimiin Laihian kuntaa edustavan jäsenen tai jäsenet, joilla on oikeus osallistua ja käyttää puhevaltaa näissä yhteisöjen kokouksissa. Kunnanjohtaja valitsee kunnan yhteisön yhtiökokousedustajan tai muun vastaavan kokouksen edustajan siinä tapauksessa, kun päätösvaltaa ei ole selvästi osoitettu kunnanhallitukselle.

Oleelliset konsernia koskevat tapahtumat

Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalot

Kiinteistö Oy Laihian Vuokratalot on merkitty kaupparekisteriin 14.12.1994. Varsinaisen toimintansa yhtiö on aloittanut vuonna 1995. Yhtiön osakkeet omistaa Laihian kunta. Yhtiön omistuksessa on 32 eri kiinteistöä, joissa on yhteensä 247 asuinhuoneistoa. Yhtiön rakennuskannassa on yhteensä asuinrakennusneliöitä 18 292 m², sekä muita tiloja n.2990m².

Vuokratalot omistaa osakkeita myös As Oy Laihianraitti IV:sta, As Oy Laihianraitti III:sta, As Oy Laihianraitti II:sta, As Oy Laihian Vallinmäestä, As Oy Laihian Kivikkokuja 2:sta, As Oy Laihian Myllyhovista, As Oy Kamreerintie 2:sta, Laihian VSS-tilat Oy:stä ja Kiinteistö Oy Laihian Virastokeskuksesta.

Asuntojen vuokraustoimintaa tullaan ylläpitämään ja kasvattamaan siten, että Laihian kunnan alueella on tarjolla riittävä määrä huoneistoja kasvavan kunnan tarpeisiin. Lisäksi olemassa olevaa huoneisto/rakennuskantaa tullaan ylläpitämään ja kertynyttä korjausvelkaa tullaan purkamaan myös tulevana vuosina.

Yhtiön talouteen vaikuttaa merkittävästi voimakkaasti kohonnet lainakulut, etenkin korkojen osalta. Talouden osalta pyritään löytämään kustannustehokkaita ratkaisuja ja menetelmiä jokaisella kiinteistön osa-alueella.

Yhtiön koko kiinteistöhoito siirrettiin uuteen perustettuun yhtiöön, Laihian Tilapalvelu Oy. Samalla siirtyi koko kiinteistöhoitohenkilöstö yhteen yhtiöön.

Hallitus esittää, että tilikaudella kertynyt 14,08 euron voitto jätetään yhtiön vapaaseen omaan pääomaan, eikä osinkoa makseta.

Valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutuminen

** Toiminnan tulee olla kannattavaa*

Toiminta on kannattavaa ja vuosittain on tehty positiivista tulosta. Yhtiön kassavaroja kuitenkin syö todella iso lainakanta (lyhennykset ja korot) sekä tuloverot, joita maksetaan asuintalovaruksen ollessa täysimääräisenä käytössä. Vuoden 2024 aikana tullaan käyttämään erillisiä rahoitusjärjestelyitä kassan paikkaamiseksi.

** Asuntojen käyttöaste vuoden aikana*

Nyt taloudellinen käyttöaste vaihtelee 87–89 % luokassa. Alueellinen väestön poismuutto on alenuttanut käyttöastetta merkittävästi. *Välivuokrausasunnot 90 %.*

** Asiakastyytyväisyys*

Asiakaskysely siirtyy vuoden 2025 alkuun. Edellisen kyselyn keskiarvo 4,08

** Asuntokannan kunnosta huolehtiminen. Jatkuva korjausvelan purku.*

Ongelmana on takapainoitteiset lainat, jotka kuormittavat korjausvelkaa.

** Seudullisesti kilpailukykyinen vuokrataso*

Yhtiön keskimääräiset vuokrat ovat alueellisesti edullisemmalla tasolla ka. 10,4 €/m²

* Vuosikorjauskustannukset

Pysyvät aisoissa omien työntekijöiden ansiosta. Normaali työnosuus on n. 60 % kokonaisuudesta. Nyt kuitenkin yksi rivitalo odottaa rahoituksen saamista peruskunnostusta varten.

* Tukea kunnan asumiseen ja palveluihin liittyviä tarpeita.

Omistajaa kuunnellaan ja ollaan jatkuvasti keskusteluissa. Omistaja määrittää, yhtiö toteuttaa, mutta yhtiön puolelta toivotaan myös omistajan vahvempaa osallistumista yhteistyössä ja kehittämässä.

* Vuokrattavien asuntojen helpompi saavutettavuus digitaalisten alustojen kautta.

Tuo mukanaan lieveilmiöitä, mutta tehdään ja projekti on aloitettu 2023 aikana, ja saadaan päätökseen 2024 kesään mennessä

Laihian Nuuka Lämpö Oy

Vuoden 2023 lämmönmyynti oli 20,2 GWh, joka on yhtiön historian suurin ja ylitti samalla ensimmäisen kerran 20 GWh:n rajan. Biopolttoaineiden osuus kokonaislämmöntuotannosta oli vuonna 2023 yli 99.

Vuoden 2023 aikana ostetun energian kustannukset nousivat merkittävästi, joka myös aiheutti negatiivisen kehityksen. Toimintaa tultaneen muuttamaan lähitulevaisuudessa omavaraisempaan polttoainehankintaan, jolla saavutetaan huoltovarmuuden lisäksi kustannussäästöä. Biokaasulaitoksen toimintaa aloitettiin ajamaan alas, omistajaohjauksen mukaisesti ja laitoksen toiminta lakkautettiin vuoden 2024 alkupuolella.

Yhtiön talouskehitys on hiipunut merkittävistä kustannusnousuista. Positiivinen kassavirta on niin ikään supistunut tuloskehityksen seurauksena. Myös jatkossa kassavirran kehittymisessä on odotettavissa haasteita. Oman toiminnan kehittäminen polttoaineiden osalta, tuo parannusta kokonaiskustannustasoon.

Verkostoa laajennetaan, jos se on hallituksen määrittelemillä takaisinmaksuajoilla rakennettavissa tai jos yhtiön hallitus niin päättää. Uusia liittymiä on rakennettu ja liitetty osaksi verkkoa.

Laihian Nuuka Lämpö Oy:n hallitus esittää yhtiökokoukselle, että tilikauden 2023 tulos 6306,20 € kirjataan voitto/tappiotilille eikä osinkoa jaeta.

Valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutuminen

* Toiminnan tulee olla kannattavaa.

Viimevuosina toiminta on ollut kannattavaa, mutta 2022 ja 2023 vuosina on tullut negatiivista poikkeamaa johtuen voimakkaasta polttoainekustannuksen noususta sekä muista asioista, jotka ovat vielä yhtiön hallituksen ja johdon selvityksen alaisena.

* Energian hinta Energiateollisuus ry:n tilaston keskiarvon alapuolella. Keskiarvo yrityksiltä, joiden myymä kaukolämpö on tuotettu pääosin erillistuotannolla.

Tällä hetkellä selvästi alle keskiarvon

- Energiahintaa LNL 81,5 € (ka. 81,47 €/MWh)
- Perusmaksu LNL 20,7 € (ka. 28,6 €/MWh)
- Kokonaiskustannus LNL 97,6 € (ka. 110,15 €/MWh)

* Laitosten ja verkoston kunnosta huolehtiminen siten, että kaukolämmön käyttökeskeytyksiä ei synny lämmityskaudella.

Lämmityskaudella ei esiintynyt tuotannon katkoksia ja toiminnot turvattu sekä automaatiolla että varasytöillä ja tuotannon hajautuksella

Vuoden 2023 aikana myytiin ensimmäisen kerran yli 20GWh energiaa asiakkaille. Asiakkaina Laihalla kaikkiaan n. 161 kiinteistöä.

Laihian Tilapalvelu Oy

Tilinpäätös on yhtiön ensimmäinen tilinpäätös. Vuoden 2023 aikana yhtiön toiminta käynnistettiin ja toiminta-ajatuksena on hoitaa Laihian kunnan ja Laihian Vuokratalojen kiinteistöhoito. Toiminta on lähtenyt liikkeelle kaikilta osin suunnitellun mukaisesti ja sitä kautta myös kustannustehokkaasti.

Tilapalveluun rekrytoitiin myös uusia henkilöitä, vastaamaan laajemmasta kokonaisuudesta mm. kiinteistöpäällikön osalta. Laihian Tilapalvelu on toiminut mm. Laihian Virastokeskuksen uudishankkeen vastaavana toimijana, kuin myös uuden yrityshallin hankkeen päävastuullisena toimijana.

Vuoden 2023 aikana myös Laihian kunnan kiinteistökantaa on aloitettu kartoittamaan ja tekemään pidemmän tähtäimen kiinteistöstrategiaa.

Yhtiö keskittyy lähivuosina tehokkaaseen kiinteistöhoitopalveluun niin Laihian kunnalle, kuin myös Laihian Vuokrataloillekin. Uudet rakennuskohteet ja niiden kokonaisvaltainen rakennuttamis- ja valvontavastuut tulevat myös olemaan merkittävä osa työnkuvaa.

Yhtiön taloustoiminta perustuu ns. Mankala periaatteeseen, missä kustannukset laskutetaan toteutuneiden kulujen mukaan. Yhtiön velvollisuus on tehdä kaikki työ mahdollisimman kustannustehokkaasti, mieltien koko kiinteistön/kokonaisuuden elinkaarta. Yhtiö panostaa voimakkaasti kustannustehokkaaseen toimintaan.

Hallitus esittää, että tilikaudella kertynyt -1.165,56 euron voitto jätetään yhtiön vapaaseen omaan pääomaan, eikä osinkoa makseta.

Valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutuminen

* Kunnan kiinteistöistä huolehtiminen tehokkaasti ja taloudellisesti siten, että niihin ei synny korjausvelkaa.

Kunnan kiinteistöille on tehty jatkuvaa ja ennakoivaa kiinteistön ylläpitoa ja huoltoa. Lisäksi kaikki kiinteistöt tullaan kartoittamaan vuoden 2024 aikana, jolla jatketaan jo 2023 alkanutta kartoitusprojektia.

Taloudellisella puolella 2023 budjetin liikevaihto oli 746 t€ ja näillä näkymin liikevaihto tulee olemaan n. 742 t€, eli toimintaa on mennyt lähes täydellisesti suunnitellun mukaan.

*Aktiivinen ja ennakoiva toimiminen yrityselämän tilatarpeitten tyydyttämiseksi.

Tilapalvelu on parhaillaan suunnittelemassa ja johtamassa kahta eri projektia, missä on huomioitu niin olemassa olevia yrityksiä, kuin mahdollisia uusia yrityksiä. Lisäksi yhteistyötä on kehitetty myös ympäristökuntien kehitysyhtiöiden kanssa ja sieltä saadut merkit ovat erittäin positiivisia. Lisäksi Tilapalvelu on mukana kehittämässä alueen kiinteistöjä erityisesti erikoisemman teollisuuden saamiseksi paikkakunnalle.

Poronkankaan Vesi Oy

Laihian ja Mustasaaren kunnille myytävän veden hinta oli 0,42 €/m³ (alv 0 %). Pohjavesien pinnat pysyivät hyvällä tasolla. Pohjaveden korkeutta pidetään turvallisella tasolla säätelemällä vesilaitoksen ottomäärää Kurikan vesihuolto Oy:n Kuusilehdon ottamolta ostettavalla vedellä. Vuonna 2023 vettä ostettiin keskimäärin 796 m³ /vrk. Vedensaantia turvaa myös Myötämäen Vesi Oy:ltä vuokrattu, Jurvan Pyörnissä sijaitseva Vehkaluoman vedenottoaivo. Vehkaluoman antoisuus on n. 350 m³/d ja vuonna 2023 sieltä ostettiin 195 m³/vrk. Vaasan Vesi pumppaa Vedenojalta Laihian verkoon n. 20 m³/vk jotta runkolinja on poikkeustilanteissa käyttöönotettavissa nopeasti ilman huuhtelua. Veden laatu pysyi hyvänä kaikilla 1 (13) Poronkankaan Vesi Oy Y-tunnus 0551404-3 Tilinpäätös 31.12.2023 ottamoilla. Poronkankaan verkostoon johdettu vesi on täyttänyt laatusuosituksen kaikilta osin koko vuoden.

Laihian kunnan vedenkulutus pysyi edellisvuoden tasolla. Laihialle on vuoden aikana toimitettu vettä 455 671 m³ ja keskimääräinen vuorokausikulutus oli 1248 m³.

Mustasaaren kunnalle myydyin veden määrä laskee hieman edellisvuodesta. Vettä toimitettiin Mustasaareen 362294 m³ ja keskimääräinen vuorokausikulutus oli 993 m³.

Kuntien välisen sopimuksen mukaiset varaukset vesioikeuden myöntämästä ottoluvasta ja laitoksen mitoituksista 2100 m³/vrk, ovat Laihialle 64,5 % (1747,5 m³/vrk, vuonna 2023=72 %) ja Mustasaareen 35,5 o/o (958,50 m³/vrk, vuonna 2023 = 704 %). Vaasan kaupungilla ei ole vesivarausta, mutta oikeus kriisiajan vedensaantiin sekä samalla Vaasa sitoutuu toimittamaan tarvittaessa vettä vedenojalta mahdollisuuksien mukaan.

Alkuvuodesta otettiin käyttöön uusi 700 m³:n alavesisäiliö. Säiliön pumppujen teho riittää ylläpitämään riittävän paineen Laihian jakeluverkostossa ja Mustasaaren runkolinjassa, joten Jurvasta tuleva runkolinja voidaan korjaustöiden ajaksi saattaa paineettomaksi. Vuoden loppupuolella aloitettiin runkolinjan ilmanpoistokaivojen saneeraus.

Runkolinjan ilmanpoistokaivojen uusimista jatketaan. Yhtiön toimintaan ei ole odotettavissa isoja muutoksia.

Tilikauden voitto on 70761',90 €. Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa ei jaeta tilikaudelta 2023 ja että tilikauden voitto kirjataan voitto/tappiotilille.

Valtuuston asettaminen tavoitteiden toteutuminen

*Hyvänlaatuisen veden toimittaminen häiriöttömästi

Vedenlaatu täytti kaikki laatuvaatimukset tilinpäätösvoiton osalta. Syyskuussa oli vesilaitoksella häiriö, joka aiheutti ilman pääsyn runkolinjaan. Ilma sitoutuu paineessa veteen, jolloin kuluttajille

toimitettu vesi oli joillain alueilla ”harmaata”. Poikkeama näkyi reilun viikon ajan. Vettä voitiin käyttää täysin normaalisti ja turvallisesti koko ajan.

*Veden hinnalla katetaan vain käyttökulut (omakustannushinta) ja mahdolliset investoinnit veden toimituksen turvaamiseksi

Toimitusvarmuutta ja turvallisuutta parantavia Investointeja on viime vuosina tehty huomattavasti. On rakennettu uusi alavesisäiliö lähelle kulutusta, runkolinjan ilmanpoistokaivoja saneerataan 2023–24 ja tietoturvallisuutta sekä valvomoa parannetaan. Tukkuveden hintaa on korotettu viimeksi 2021. Yleinen kustannustaso ja ostettavan raakaveden hinta ovat nousseet huomattavasti viime vuosina mutta toistaiseksi myytävän veden hinta voidaan pitää ennallaan.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvontaa on ohjattu Laihian kunnanvaltuuston hyväksymillä konserniohjeella, hallintosäännöllä ja johtamisen käsikirjalla.

Kuntaan perustettiin edellisellä valtuustokaudella konsernijaosto, jonka tehtävänä on konserniohjauksen kehittäminen. Jaoston tehtävänä on myös vastata osaltaan niiden yhtiöiden omistajaohjauksesta ja valvonnasta, joiden omistajana, osakkaana tai jäsenenä kunta on tai joissa kunnalla on määräysvalta tai yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin perustuva oikeus nimittää hallituksen tai muiden toimielimien jäseniä. Vuonna 2021 voimaan tulleessa uudessa toimielinorganisaatiossa konsernijaoston tehtävät siirtyvät elinvoima- ja konsernijaostolle.

Kunnanhallitus valitsee kunnan edustajat tytär- ja osakkuusyhtiöiden hallituksiin ja konserni- ja elinvoimajaosto nimeää yhtiökokousedustajan konserniyhtiöiden yhtiökokouksiin. Hallituksissa on ollut edustajina pääsääntöisesti kunnan luottamushenkilöitä.

Konserni- ja elinvoimajaosto on kutsunut kokoukseensa konserniyksiköiden johtoa selvittämään edustamansa yhtiön toimintaan liittyviä ajankohtaisia ja kehittämiskysymyksiä ja käymään niistä linjaavaa ja evästävää keskustelua. Tarvittaessa tytäryhtiön hallitus ja konsernijaosto ovat pitäneet yhteisiä kokouksia. Tytäryhteisöt ovat soveltuvin osin toimineet yhteistyössä kunnan hallintokuntien, erityisesti teknisen toimialan kanssa.

Konsernivalvonnassa ei ole ilmennyt erityisiä ratkaisemattomia ongelmia. Ohjeistus tytäryhteisöille on ollut yleisesti ottaen riittävää. Tiedonkulku on ollut toimivaa, mutta sitä voidaan jatkossa vielä kehittää. Yhtiöiden toiminnan on noudatettava valtuuston määrittelemää omistajapolitiikkaa.

Yhteisöt ovat sitoutuneet yhtiökokouksessa tehtävällä päätöksellä valitsemaan kunnan käyttämän tilintarkastusyhteisön ulkoiseen tarkastukseensa. Konserniohjeen mukaan valvonnan kohdealueet ovat erityisesti konserniyhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Konsernivalvonnassa seurataan myös valtuuston tytäryhteisöjen toiminnalle asettamien tavoitteiden toteutumista sekä konserniohjeen noudattamista erityisesti konsernitoiminnoissa ja konsernin sisäisten palvelujen käytössä.

Kuntakonsernin valvonta vastaa luonteeltaan kunnan sisäistä valvontaa ja siitä vastaa konserni-johto. Konsernijohto voi käyttää konsernivalvonnassa apuna toimialajohtoa. Myös tarkastuslautakunnalle on asetettu tehtäviä konsernivalvonnasta.

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	7 242	39 345
Toimintakulut	<u>-27 485</u>	<u>-89 863</u>
Toimintakate	-20 243	-50 518
Verotulot	18 835	34 540
Valtionosuudet	5 679	19 483
Rahoitustuotot ja kulut		
Korkotuotot	25	9
Muut rahoitustuotot	105	306
Korkokulut	-923	-246
Muut rahoituskulut	<u>-5</u>	<u>-99</u>
Vuosikate	3 473	3 474
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunn. mukaiset poistot ja arvonal.	-3 583	-3 353
Satunnaiset erät	<u>0</u>	<u>0</u>
Tilikauden tulos	-110	121
Tilinpäätössiirrot	0	0
Laskennalliset verot	24	-25
Vähemmistöosuudet	99	8
Verot	<u>19</u>	<u>-36</u>
Tilikauden yli/alijäämä	31	68
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	26,3	43,8
Vuosikate/Poistot, %	96,9	103,6
Vuosikate, euroa/asukas	452,1	444,5
Asukasmäärä	7 682	7 817

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2023		2022	
	1 000 €		1 000 €	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	3 473		3 474	
Satunnaiset erät	0		0	
Tulorahoituksen korjauserät	0	3 473	-8	3 467
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-2 044		-4 265	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	51		112	
Pysyvien vastaavien luovutustulot	0	--1993	14	-4 139
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 480		-672
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	0		0	
Antolainasaamisten vähennys	0	0	31	31
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	3 303		1 783	
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	--2 936		-3 836	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-472	-214	1 839	-214
Oman pääoman muutokset		-3		-93
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääoman muutokset	54		-23	
Vaihto-omaisuuden muutos	-14		-199	
Saamisten muutokset	134		-3 494	
Korottomien velkojen muutokset	-3 089	-2 915	4 385	671
Rahoituksen rahavirta		-3 023		395
Rahavarojen muutos		-1 543		-277
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	2 520		4 405	
Rahavarat 1.1.	4 063	-1 543	4 682	-277
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT				
Investointien tulorahoitus %		176,87		113,93
Toiminnan ja investointien rahavirtojen kertymä (5 vuotta) 1.000 eur		-453		925
Lainanhoitokate		1,18		0,74
Kassan riittävyys (pv)		28		22

Konsernitase ja sen tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	15	107
Muut pitkävaikutteiset menot	1 868	1 727
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	5 543	5 788
Rakennukset	30 170	43 170
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 617	11 886
Koneet ja kalusto	531	916
Muut aineelliset hyödykkeet	456	54
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	223	899
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	2 044	2 279
Muut lainasaamiset	11	13
Muut saamiset	392	422
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	876	889
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	230	418
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	0	0
Lyhytaikaiset saamiset	1 815	6 876
Rahoitusarvopaperit	61	0
Rahat ja pankkisaamiset	2 520	4 405
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>58 374</u>	<u>79 850</u>

	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 340	18 019
Muut omat rahastot	1 458	1 458
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	671	359
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	31	68
VÄHEMMISTÖOSUUDET	701	1 115
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	0	21
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	0	191
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 061	1 070
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	20 708	28 924
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 109	1 219
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	12 635	13 662
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	4 660	13 743
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>58 374</u>	<u>79 850</u>

Konsernitaseen tunnusluvut

	2023	2022
Omavaraisuusaste-% 100*(Oma pääoma+Vähemmistöosuus+Konsernireservi+Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)/(Koko pääoma-Saadut ennakot)	31,3	26,4
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista 100*(Vieras pääoma-Saadut ennakot+Vuokravastuut)/Käyttötulot	124,0	61,9
Suhteellinen velkaantuneisuus, % 100*(vieras po-saadut ennakot/tuotot+verot+vo)	122,4	61,4
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, 1000 €	703	427
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/asukas	91	55
Konsernin lainat, euroa/asukas	4 340	5 448
Konsernin lainakanta 31.12. (1000 €) Vieras pääoma-(Saadut ennakot+Ostovelat+Siirtovelat+Muut velat)	29 863	48 300
Konsernin lainasaamiset 31.12. (1000 €) Sijoituksiin merkitys jvk- ja muut lainasaamiset 31.12.	11	13
Kunnan asukasluku	7 682	7 817

2.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMIS-TOIMENPITEET

Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallitus esittää, että

- tilikauden ylijäämä 706 531,89 euroa kirjataan taseen yli-/alijäämätilille.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain 110 § mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Laihian kunnan taseessa oli vuoden 2022 lopussa kumulatiivista ylijäämää 1 679 880,57 euroa. Vuoden 2023 tarkistetun talousarvion mukainen arvio oli 678 000,00 euroa. Vuoden 2023 lopullinen ylijäämä on 706 531,89 euroa, eli lähes arvioidun mukainen.

Kun joulukuussa 2023 päätettiin vuosien 2024–2026 taloussuunnitelmasta, oli tiedossa, että vuodesta 2024 tulee reilusti alijäämäinen. Laskelmien mukaan taseen kumulatiivien kertymä kääntyy alijäämän puolelle mahdollisesti jo vuonna 2024. Takaisin ylijäämän puolelle taloussuunnitelman mukaan arvioidaan pääsevän vuonna 2026.

Talouden tasapainossa pitäminen vaatii jatkossa entistä enemmän ponnisteluja. Erityistä huomiota on kiinnitettävä menojen kasvun hillitsemiseen. Taloutta on seurattava tarkkaan ja tarvittaessa reagoitava muuttuviin tilanteisiin. Uudet investoinnit tulee harkita tarkkaan ja ottaa niiden osalta huomioon myös vaikutukset käyttötalouteen. Samoin tytäryhtiöiden kautta tulevat vastuut ja velvoitteet tulee huomioida.

3 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMISVERTAILU

3.1 KUNNANVALTUUSTO

Toiminta-ajatus

Kunnanvaltuusto on kunnan ylin päätöksentekaelin. Kunnanvaltuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

Kunnat ovat suunnittelukauden aikana poikkeuksellisen isossa muutoksessa. 1.1.2023 perustettiin Suomeen hyvinvointialueet, jotka ottivat tehtäväkseen kunnilta sosiaali- ja terveydenhoidon sekä palo- ja pelastustoimen tehtävät. Muutoksen jälkeen kunnat eivät osallistu kyseisten toimintojen päätöksentekoon millään tavalla. Myös hyvinvointialueiden rahoitusvastuu siirtyi valtiolle.

Vaasan ympäristö on tulevina vuosina erittäin mielenkiintoisessa vaiheessa, kun moottoritien alkupäähän varattu akkuteollisuuden alue lähtee kehittymään. Tämän odotetaan heijastavan positiivisesti myös ympäristön kuntiin, Laihia mukaan lukien. Valtuuston tulee varautua mm. siihen, että alueelle tulee uusia asukkaita ja palveluiden tarve kasvaa. Laihian tulee kehittää kuntaa siten, että kunta kykenee nopeasti vastaamaan kehityksen mukanaan tuomiin haasteisiin.

Valtuuston keskeisenä tehtävänä suunnitelmakaudella on linjata muuttuvassa tilanteessa tulevaisuuden kunnan palvelut. Päätöksenteon tueksi tarvitaan suunnitelmallista ja aktiivista toiminnan raportointia ja kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien monipuolistamista. Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen luo pohjaa päätöksenteon läpinäkyvyydelle ja mahdollistaa osaltaan päättäjien laaja-alaisen tiedonsaannin.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 kunnan uuden strategian, jonka mukaisesti kunnan keskeiset arvot ovat yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuullisuus. Jokaisen hallintokunnan tulee pohdita, miten kyseiset arvot näyttäytyvät kunkin hallintokunnan toiminnassa.

Painopistealueet 2023–2025

- Kuntalaisten hyvinvointi yhteisöllisyyttä, turvallisuutta ja vastuullisuutta korostaen
- Kunnan vetovoimaisuuden ja saavutettavuuden edistäminen
- Talouden tasapaino

Painopistealueisiin perustuvat kriittiset menestystekijät/päämäärät 2023–2025

- Muutoksessa olevan kunnan tehtävien linjaus, priorisointi ja taloudellinen resursointi
- Uuden kuntastrategian mukaisen toiminnan ohjaaminen strategian mukaisesti

Tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Strategian toteutumisesta ja merkittävistä asiakokonaisuuksista järjestetään valtuustolle iltakouluja.

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Valtuuston iltakouluja on toteutettu neljä.

Talouden toteuma 2023

1100	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-91 901	-63 052	0	-63 052	-67 238	106,6 %	-4 186
Netto	-91 901	-63 052	0	-63 052	-67 238	106,6 %	-4 186

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot		0	0	0	0		0
Kulut	-70 435	-40 278	0	-40 278	-46 464	115,4 %	-6 186
Netto	-70 435	-40 278	0	-40 278	-46 464	115,4 %	-6 186

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-21 466	-22 774	0	-22 774	-20 774	91,2 %	2 000
Netto	-21 466	-22 774	0	-22 774	-20 774	91,2 %	2 000

3.2 TARKASTUSLAUTAKUNTA

Esittelijä: Lautakunnan puheenjohtaja

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastajan kanssa sekä valmistelee kunnanvaltuuston päätettäväksi vuosittain hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta myös arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023

Painopistealueet 2023–2025

- Kunnan palveluiden järjestäminen uudessa organisaatiomallissa

Tavoitteet ja toimenpiteet 2023

- Talouden tasapainon seuranta
- Valtuuston asettamien tavoitteiden seuranta
- Valtuuston päätösten noudattaminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Tarkastuslautakunta saavutti tavoitteensa tilivuonna 2023.
- Tarkastuslautakunta tuotti arviointikertomuksen lisätietoineen, jossa se arvioi valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista ja kuntalain noudattamista mm. talouden tasapainosäännösten osalta.

Talouden toteuma 2023

1200	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-26 534	-22 000	0	-22 000	-21 417	97,4 %	583
Netto	-26 534	-22 000	0	-22 000	-21 417	97,4 %	583

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-26 160	-22 000	0	-22 000	-21 417	97,4 %	583
Netto	-26 160	-22 000	0	-22 000	-21 417	97,4 %	583

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0
Kulut	-374	0	0	0	0	0,0 %	0
Netto	-374	0	0	0	0	0,0 %	0

3.3 KUNNANHALLITUS

Tehtäväalue:

1300 Luottamushenkilöjohto

Kustannuspaikat:

Kunnanhallitus, hallintosääntöjaosto, henkilöstöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto, yhteistyötoimikunta, verotus, yhteistoimintaosuudet, maaseututoimi, vaikuttamistoimielimet (ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto)

Esittelijä:

Kunnanhallitus, hallintosääntöjaosto, konserni- ja elinvoimajaosto:

Kunnanjohtaja

Henkilöstöjaosto ja yhteistyötoimikunta: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Kunnanhallitus vastaa kunnan toiminnan yhteensovittamisesta kuntastrategian mukaisesti. Se johdtaa kuntakonsernia siten, että palveluverkosto on toimiva, talouden tasapaino säilyy, kuntaa kehittävät toimenpiteet toteutuvat ja kunnan elinvoimaisuus paranee. Kunnanhallituksen tehtävänä on vastata omistajaohjauksen käytännön toiminnoista sekä kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kunnanhallitus valvoo kunnan etuja ja edustaa kuntaa työnantajana sekä vastaa henkilöstöpolitiikasta.

Tehtäväalueen määrärahoista katetaan koko kuntaa koskevia yhteistoimintaosuuksia, kuten Suomen Kuntaliiton, Pohjanmaan liiton, Ympäristöterveydenhuolto, Arpeeti, Vaasanseudun Kehitys Oy:n ja Yhyres-kehittämisyhdistys ry:n maksuosuuksia. Lisäksi määrärahoista katetaan verotuksen ja maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen kuntaosuusmaksuja sekä työterveyshuollon kustannuksia. Yhteistoimintaosuusmaksuja tehtäväalueella on yhteensä 751 400 euroa.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kuntiin jäävien palveluiden kehittäminen
- Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen
- Kunnan asukasluvun kehittyminen

Tavoitteet 2023

- Valtuuston päättämän strategian jalkauttaminen hallintokuntiin
- Positiivisen kuntakuvan vahvistaminen
- Yrittämyönteisyyden kehittäminen
- Kunnan talouden tasapainon säilyttäminen
- Kuntalaisten osallisuuden vahvistaminen
- Sisäisen valvonnan kehittäminen ja sen vahvistaminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Esimiespalavereissa käytävä strategian tarkastelu ja keskustelu. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Kotisivujen uudistaminen. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Eri medialähteiden suunnitelmallinen ja aktiivinen käyttö. *Vastuutaho kunnanjohtaja*
- Viestintäsuunnitelman päivitys kesään 2023 mennessä. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Henkilöstökyselyn kehittäminen. Toteutus syksyllä 2023. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Markkinointistrategian toteuttaminen. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Elinvoimastrategian päivittäminen kesään 2023 mennessä. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Aktiivinen ja säännönmukainen yhteistyö yrittäjien kanssa. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Talouden säännönmukainen seuraaminen ja ohjaus. *Vastuuhenkilö talousjohtaja*
- Osallistuvan budjetoinnin mallin valmistelu siten, että malli otetaan käyttöön vuoden 2024 talousarviotyössä. *Vastuuhenkilö talousjohtaja*
- Sisäisen valvonnan koulutusta viranhaltijoille ja luottamushenkilöille. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Toukokuun esihenkilöpalaverissa on käsitelty kunnan strategiaa.

- Uusien kotisivujen toimittaja kilpailutettiin ja toimijaksi valittiin Oy Poutapilvi Web Design Ab. Kotisivujen käyttöönottoprojekti aloitettiin elokuussa. Uusien kotisivujen julkaisu siirtyi vuoden lopusta helmikuulle 2024.
- Kunnan somekanavia sekä verkkosivuviestintää on pyritty käyttämään suunnitelmallisesti ja aktiivisesti käymällä johtoryhmässä keskustelua mahdollisista sisällöistä. Paikallislehti on viestinyt aktiivisesti kunnan toiminnasta.
- Viestintäsuunnitelman päivitys siirtyy myöhempään ajankohtaan.
- Henkilöstökysely tehtiin 13.12–22.12.2023. Kyselyyn vastasi 164 henkilöä. Vastausprosentiksi jäi 55 %. Kyselyn tulokset käsitellään yksiköittäin vuonna 2024 ja tehdään niistä kehittämistoimenpiteet.
- Vuonna 2023 panostettiin Laihian kunnassa vahvasti digitaaliseen markkinointiin. Kärjeksi nousi Myytinmurtajaiset-videosarja, joka saavutti sosiaalisessa mediassa suuren suosion aiempiin kampanjoihin nähden. Videosarja kuvattiin loppukevällä -23 ja kolmea eri jaksoa pyöritettiin Facebookissa ja Instagramissa elokuusta alkaen. Videot löytyvät myös Laihian kunnan Youtube-kanavalta.
Videosarjassa pureuduttiin murtamaan myyttejä, joita Laihiasta ja laihialaisista usein kuulee. Tällaisia olivat mm. ”Onko Laihia oikeasti olemassa?” ja ”Onko laihialaisvitsit oikeasti totta?”.
Videosarja tavoitti Facebookissa orgaanisesti (ei-maksettu mainonta) yli 70 000 käyttäjää ja maksetun mainonnan avulla yli 63 000 orgaanisen näkyvyyden lisäksi. Videosarjan avulla Laihia sai runsaasti positiivista näkyvyyttä eri sosiaalisen median kanavissa, kun käyttäjät jakoivat videoita seuraajilleen. Myös Laihian kunnan sosiaalisen median tilit kasvattivat seuraajamääriään mm. videoiden ja muun someaktiivisuuden ansiosta.
- Markkinointiyhteistyö Juho Alasaaren kanssa on lähtenyt käyntiin. Armeijakomennus on hieman rajoittanut kunnan markkinoinnin näkyvyyttä, mutta vuonna 2024 näkyvyys tulee korostumaan sosiaalisessa mediassa sekä urheilijan asusteissa että autossa.
- Elinkeinostrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa 19.6.2023.
- Kunnan ja yrittäjien kaksi aamukahvilaisuutta on pidetty. Lisäksi järjestettiin yrittäjän päivänä kunnan ja yrittäjien yhteinen soppatilaisuus. Yhteistyötä on tehty elinvoimastrategian osalta sekä työryhmässä että Laihian yrittäjien hallituksen kokouksessa. Kunnanjohtaja on osallistunut aktiivisesti Nuorten Yrittäjien hankkeen kokouksiin ja tehnyt yhteistyötä hankekoordinaattorin kanssa mm. yrittäjäkesäpestin osalta. Laihian yrittäjien sekä Vasekin edustaja nimettiin mukaan uuden yrityshallin ohjausryhmään.
- Talouden seuranta oli ajan tasalla. Osavuosikatsauksissa raportoitiin taloudellisten tavoitteiden lisäksi toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta kunnanvaltuustolle ohjeiden mukaisesti kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi kunnanhallitukselle raportoitiin erikseen talouden keskeisistä asioista. Taloutta käsiteltiin myös valtuuston iltakouluissa. Talouden ohjaukseen pystyttiin panostamaan enemmän talouspäällikön aloitettua virassaan elokuussa.
- Osallistuvaan budjetointiin varattiin 10.000 euron määräraha vuodelle 2024.
- Koulutusta valmistellaan hallinto- ja henkilöstöjohtajan toimesta isompaan prosessikokonaisuuteen liittyen.

Talouden toteuma 2023

1300	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	94 366	80 000	0	80 000	90 374	113,0 %	10 374
Kulut	-1 087 797	-1 572 260	130 000	-1 442 260	-1 360 485	94,3 %	81 775
Netto	-993 431	-1 492 260	130 000	-1 362 260	-1 270 111	93,2 %	92 149

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	94 366	80 000	0	80 000	90 374	113,0 %	10 374
Kulut	-1 062 919	-1 548 487	130 000	-1 418 487	-1 336 537	94,2 %	81 950
Netto	-968 553	-1 468 487	130 000	-1 338 487	-1 246 163	93,1 %	92 324

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %	0
Kulut	-24 878	-23 773	0	-23 773	-23 948	100,7 %	-175
Netto	-24 878	-23 773	0	-23 773	-23 948	100,7 %	-175

Tehtäväalue: 1500 Keskushallinto

Kustannuspaikat: Keskustoimisto ja taloustoimisto

Tilivelvollinen viranhaltija: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Hallinto-osasto huolehtii kunnanvaltuuston ja -hallituksen, tarkastuslautakunnan ja kunnanhallituksen alaisten jaostojen ja toimikuntien pöytäkirjatuotannosta, päätösten toimeenpanosta, keskusarkistosta, ict-palveluista, asianhallinta- ja sopimusjärjestelmästä, henkilöstöhallinnon ja laskentatoimen tehtävistä sekä muista keskitetysti tuotettavista toimistotukipalveluista.

Tavoitteet 2023

- Keskeisten tukipalvelusovellusten ja -toimintojen tehostaminen
- Ict-toiminnan kehittäminen edelleen
- Tehostetaan saatavien perintää
- Lisätään panostusta henkilöstöasioiden hoitoon

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Otetaan käyttöön vuonna 2022 viivästynyt ulkoisen toimijan palkka- ja henkilöstöhallinto-ohjelma. Tämä vahvistaa esimiesten parempaa hallintaa omasta henkilökunnastaan. Lisäksi henkilöstöpäätökset siirtyvät asianhallintaohjelmasta henkilöstöhallinto-ohjelmaan. *Vas-tuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*

- Tietoturvamallin käyttöönotto. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*
- Yhteistyön aloittaminen perintätoimiston kanssa. *Vastuuhenkilö talousjohtaja*
- Lisätään yhteistyötä lähialueiden toisen asteen oppilaitoksiin ja korkeakouluihin harjoittelijoiden saamiseksi. *Vastuuhenkilö hallinto- ja henkilöstöjohtaja*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Palkka- ja henkilöstöhallinnon järjestelmä otettiin käyttöön 1.9.2023. Lisäksi opettajien ja hallintopalvelujen palkkapalvelut hankittiin Suupohjan Seutupalvelukeskus Oy:ltä. Uuden järjestelmän myötä kehitettiin prosesseja ja toimintamalleja.
- Digiturvamallin -sovellus otettiin käyttöön syksyn aikana. Lisäksi hankittiin sähköisesti suoritettava tietoturvakoulutuspaketti koko henkilöstölle.
- Yhteistyösopimus perintäpalveluista tehtiin Suomen Kuntaperintä Oy:n (nykyisin Revire Perintä Oy) kanssa. Toiminta on varsinaisesti käynnistynyt vuoden 2024 alussa.
- Yhteistyötä lähialueiden toisen asteen oppilaitoksiin ja korkeakouluihin harjoittelijoiden saamiseksi ei vielä tehty, koska ensin tehtävä perehdytysprosessit ja määriteltävä yhtenäiset toimintatavat harjoittelijoiden tulon organisaatioon.

Talouden toteuma 2023

1500	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	28 097	14 650	0	14 650	6 155	42,0 %	-8 495
Kulut	-986 458	-1 557 944	0	-1 557 944	-1 512 374	97,1 %	45 570
Netto	-958 361	-1 543 294	0	-1 543 294	-1 506 220	97,6 %	56 374

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	4 645	5 000	0	5 000	6 155	123,1 %	1 155
Kulut	-944 300	-1 515 697	0	-1 515 697	-1 471 507	97,1 %	44 190
Netto	-939 655	-1 510 697	0	-1 510 697	-1 465 352	97,0 %	45 345

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	23 452	9 650	0	9 650	0	0,0 %	9 650
Kulut	-42 158	-42 247	0	-42 247	-40 867	96,7 %	1 380
Netto	-18 706	-32 597	0	-32 597	-40 867	125,4 %	11 030

Tehtäväalue: 1700 Kunnan tilat ja osakehuoneistot

Tilivelvollinen viranhaltija: Talousjohtaja

Toiminta-ajatus

Monipuolinen ja markkinahinnat huomioiva asuin-, liike- ja teollisuustonttitarjonta ja kaavoituksen onnistuminen ovat keskeisiä kunnan elinvoimaisuuden kannalta. Giga-Vaasan kehittymisen myötä kunnan tonttitarjonta on saatava houkuttelevaksi uusille kuntalaisille. Yleinen taloudellinen tilanne vaikuttaa voimakkaasti tonttimyyntiin.

Hoidetaan ja hyödynnetään kunnan metsä- ja maa-alueita suunnitelmallisesti maanosto- ja metsätoimikunnan avustuksella. Metsien hoidollisten toimenpiteiden tulee pohjautua ajantasaiseen metsätaloussuunnitelmaan. Puuraaka-aineen hintavaihtelut vaikuttavat puun myynnin ajoitukseen.

Tavoitteet 2023

- Monipuolinen, kunnan elinvoimaisuutta tukeva tonttitarjonta
- Metsäomaisuuden ammattitaitoinen hoito ja hyödyntäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

- Huolehditaan siitä, että tarjolla on kuntalaisia kiinnostavia tontteja. Samalla huomioidaan Vaasan seudun kehityksen myötä muodostuva mahdollinen tonttikysynnän kasvu. *Vastuuhenkilö kunnanjohtaja*
- Toteutetaan metsänhoidollisia toimenpiteitä päivitetyn metsäsuunnitelman mukaisesti. Puun myynti pyritään ajoittamaan siten, että tuotto olisi mahdollisimman hyvä. *Vastuuhenkilö maanmittausinsinööri*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Hulmille on vuonna 2023 kaavoitettu uusia tontteja, jotka tulevat myyntiin keväällä 2024. Kunnan maanhankinnan myötä uusien tonttien kaavoitus on käynnissä myös mm. Isonkytän ja Katajahaan alueilla.
- Tekninen lautakunta hyväksyi vuodelle 2024 esitetyt pystykauppakohteet, joiden osalta tarjouskilpailu toteutetaan kevään/kesän 2024 aikana. Myös metsänhoidollisia toimenpiteitä teetetään jälleen vuonna 2024.

Talouden toteuma 2023

1700	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	248 629	157 000	100 000	257 000	305 487	118,9 %	48 487
Kulut	-15 836	-15 000	0	-15 000	-28 231	188,2 %	-13 231
Netto	232 793	142 000	100 000	242 000	277 256	114,6 %	35 256

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	248 629	157 000	100 000	257 000	305 487	118,9 %	48 487
Kulut	-15 836	-15 000	0	-15 000	-28 231	188,2 %	-13 231
Netto	232 793	142 000	100 000	242 000	277 256	114,6 %	35 256

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	0	0	0	0	0		0
Netto	0	0	0	0	0		0

HALLINTO YHTEENSÄ	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	371 092	108 650	100 000	365 650	402 015	109,9 %	36 365
Kulut	-2 090 091	-3 241 092	130 000	-3 126 092	-2 989 745	95,6 %	136 347
Netto	-1 718 999	-3 132 442	230 000	-2 760 442	-2 587 730	93,7 %	172 712

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	347 640	242 000	100 000	342 000	402 015	117,5 %	60 015
Kulut	-2 023 055	-3 141 462	130 000	-3 011 462	-2 904 156	96,4 %	107 306
Netto	-1 675 415	-2 899 462	230 000	-2 669 462	-2 502 140	93,7 %	167 322

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	23 452	9 650	0	9 650	0	0,0 %	9 650
Kulut	-67 036	-88 794	0	-88 794	-85 589	96,4 %	3 205
Netto	-43 584	-79 144	0	-79 144	-85 589	108,1 %	12 855

3.4 KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Tehtäväalue: 1800 Vaalilautakunta
Esittelijä: Hallinto- ja henkilöstöjohtaja

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen lautakunta, joka huolehtii valtiollisten vaalien, kuntavaalien, aluevaalien, europarlamenttivaalien ja kansanäänestysten toimittamiseen liittyvistä tehtävistä.

Painopisteet 2023–2025

Vuonna 2023 on eduskuntavaalit.
Vuonna 2024 on presidentinvaali ja EU-vaalit.
Vuonna 2025 on alue- ja kuntavaalit.

Talouden toteuma 2023

1800	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	16 475	14 000	0	14 000	14 266	101,9 %	266
Kulut	-23 484	-25 836	0	-25 836	-22 483	87,0 %	3 353
Netto	-7 009	-11 836	0	-11 836	-8 217	69,4 %	3 619

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	16 475	14 000	0	14 000	14 266	101,9 %	266
Kulut	-23 108	-25 836	0	-25 836	-22 483	87,0 %	3 353
Netto	-6 633	-11 836	0	-11 836	-8 217	69,4 %	3 619

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-376	0	0	0	0		0
Netto	0	0	0	0	0		0

3.5 HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Tehtäväalueet: Terveyttä ja hyvinvointia tukevat palvelut (Pohjanmaan hyvinvointialue), kirjasto- ja kulttuuritoimi, liikuntatoimi, nuorisotoimi

Esittelijä: Hyvinvointipäällikkö, vapaa-aikapäällikkö ja kirjastotoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Hyvinvointilautakunta toimii liikunnan, nuorisotyön, kirjaston ja kulttuuritoiminnan asiantuntijalautakuntana liikuntalain (390/2015), nuorisolain (1285/2016), kirjastolain (29.12.2016/1492) ja kulttuurilain (166/2019) mukaisesti. Lautakunta koordinoi ja kehittää toimialansa toimintaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja hyvinvointipalveluiden tuottamiseksi kuntalaisille. Hyvinvointilautakunta toimii yhteistyössä muiden lautakuntien, hallintokuntien, yhdistysten, järjestöjen ja alueellisten toimijoiden sekä erityisesti Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa kunnan strategian mukaisesti. Tavoitteena on kaikenikäisten kuntalaisten osallisuuden, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä hyvä fyysinen toimintakyky.

Sote-uudistuksen myötä Pohjanmaan hyvinvointialue järjestää alueen sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon palvelut 14 alueen kunnalle. Suunnitelmavuosien painopistealu-

eita ovat taloudellisuus, muutosjohtaminen sekä uusien toimintamallien kehittäminen ja vakiinnuttaminen käytäntöön. Ikärakenteen muutos lisää palvelujen tarpeen määrää merkittävästi. Koulukäisten määrä tulee laskemaan ja eläkeikäisten määrä kasvaa.

Tehtäväalue: 3000 Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen

Toiminnan tavoitteena on Laihian kunnan ja kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Kunnantoimijoiden ohella yhteistyökumppaneita ovat ympäristöterveydenhuollon palvelut järjestävä Vaasan kaupunki, Pohjanmaan hyvinvointialue, työllisyystoimien osalta Pohjanmaan työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), alueen työpaja Arpeeti ja Ohjaamo Pohjanmaa kunnan yhteistyöverkoston ja kolmannen sektorin toimijoiden ohella.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyörakenteet
- Väestön hyvinvointierot
- Ikääntyvien määrän kasvu

Tavoitteet 2023

- Työikäisten hyvä työllisyys
- Kuntalaisten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistäminen
- Palveluiden saavutettavuuden kehittäminen
- Osallisuuden vahvistaminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Alueen toimijoiden (TYP, EPT, HYTE, SONetBotnia) ja kunnan verkostoyhteistyöaktiivisuus. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Aktiivisuus kunnan ja maakunnan vaikuttamistoimielimissä ja asiakasraadeissa. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- MLL yhteistyösopimuksen tuloksellisuuden seuraaminen. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Hyvinvointisuunnitelman valmistelu. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*

Mittarit

- Kouluterveyskysely
- TEAviisarin tilastot
- MLL määrät
- Tapahtumien määrä

TYÖLLISYYS

Kunnan työikäisen väestön hyvä työllisyys edellyttää pitkäaikaistyöttömien tai osatyökykyisten ja muuten vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien palkkatukityöllistämistä, nuorten kesätyöllistämistä, siviilipalveluspaikkojen tarjoamista sekä työllistämistä edistäviä hankkeita. Tähän tarvitaan yhteistyötä toimijaverkoston kanssa, oikea-aikaisten palveluiden tarjoamista sekä jatkopolkujen kehittämistä.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyö työllisyyden hoidossa
- Työllisyyspalveluiden muutokset
- Työikäisten hyvinvointierot

Tavoitteet 2023

- Työikäisten hyvä työllisyys
- Palveluiden saavutettavuus
- Työmarkkinatuen kuntaosuuden väheneminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

- Alueen toimijoiden (TYP, EPT) ja kunnan verkostoyhteistyö. *Vastuutaho kiinteistöhoidon ja työllisyyden yhdyshenkilö*
- Kunnan työllistämistoimien kehittäminen. *Vastuutaho kiinteistöhoidon ja työllisyyden yhdyshenkilö*

Mittarit

- ELYn työllisyysseuranta
- Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä
- Arpeetin asiakasmäärä
- Työmarkkinatuen kuntaosuus
- Nuorten kesätyöpaikkojen määrän kehitys

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

Terveys- ja hyvinvoinnin edistäminen kunnassa on laaja-alaista ja monitoimijuuteen perustuvaa työtä. Kuntalaisten kokemus hyvästä elämästä terveyden- ja hyvinvoinnin näkökulmasta on subjektiivista, jolloin palvelujen tuottamisen lähtökohtana tulisi olla yksilöllisyyden huomioiminen. Vuoden 2023 toiminnallisia tavoitteita arvioitaessa tulee huomioida toimialueen henkilöstörakenteen keskenäisyys sekä henkilöstövaje.

Työllisyyttä koskevat tilastot perustuvat Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2022 tietoihin. Työllisten osuus väestöstä oli Laihialla maan keskiarvoa pienempi. Nuorten työttömyysaste ja pitkäaikaisyöttömien osuus työvoimasta oli koko maan keskiarvoa alhaisempi kaikissa Pohjanmaan kunnissa. Syrjäytymisriskissä olevien osuus 18–24-vuotiaissa oli maan keskiarvoa korkeampi. Pohjanmaan maakunnan kaikissa kunnissa oli vähemmän pitkäaikaisesti toimeentulotukea saavia 25–64-vuotiaita kuin koko maassa keskimäärin. Tilastojen mukaan kunnassa tulee erityisesti panostaa syrjäytymisriskissä olevien nuorten auttamiseen ja tukemiseen jatkossa.

Laihian kunta on vuoden 2023 aikana osallistunut aktiivisesti TE-palvelujen uudistuksen valmistelutyötön. TE-palvelut siirtyvät kuntien järjestämisvastuulle vuoden 2025 alusta. Kuntaa tässä suunnittelutyössä on edustanut kunnanjohtaja.

Toimintakyvyn ja hyvinvoinnin edistämiseksi kunnassa on pyritty huomioimaan elinkaarimallin mukaisesti eri väestöryhmiä. Tämä on tarkoittanut laadullisesti ja määrällisesti tarpeenmukaisten palvelujen tuottamista. Palvelutuotantoa on toteutettu yhteistyössä kunnan, hyvinvointialueen, kolmannen sektorin ja seurakunnan kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä on tapahtunut

positiivista kehitystä, jonka seurauksena kunta on ollut mukana useissa yhteishankkeissa, kuten perhekeskushanke. Kunnan edustaja nimettiin hyvinvointialueen lähisuuhdeväkivallan työryhmään. Ikäihmisten virikkeellinen päivätoiminta lakkautettiin vuoden -23 lopussa hyvinvointialueen tuottamana. Kunnan hyvinvointilautakunta päätti jatkaa toimintaa vuonna -24 kunnan omana toimintana.

Sosiaali- ja terveystalvelujen siirtyminen hyvinvointialueen vastuulle on aiheuttanut haasteita palvelujen saatavuudessa. Kuntalaisilta saadun palautteen perusteella erityisiä vaikeuksia on tuottanut hahmottaa kunnan alueella toimivien palvelujen määrä ja saatavuus. Hyvinvointialueen puhelinpalvelut ovat olleet ajoittain ruuhkautuneet tai tietoa on täytynyt hakea useiden yhteydenottojen kautta. Itse palvelukokemus on koettu kuitenkin positiivisesti eli palvelujen laatu on säilynyt riittäväällä tasolla. Kunnan itse tuottamissa palveluissa on tapahtunut positiivista parannusta erityisesti nuorten palvelujen vahvistamisessa.

Osallisuuden vahvistamisella tarkoitetaan kuntalaisten monipuolista mahdollisuutta vaikuttaa kunnan asioiden kehittämiseen ja päätöksentekoon. Osallisuutta vahvistamalla lisätään kunnan yhteisöllisyyttä, avoimuutta sekä elinvoimaisuutta. Osallisuuden määrätietoista kehittämistä tulisi lisätä kunnassa. Yksittäisiä osallisuutta vahvistavia tai tukevia toimia kunnassa toteutetaan, mutta osallisuuden määrätietoinen vahvistaminen puuttuu. Positiivisesta kehityksestä kertoo kunnan ulkoisen viestinnän lisääminen. Kunta on lisäksi osallistunut hyvinvointialueen koordinoimaan innovaatiodemokratia-verkostoon.

VAIKUTTAMISTOIMIELIMET

Vaikuttamistoimielimiä ovat nuorisovaltuusto, ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto. Niiden tehtävänä on tuoda kohderyhmiensä ääni kuuluviin kunnan toiminnan ja päätöksenteon lisäksi hyvinvointialueen maakunnallisessa toiminnassa. Kunta tukee asukkaiden ja kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallistumista ja vaikuttamista mahdollistamalla vaikuttamistoimielinten sekä kunnassa toimivien seurojen ja yhdistysten toimintaedellytyksiä ja tiedonsaantia.

Toimintaympäristön ja palvelutarpeiden muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

- Kunnan uusi rooli
- Hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyön muotoutuminen
- Palveluiden keskittyminen

Tavoitteet 2023

- Väestöryhmien edunvalvonta kuntatasolla
- Aktiivinen osallistuminen maakuntatason toimielinten toimintaan
- Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen
- Tarpeenmukaisten palveluiden turvaaminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Vaikuttamistoimielinten kokouksia 6–8 vuodessa. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Vaikuttamistoimielinten edustus työryhmissä. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*
- Vanhustenviikko, Nuukuuren viikko, valtakunnallinen vammaisneuvosto, Ikäinsti-tuutti ja muut tapahtumat. *Vastuuhenkilö hyvinvointipäällikkö*

Mittarit

- Kokousten määrä
- Tapahtumat
- Aloitteet ja kannanotot

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

Väestöryhmien edunvalvonta toteutui säännöllisesti kokoontuvien ikä- ja vammaisneuvostojen kokouksissa. Kokouksia pidettiin alkuvuonna epäsäännöllisesti henkilöstövajeen vuoksi. Loppuvuodesta kokousaikataulu saatiin vakiintumaan. Osallistuminen maakuntatason toimielinten toimintaan oli niin ikään henkilöstövajeen vuoksi vähäistä.

Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen tulee huomioida osana kunnan toimintaa. Tilaratkaisut tulee suunnitella esteettömiksi ja huomioida eri ikäisten palvelujen saatavuus. Haasteena ikäihmisten kohdalla on digitaalisten palvelujen lisääntyminen ja niiden käytön hallinta. Vuoden aikana on suunniteltu digi-koulutusta Alma opiston toimesta. Koulutus toteutuu vuonna -24. Palvelujen saatavuudessa kunnan viestinnällä on suuri merkitys. Kunnan internetsivujen uudistamistyön käynnistyminen parantaa jatkossa kuntalaisten tiedon saantia.

Hyvinvointialueiden käynnistymisen myötä palvelujen saatavuuden turvaaminen Laihialla ja laihialaisille on tärkeää, ja vaatii jatkuvaa yhteistyötä hyvinvointialueen toimijoiden kanssa. Kunnan ja hyvinvointialueen rajapintatyöskentely on olennainen osa hyvinvointisektorin toimintaa. Edustamalla kuntaa laajoissa vertoistoissa, on pyritty varmistamaan palvelujen saatavuus muuttuneessa palvelujärjestelmässä.

Talouden toteuma 2023

3000	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	626 639		550 000	550 000	550 904	100,2 %	904
Kulut	-33 650 499		-680 000	-680 000	-684 318	100,6 %	-4 318
Netto	-33 023 860	0	-130 000	-130 000	-133 414	102,6 %	-3 414

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	626 639	0	550 000	550 000	550 904	100,2 %	904
Kulut	-33 650 499	0	-680 000	-680 000	-684 318	100,6 %	-4 318
Netto	-33 023 860	0	-130 000	-130 000	-133 414	102,6 %	-3 414

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	0	0	0	0	0		0
Netto	0	0	0	0	0		0

Tehtäväalue: 4500 Kirjasto- ja kulttuuritoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Kirjastotoimenjohtaja

Toiminta-ajatus

Kirjasto- ja kulttuuritoimi auttavat luomaan positiivista kuntakuvaa edistämällä kirjallisuuden, kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja niihin liittyvää kansalaistoimintaa.

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin ja uudistuviin aineistoihin, tukee monipuolista lukemisharrastusta, ohjaa ja tukee tiedonhankintaa sekä tarjoaa tiloja oppimiseen. Kulttuuritoimi ylläpitää kulttuuriperintöä, vahvistaa paikallisidentiteettiä sekä tukee kulttuurin tuottajia / harrastajia avustuksin ja palkinnoin.

Tavoitteet 2023

- palautetaan toiminnan volyymi koronaa ja kirjaston saneerausta edeltävälle tasolle
- panostetaan erityisesti lasten ja nuorten lukemis- ja kulttuuriharrastuksiin
- kehitetään Laihian kulttuuritarjontaa yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden kanssa
- säästetään kirjaston vuokrakuluissa

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- osallistutaan Eepoksen Lukeva Lakeus-hankkeeseen, jonka tavoitteena on kehittää uusia vinkkausmenetelmiä ja järjestää 7.-luokkalaisille kirjavinkkaustapahtumia
- tilataan nuortenkirjailija yläkouluun
- järjestetään 1–2 kirjailijailtaa aikuisille
- vietetään eri-ikäisille suunnattuja elokuvailtoja kirjastossa
- kehitetään kirjastoa opiskelutilana
- järjestetään 1–2 kesäkerhoa alakoululaisille
- järjestetään 3–4 matalan kynnyksen kulttuuritapahtumaa
- kehitetään Nuukuuren viikon konseptia kunnan vision mukaisesti
- tarjotaan nuorille harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja
- toimitaan aktiivisesti Eepoksen ja alueellisen kehittämiskirjaston työryhmissä ja Pohjanmaan lastenkulttuuriverkoston ohjausryhmässä
- luovutetaan kirjastoauton tyhjäksi jäänyt talli muuhun käyttöön

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Laihian kirjaston täydelliset tilastotiedot julkaistaan vuosittain Suomen yleisten kirjastojen tilastopalvelussa <https://tilastot.kirjastot.fi/>, jossa voi tehdä vertailuja eri vuosien, kuntien ja maakuntien välillä. Vertailussa tulee ottaa huomioon, että kirjastoauton toiminnan supistuminen vuonna 2019, koronavuodet 2020–2021 ja saneerausvuosi 2021 vähensivät väliaikaisesti kirjastonkäyttöä Laihialla. Kulttuuritoimesta ei ole saatavilla vertailukelpoisia toiminnallisia tunnuslukuja.

Kirjasto	2019	2020	2021	2022 (arvio)	2023
Fyysiset käynnit / asukas	7,6	5,3	6,2	9,7	10,0
Lainaus / asukas	16,7	13,8	12,5	14,5	17,0
Kokoelmat / asukas	8,2	8,1	8,1	8,1	8,4

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- palautetaan toiminnan volyyymi koronaa ja kirjaston saneerausta edeltävälle tasolle
- panostetaan erityisesti lasten ja nuorten lukemis- ja kulttuuriharrastuksiin
- kehitetään Laihian kulttuuritarjontaa yhdessä muiden kulttuuritoimijoiden kanssa
- säästetään kirjaston vuokratuloissa

Talouden toteuma 2023

4500	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	13 618	5 000	0	5 000	6 615	132,3 %	1 615
Kulut	-439 774	-406 045	0	-406 045	-442 358	108,9 %	-36 313
Netto	-426 156	-401 045	0	-401 045	-435 744	108,7 %	-34 699

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	13 618	5 000	0	5 000	6 615	132,3 %	1 615
Kulut	-362 995	-328 381	0	-328 381	-364 814	111,1 %	-36 433
Netto	-349 377	-323 381	0	-323 381	-358 200	110,8 %	-34 819

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-76 779	-77 664	0	-77 664	-77 544	99,8 %	120
Netto	-76 779	-77 664	0	-77 664	-77 544	99,8 %	120

Tehtäväalue: 4700 Liikuntatoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Liikuntatoimen tavoitteena on liikuntalain (390/2015) mukaisesti edistää kuntalaisten mahdollisuuksia harrastaa liikuntaa ja kilpaurheilua sekä kehittää liikunnan kansalaistoimintaa yhteistyössä paikallisten seurojen, järjestöjen, yhteisöjen, kunnan muiden toimijoiden sekä lähikuntien kanssa kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävästi.

Tavoitteet 2023

- Pitkäjänteinen suunnittelu
- Monialainen hyte-yhteistyö
- Kuntalaisten elintapaohjaus

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Liikuntapoliittisen ohjelman päivittäminen. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- TEA-indikaattoritieto osaksi vaikuttavuuden seurantaa. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Toimivan elintapaohjausmallin luominen. *Vastuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Liikuntatilojen käyttöperusteita, hinnastoa ja avustussääntöä päivitettiin.

- Liikunnan toimenpidesuunnitelma hyväksyttiin hyvinvointilautakunnassa. Toimenpidesuunnitelma on laadittu vuosille 2024–2027.
- Laihia mukana yhteistyössä kehittämässä yhdessä hyvinvointialueen kanssa elintapaohjausta. Aloitettu olosuhteiden ja resurssien kartoituksella syksyllä 2023. Osallistuttu hyvinvointialueen yhteisiin tapaamisiin sekä koulutuksiin. Liikuntaneuvontaa tarjotaan Laihialla alkuvuodesta 2024.
- Senioreille suunnatut liikuntaryhmät kokoontuneet suunnitellun mukaisesti.
- Uimahallin kävijämäärä oli vuonna 2023 26487 hlöä, mikä on yli kolme tuhatta kävijää enempi vuoteen 2022 verrattuna. Uimahallia käyttävät aktiivisesti niin paikalliset koulut kuin lähikuntienkin oppilaitokset. Aloitettu uusi kaikille avoin vesijumpparyhmä. Uimahallilla järjestettiin vuoden aikana myös erilaisia koko perheelle suunnattuja tapahtumia. So-memainontaan on lisätty. Trimmikurssi henkilökunnalle joulukuussa.
- Liikuntapalveluissa nuoret kesätoissa ohjaten lasten liikuntaleireillä sekä uimahallilla uimakouluissa.
- Liikuntayhdistyksille maksettu toiminta- ja kohdeavustuksia.
- Joulukuussa järjestettiin vuoden palkitsemistilaisuus, palkittavana oli lähes 70 henkilöä.

Talouden toteuma 2023

4700	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	133 610	147 700	0	147 700	151 448	102,5 %	3 748
Kulut	-891 262	-910 773	0	-910 773	-889 244	97,6 %	21 529
Netto	-757 652	-763 073	0	-763 073	-737 796	96,7 %	25 277

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	121 402	135 500	0	135 500	139 791	103,2 %	4 291
Kulut	-474 528	-457 770	0	-457 770	-436 451	95,3 %	21 319
Netto	-353 126	-322 270	0	-322 270	-296 660	92,1 %	25 610

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	12 208	12 200	0	12 200	11 657	95,5 %	-543
Kulut	-416 734	-453 003	0	-453 003	-452 793	100,0 %	210
Netto	-404 526	-440 803	0	-440 803	-441 136	100,1 %	-333

Tehtäväalue: 4800 Nuorisotoimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Nuorisotoimen tavoitteena on nuorisolain (1285/2016) mukaisesti nuorisotyön ja erityisnuorisotyön keinoin monialaisverkostossa tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä sekä edistää nuorten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisotoimi sisältää myös nuorisovaltuuston.

Tavoitteet 2023

- Nuorten osallisuuden edistäminen
- Monialaisen verkostotyön kehittäminen
- Ohjaamo-toimintamalli käytössä
- Nuorten vapaa-ajan kokoontumismahdollisuuksien parantaminen
- Koulunuorisotyön kehittäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Nuorten aktiiviset edustukset toimielimissä ja työryhmissä. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Alueellinen aktiivinen osallisuus ja yhteistyö. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Eri toimijoiden lähipalvelukokonaisuuden kehittäminen. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Kokoontumistilaisuuksien valvontaan luodaan selkeä malli. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*
- Lisätään henkilöstöresurssia tukemaan koulunuorisotyötä hankkeen avulla. *Vastuuhenkilö vapaa-aikapäällikkö*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Nuorisoihtojen osallistumismäärät nousseet korona edeltävälle tasolle. Ilta-avointien lisäksi järjestetty toimintaa myös päivisin esim. välituntien aikana.
- Nuorille tarjottiin kesätyöpaikkoja. Etsivä nuorisotyö järjestänyt bootcamp-kesätyön lähinnä peruskoulun päättäneille nuorille.
- Nuorille järjestetty matkoja mm. Uumaja, Powerpark, Megazone sekä erilaisia kursseja esim. ensiapu- ja hygieniapassikursseja
- Kouluvalmentajan tehtävänkuvaa muotoutunut syksyn aikana. Työtehtäviä mm. oppilaiden ohjaamisessa heidän kotonaan, soputiimissä toimiminen, oppilaiden aamuherätykset sekä toimiminen oppilashuoltoryhmässä ja nuorisotilalla ohjaten.
- Pidetty lakisääteisen, monialaisen nuorten ohjaus – ja palveluverkoston Yhdessä kokoukset.
- Nuorisovaltuuston kokoukset olleet kuukausittain. Nuorten edustus myös maakunnallisessa nuorisovaltuustossa, sivistys-, hyvinvointi- ja teknisessä lautakunnassa.
- Nuva osallistui Nuukuurenviiikon hyvinvointitapahtumaan. Uutena toimintana 7. luokkalaisten iltapäivä tiistaisin ja luokka-asteittain pitkällä välitunnilla välituntitoimintaa nuorisotiloissa. Torstai-iltapäivissä 8. luokkalaisten tai kaikille nuorille avointa toimintaa.
- Katusovittelija-koulutukseen osallistuminen Etelä-Pohjanmaan opistolla, kouluttajana Aseman lapset ry.
- Nuukalan vol3. lanitapahtuma yhteistyössä monien toimijoiden kanssa nuorisotoimivetoisesti.

- Viikoittaisen säännöllisen toiminnan lisäksi: lukion 1. luokkalaisten (1A ja 1B) jatkoryhmytystä.
- Yläkoulun MOK-päiviin osallistuminen viikolla 46 (nuorisotiloissa omaa ohjelmaa). Jouluas-kartelu-ilta nuorisotiloissa alle 20-vuotiaille 30.11.
- Työtiimin kesken palaveri Vaeltavien vanhempien toiminnan aloittamisesta.
- Etsivä nuorisotyö aloitti lukiopäivystykset. Monialainen ryhmätoiminta olohuoneella yhteis-työssä etsivä nuorisotyö sekä nuorten työpaja Följy.
- Etsivä nuorisotyöntekijä mukana moniammatillisissa yhteistyöryhmissä.
- Etsivä nuorisotyö ottanut käyttöön monipuoliset somekanavat.

Talouden toteuma 2023

4800	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	32 051	32 600	0	32 600	43 302	132,8 %	10 702
Kulut	-163 621	-296 444	0	-296 444	-243 017	82,0 %	53 427
Netto	-131 570	-263 844	0	-263 844	-199 715	75,7 %	64 129

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	32 051	32 600		32 600	43 302	132,8 %	10 702
Kulut	-142 978	-274 864	0	-274 864	-221 347	80,5 %	53 517
Netto	-110 927	-242 264	0	-242 264	-178 045	73,5 %	64 219

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-20 643	-21 580	0	-21 580	-21 670	100,4 %	-90
Netto	-20 643	-21 580	0	-21 580	-21 670	100,4 %	-90

HYVINVOINTI YHTEENSÄ	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	805 918	185 300	550 000	735 300	752 268	102,3 %	16 968
Kulut	-35 145 156	-1 613 262	-680 000	-2 293 262	-2 258 938	98,5 %	34 324
Netto	-34 339 238	-1 427 962	-130 000	-1 557 962	-1 506 669	96,7 %	52 379

Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	793 710	173 100	550 000	723 100	740 611	102,4 %	17 511
Kulut	-34 631 000	-1 061 015	-680 000	-1 741 015	-1 706 930	98,0 %	34 085
Netto	-33 837 290	-887 915	-130 000	-1 017 915	-966 319	94,9 %	51 596

Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	12 208	12 200	0	12 200	11 657	95,5 %	543
Kulut	-514 156	-552 247	0	-552 247	-552 007	100,0 %	240
Netto	-501 948	-540 047	0	-540 047	-540 350	100,1 %	783

3.6 SIVISTYSLAUTAKUNTA

Tehtäväalueet: Varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, keskiasteen koulutus, aikuiskoulutus

Esittelijä: Sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Järjestetään varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen, toisen asteen koulutukseen sekä aikuis- koulutukseen liittyviä palveluita kuntalaisille mahdollisimman laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

Sivistyslautakunnan alaisia toimintoja ovat varhaiskasvatus-, perusopetus- ja lukiopalvelut sekä Alma- ja Kuula-opistojen tarjoamat palvelut.

Pohjanmaan hyvinvointialue aloittaa toimintansa 1.1.2023. Sivistystoimen psykologi-, kuraattori- ja nepsypalvelut siirtyivät kunnalta hyvinvointialueen kuntayhtymään 1.1.2022. Palveluiden saatavuuden varmistaminen on ensiarvoisen tärkeää.

Ikäluokkien koko syntymävuoden mukaan:

2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
104	63	72	66	60	59	50

Varhaiskasvatuksessa kotihoidon tuen menojen on arvioitu syntyvyyden vähenemisen myötä laskevan. Lisäksi syntyvyyden väheneminen vähentää varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen myötä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin 1.8.2021 korottamalla maksujen perusteena olevia tuloajoja 31 %. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja alennettiin siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu on 40 % (aiemman 50 % sijaan) nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta. Seuraavien lasten maksu on edelleen 20 % nuorimman lapsen maksusta. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja tullaan jälleen laskemaan vuoden 2023 alkupuolella. Tämä muutos pienentää varhaiskasvatuksen tuloja. Alakoulujen yksiköissä oppilasmäärät alkavat laskemaan, suurimmat ikäluokat ovat siirtymässä yläkoulun yksikköön ja sitä kautta myös lukioon. Perusopetuksessa olevien oppilaiden kokonaismäärä alkaa laskea merkittävästi vuoden 2023 jälkeen. Tämä tulee vaikuttamaan oleellisesti myös henkilöstön tarpeeseen ja mahdollisesti kouluverkkoon. Vuoden 2023 aikana oppilasmäärä ei muutu merkittävästi. Yläkoulun oppilasmäärä kasvaa noin yhden oppilasryhmän verran.

Kouluikäisten kokonaismäärän arvio lukuvuoden alkaessa:

2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
1078	1068	1050	977	922	859	780

Tehtäväalue: 4000 Varhaiskasvatus

Kustannuspaikat:

Oravametsän, Hulmin ja Veturin päiväkodit, Vallinmäen ja Rauhalan esiopetusta täydentävät varhaiskasvatusyksiköt, perhepäivähoito ja Pikkupeikko perhepäivähoidon varahoitoyksikkö, 2 vuoroa tarjoavaa ryhmäperhepäivähoidon varahoitoyksikköä sekä viisi ryhmäperhepäivähoidon päiväyksikköä. Lasten kotihoidon tuki ja leikkitoiminta.

Tilivelvollinen viranhaltija: Varhaiskasvatuksen johtaja, päiväkodin johtaja ja perhepäivähoidon ohjaaja

Toiminta-ajatus

Tehtävänä on järjestää varhaiskasvatuslain mukainen hoitopaikka alle kouluikäisille lapsille huomioiden lapsen yksilöllisyys ja erityistarpeet sekä mahdollistaa varhainen puuttuminen. Varhaiskasvatuspaikan järjestelyaika on 4 kk ja työllistymistilanteissa 2 viikkoa.

Varhaiskasvatusta toteutetaan 2022 päivitetyn Laihian kunnan varhaiskasvatussuunnitelman mukaan, joka pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Tehtäväalueen tavoitteet määritellään sivistystoimen toimintastrategiassa (Hyvinvoivasta lapsesta osaavaksi nuoreksi, 2019–2023): laadukas kasvatus ja opetus; innostava kasvu- ja oppimisympäristö; fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.

Tavoitteet 2023

- Varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys keväällä 2023
- Tukitoimien tehostaminen/varhainen puuttuminen
- Liikunnallisten elämäntapojen vakiinnuttaminen varhaiskasvatusyksiköissä
- Kiusaamisen ehkäiseminen/positiivisen pedagogiikan vakiinnuttaminen arkeen
- Henkilöstötarpeen kartoitus keväällä ja syksyllä

- Henkilöstön jaksaminen haasteellisissa ryhmissä
- Kulttuurikasvatussuunnitelman laatiminen
- Päivitetyn varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotto

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

- Hoitopaikkojen tarpeen aktiivinen ennakointi. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Varhaiskasvatuksen kiertävän erityisopettajan palkkaaminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Opin liikkuen -hankkeen kautta saatua liikuntakasvatusta jatketaan. Lasten, perheiden ja henkilöstön liikunnan tehostaminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Kiusaamisen vastaisen suunnitelman käyttöönotto koko varhaiskasvatuksessa jatkuu sekä positiivisen pedagogiikan omaksumista vahvistetaan. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Kevään 2023 aikana pyritään rekrytoimaan pätevää henkilöstöä tarpeen mukaan. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen organisaation päivittäminen ja tarvittaessa rekrytointi. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Tunnusluvut	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023
Lapsia yhteensä vuoden lopussa	404	363	350	379
Päiväkodeissa 2–5 v	143	142	134	165
Täydentävä varhaiskasvatus	69	61	49	63
Koulujen esiopetus leikkitoiminta	25	25	26	32
Ryhmäpph:ssa	102	70	87	74
Perhepph:ssa	65	65	54	45
Kotihoidontuen piirissä olevia perheitä/ lapsia	124/159	105/125	100/123	

Tunnusluvut	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA2023
Nettomenot	3 536 338	3 094 816	3 340 627	4 113 411
Nettomenot/lapsi/v	8753	8526	9 545	10 853

* Nettomenoa/ryhmäperhepäivähoidon lapsi on vaikea arvioida v. 2022, koska osa yksiköistä toimii vain osan vuotta.

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Varhaiskasvatuspaikat on saatu riittämään koko toimintakauden 2023 ajan.
- Tukitoimien tehostaminen/varhainen puuttuminen on toteutunut suurimmalta osalta. Päiväkotiryhmissä toimii varhaiskasvatuksen ryhmävastustajia sekä kahdenpaikkalaisuus on käytössä.
- Kiusaamisen ehkäiseminen/positiivisen pedagogiikan vakiinnuttaminen arkeen on toteutettu.
- Henkilöstötarpeen kartoitus keväällä ja syksyllä on toteutettu.
- Henkilöstön jaksaminen haasteellisissa ryhmissä → parannusta on saatu oman varahenkilöstön lisäämisellä, mutta edelleen haastavaa. Työnohjausta järjestetty tarpeen mukaan.
- Päivitetyn varhaiskasvatussuunnitelman käyttöönotto on toteutettu.

Talouden toteuma 2023

4000	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	602 520	512 700	0	512 700	474 453	92,5 %	-38 247
Kulut	-4 531 628	-4 596 111	-30 000	-4 626 111	-4 633 321	100,2 %	-7 210
Netto	-3 929 108	-4 083 411	-30 000	-4 113 411	-4 158 868	101,1 %	-45 457
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	602 520	512 700	0	512 700	474 453	92,5 %	-38 247
Kulut	-4 214 684	-4 254 899	-30 000	-4 284 899	-4 278 471	99,8 %	6 428
Netto	-3 612 164	-3 742 199	-30 000	-3 772 199	-3 804 018	100,8 %	-31 819
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0		0	0	0	0,0 %	0
Kulut	-316 944	-341 212	0	-341 212	-354 851	104,0 %	-13 639
Netto	-316 944	-341 212	0	-341 212	-354 851	104,0 %	-13 639

Tehtäväalue: 4100 Esiopetus

Tilivelvollinen viranhaltija: Varhaiskasvatuksen johtaja ja päiväkodin johtaja

Toiminta-ajatus

Kunta on velvollinen järjestämään esiopetusta alueellaan asuville lapsille oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna ja oppivelvollisuuden alkamisvuonna pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille. Esiopetus on perusopetuslain mukaista suunnitelmallista kasvatusta ja opetusta, jonka tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Lisäksi tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Esiopetus ei ole koulua vaan oppimista leikin varjolla lapsen ehdoilla. Esiopetus on muuttunut velvoittavaksi 1.8.2015 alkaen. Opetus kestää 700 tuntia lukuvuodessa ja noudattaa perusopetuksen työpäiviä.

Tehtäväalueen tavoitteet määritellään sivistystoimen toimintastrategiassa (Hyvinvoivasta lapsesta osaavaksi nuoreksi, 2019–2023): laadukas kasvatusta ja opetus; innostava kasvu- ja oppimisympäristö; fyysinen ja psyykinen hyvinvointi.

Tavoitteet 2023

- Esiopetukseen osallistuvien lasten päivähoidon järjestäminen siten, että koulukuljetusten tarve ja kustannukset pysyvät edelleen vähäisinä.
- Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen hallintomallin kehittäminen.

- Neuropsykiatristen lasten oikea-aikainen tukeminen sekä periaatteista ja käytänteistä sopiminen.
- Kolmiportaisen tuen kehittäminen ja yhtenäistäminen.
- Sivistystoimen toimintaohjelman jalkauttaminen.
- Toiminnallisten oppimismenetelmien vakiinnuttaminen esiopetuksessa sekä lasten osallisuuden sekä aktiivisuuden tukeminen.
- Nivelvaihe perusopetukseen joustavaksi ja toimivaksi. Yhteistyö koulujen kanssa.
- Kulttuuri- ja lukutaitojen vahvistaminen esiopetuksessa.
- Kiusaamisen vastainen suunnitelma aktiiviseen käyttöön.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Täydentävän varhaiskasvatuksen järjestäminen esiopetusyksikön yhteydessä. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Henkilökunnan kouluttaminen, ohjaus ja tuen antaminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Varhaiskasvatuksen-alkuopetuksen lukuhankkeeseen osallistuminen. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*
- Erityinen tuki ja inklusio -hanke, johon osallistutaan yhdessä perusopetuksen kanssa. *Vastuuhenkilö varhaiskasvatusjohtaja*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Tunnusluvut	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023
Nettomenot	559 640	642 093	713 377	715 628
Esiopetuslapsia	125	104	115	102
Nettomeno/lapsi	4 464	6174	6203	7016

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Esiopetukseen osallistuvien lasten päivähoiton järjestäminen siten, että koulukuljetusten tarve ja kustannukset pysyvät edelleen vähäisinä on toteutunut.
- Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen hallintomallin kehittäminen on toteutunut.
- Neuropsykiatristen lasten oikea-aikainen tukeminen sekä periaatteista ja käytänteistä sopiminen on toteutunut osittain.
- Kolmiportaisen tuen kehittäminen ja yhtenäistäminen on toteutunut, mutta vielä löytyy kehitettävää.
- Toiminnallisten oppimismenetelmien vakiinnuttaminen esiopetuksessa sekä lasten osallisuuden sekä aktiivisuuden tukeminen on toteutunut.
- Nivelvaihe perusopetukseen joustavaksi ja toimivaksi. Yhteistyö koulujen kanssa on toteutunut.
- Kulttuuri- ja lukutaitojen vahvistaminen esiopetuksessa on toteutunut.
- Kiusaamisen vastainen suunnitelma aktiiviseen käyttöön on toteutunut.

Talouden toteuma 2023

4100	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	27 809	0	0	0	34 574		34 574
Kulut	-741 693	-715 628	0	-715 628	-717 902	100,3 %	-2 274
Netto	-713 884	-715 628	0	-715 628	-683 327	95,5 %	32 301
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	27 809	0	0	0	34 574		34 574
Kulut	-653 995	-611 485	0	-611 485	-622 223	101,8 %	-10 738
Netto	-626 186	-611 485	0	-611 485	-587 648	96,1 %	23 837
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-87 698	-104 143	0	-104 143	-95 679	91,9 %	8 464
Netto	-87 698	-104 143	0	-104 143	-95 679	91,9 %	8 464

Tehtäväalue:

4200 Perusopetus

Kustannuspaikat:

Koulutoimen hallinto, Hulmin, Isonkylän, Kirkonkylän, Rauhalan, Kylänpään ja Perälän yksiköt, pienluokat 1–6 yhteensä neljä, pienluokka 1–9, pienluokat 7–9 yhteensä kaksi, JOPO-luokka, koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta, yläkoulu sekä yhteispalvelut

Tilivelvollinen viranhaltija: Sivistysjohtaja, johtava rehtori, virka-apulaisrehtorit

Toiminta-ajatus

Järjestää perusopetuslain mukaisesti opetusta oppivelvollisuusikäisille (vuosiluokat 1–9). Tehtäväalueen tavoitteet määritellään sivistystoimen toimintaohjelmassa (Hyvinvoivasta lapsesta osaavaksi nuoreksi, 2019–2023): laadukas kasvatus ja opetus; innostava kasvu- ja oppimisympäristö; fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi.

Laihian kunta on päättänyt järjestää perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa kunnassa toimivien koulujen ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta 17 §:n 2 momentissa tarkoitetuille oppilaille.

Tavoitteet 2023

- Yhteistyön käynnistäminen sekä oppilashuollon palveluiden vahvistaminen Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa

- TVT-strategian päivittäminen edelleen ja laitteiden hankinta sekä niihin liittyvän pedagogisen osaamisen vahvistaminen
- Yhtenäiskoulun hallintomallin kehittäminen ja arviointi
- Oppilaan ohjauksen vahvistaminen ja kehittäminen
- Opettajien pedagogisten valmiuksien kehittäminen: pedagoginen kirjoittaminen, yhteisopettajuus, konsultaatio, haasteelliset oppilaat
- Opetushallituksen kärkihankkeisiin osallistuminen
- Toiminnan kehittäminen hankkeiden avulla; harrastustoiminnan tuominen koulupäivän yhteyteen
- Liikuntaluokkapedagogiikan kehittäminen
- Edistetään opiskelijan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia
- Kouluakatemia toiminnan kehittäminen
- Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Yhteistyöverkoston luominen hyvinvointialueelle. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Digitutorryhmä päivittää strategiaa tarveharkintaisesti. *Vastuhenkilö apulaisrehtori*
- Mahdollisen uudenlaisen yhtenäiskouluorganisaation aloittaminen elokuussa. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Oppilaanohjauksen tuntimäärän lisääminen. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Haetaan OPH:n kärkihankkeiden kehittämistä rahoitusta. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Haetaan OKM:n, OPH:n ja AVIn hankkeiden rahoitusta. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Harrastustoiminnan kehittäminen Suomen malli -hankkeen avulla. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Liikuntaluokkien yhteistyöverkoston kehittäminen ja vakiinnuttaminen. *Vastuhenkilö johtava rehtori*
- Opiskeluhuollon suunnitelman toteuttaminen yhdessä hyvinvointialueen kanssa. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Mahdollistetaan kouluakatemiaan osallistuminen myös lukion opiskelijoille ja kehitetään seurayhteistyötä. *Vastuhenkilö sivistysjohtaja*
- Yrityskylätoiminnan aloittaminen yläkoulussa. Nuori yrittäjyys -ohjelman toteuttaminen. *Vastuhenkilö johtava rehtori*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja

Tunnusluvut	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023
Nettomenot	-8 622 057	-9 209 446	-9 365 003	-10 000 628
Oppilaat	1 062	1 087	1 078	1072
Oppitunteja (vvh)	1 910	2 245	2 039	2106
Kustannus €/oppilas	8 118	8 472	8 687	9329
Oppitunteja/oppilas	1,79	2,06	1,89	1,96

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Yhteistyön käynnistäminen sekä oppilashuollon palveluiden vahvistaminen Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa on edennyt, mutta vielä on kehitettävää.
- TVT-strategian päivittäminen edelleen ja laitteiden hankinta sekä niihin liittyvän pedagogisen osaamisen vahvistaminen on toteutunut.

- Yhtenäiskoulun hallintomallin kehittäminen ja arviointi → Yhtenäiskoulujärjestelmä on päätetty purkaa ja elokuussa 2024 perusopetuksen yksiköt aloittavat itsenäisinä kouluina. Hallintomallia kehitetään edelleen vuoden 2024 aikana.
- Oppilaan ohjauksen vahvistaminen ja kehittäminen on edennyt, mutta erityisesti yläkoulun suurten ikäluokkien vuoksi tilanne on edelleen haastava.
- Opettajien pedagogisten valmiuksien kehittäminen: pedagoginen kirjoittaminen, yhteisopettajuus, konsultaatio, haasteelliset oppilaat on toteutunut.
- Opetushallituksen kärkihankkeisiin osallistuminen on toteutunut.
- Toiminnan kehittäminen hankkeiden avulla; harrastustoiminnan tuominen koulupäivän yhteyteen on toteutunut.
- Liikuntaluokkapedagogiikan kehittäminen on toteutunut. Kaikilla yläkoulun luokka-asteilla on liikuntaluokka sekä mahdollisuus osallistua liikunta-akatemiaan toimintaan.
- Edistetään opiskelijan psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. → On toteutunut, mutta vaatii edelleen aktiivista työtä.
- Kouluakatemia toiminnan kehittäminen → On toteutunut.
- Yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen → On toteutunut.

Talouden toteuma 2023

4200	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	432 436	238 100	0	238 100	485 173	203,8 %	247 073
Kulut	-9 802 491	-10 128 728	-110 000	-10 238 728	-10 530 576	102,9 %	-291 848
Netto	-9 370 055	-9 890 628	-110 000	-10 000 628	-10 045 403	100,4 %	-44 775
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	423 823	238 100	0	238 100	477 120	200,4 %	239 020
Kulut	-8 024 659	-8 251 105	-110 000	-8 361 105	-8 660 566	103,6 %	-299 461
Netto	-7 600 836	-8 013 005	-110 000	-8 123 005	-8 183 446	100,7 %	-60 441
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	8 613	0	0	0	8 053		8 053
Kulut	-1 777 832	-1 877 623	0	-1 877 623	-1 870 010	99,6 %	7 613
Netto	-1 769 219	-1 877 623	0	-1 877 623	-1 861 957	99,2 %	15 666

Tehtäväalue: 4300 Toisen asteen koulutus
Kustannuspaikat: Lukio

Tilivelvollinen viranhaltija: Lukion rehtori ja sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Laihian lukio antaa lukiolain (21.8.1998/629) mukaista opetusta. Laihian lukio toimii tasokkaana yleislukiona, joka mahdollistaa jatko-opinnot yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin ja muihin kolmannen asteen oppilaitoksiin. Lukio on kurssimuotoinen ja luokaton joustavuutta ja ajankohtaisuutta korostaen. Toiminta määräytyy lukiolain ja -asetuksen mukaisena, lukuvuosittain lukion johtokunnan hyväksymän työ- ja toimintasuunnitelman mukaan.

Tavoitteet 2023

- Lukio antaa hyvät valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja jatko-opintoihin.
- Kansainvälisyyskasvatusta kehitetään ja vahvistetaan.
- Lukio kehittää yliopisto- ja korkeakouluysteistyötä ja työelämään tutustumista. Yhteistyökursseja tarjotaan Vaasan yliopiston kanssa. Työelämään tutustumisesta järjestetään mm. yrittäjävierailuja. Tavoitteena on sujuvampi siirtyminen korkeakouluopintoihin ja työelämään.
- LOPS 2021 kehitystyö jatkuu. Sen myötä laaja-alainen osaaminen korostuu.
- Hyvinvoinnin vahvistaminen ja opiskelijan tukeminen jaksamisessa ja paluuta opetuksen normioloihin tuetaan.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Kattava ja monipuolinen opetustarjonta lukiolaisten käytössä. Opiskelijoita kannustetaan opiskelemaan laajemmin kuin mitä lukiolaki edellyttää. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Erasmus-hanke toiminnassa. Opintomatkat ulkomaille toteutetaan epidemian tuoman tauon jälkeen. Uusia EU:n tukemia kansainvälisyystoimintoja käynnistetään mahdollisuuksien mukaan. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Vaasan yliopiston tutustumiskursseja tarjotaan lukion opiskelijoille. Tutustumiskäyntejä tehdään yliopistoihin ja ammattikorkeakouluihin. Lukiossa vierailee jatkokoulutuspaikkojen edustajia esitelmöimässä. Työelämän asiantuntijoita vierailee koulussa. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Yhteistyötä Vaasan yliopiston kanssa suunnitellaan työryhmässä. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Uusi LOPS2021 on kaikilla vuositasoilla käytössä, mahdolliset muutokset paikallisessa opetussuunnitelmassa valmistellaan ja ne ovat voimassa 2023–24 lukuvuodesta alkaen. *Vastuhenkilö lukion rehtori*
- Laaja-alaista osaamista vahvistetaan lukion opetuksessa ja Erasmus-hankkeessa. *Vastuhenkilö lukion rehtori*

Toiminnallisia ja taloudellisia tunnuslukuja / lukiokoulutus

Tunnusluvut	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023
Nettomenot	-954 460	-1 019 317	-1 079 704	-1 168 935
Opiskelijat	144	145	147	159
Kurssit (vvk)	195	200	200	195
Kustannus €/oppilas	6 628	7030	7 345	7352

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Lukio antaa hyvät valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja jatko-opintoihin. Lukion opiskelijoiden valmiudet ovat hyvät jatko-opintoihin.
- Kansainvälisyyskasvatusta kehitetään ja vahvistetaan: lukiossa järjestettiin kansainvälisyystoiminnan messut lokakuussa. Kv-kasvatuksen valinnaisia opintoja suoritetaan aktiivisesti.
- Lukio kehittää yliopisto- ja korkeakoulu yhteistyötä ja työelämään tutustumista. Yhteistyökursseja tarjotaan Vaasan yliopiston kanssa. Etenkin talousosaamisen opintoja Vaasan avoimessa yliopistossa suoritetaan aktiivisesti. Työelämään tutustumisesta järjestetään mm. yrittäjävierailuja. Tavoitteena on sujuvampi siirtyminen korkeakouluopintoihin ja työelämään.
- LOPS 2021 on käytössä kaikilla vuositasoilla. Ensimmäiset uuden LOPS2021:n mukaiset ylioppilaat valmistuvat 2024.
- Hyvinvoinnin vahvistaminen ja opiskelijan tukeminen jaksamisessa: koronatukihankkeen puitteissa on annettu runsaasti lisäopetusta sekä järjestetty opiskelijoille mm. keskittymiskyvystä luento. Lukion toiminnassa on huomioitu yhteisöllisyys ja pyritty vahvistamaan opiskelijoiden ryhmäytymistä.

Talouden toteuma 2023

4300	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	31 153	10 000	0	10 000	30 729	307,3 %	20 729
Kulut	-1 113 894	-1 178 935	0	-1 178 935	-1 136 446	96,4 %	42 489
Netto	-1 082 741	-1 168 935	0	-1 168 935	-1 105 717	94,6 %	63 218
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	31 153	10 000	0	10 000	30 729	307,3 %	20 729
Kulut	-972 125	-1 026 782	0	-1 026 782	-984 787	95,9 %	41 995
Netto	-940 972	-1 016 782	0	-1 016 782	-954 058	93,8 %	62 724
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-141 769	-152 153		-152 153	-151 659	99,7 %	494
Netto	-141 769	-152 153	0	-152 153	-151 659	99,7 %	494

Tehtäväalue: 4400 Aikuiskoulutus

Tilivelvollinen viranhaltija: Kansalaisopisto Alman rehtori ja sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto Alma ja Kuula-opisto tarjoavat vapaan sivistystyön palveluja Laihian asukkaille. Opis-
tojen kursseille voi kuitenkin ilmoittautua yli kuntarajojen. Laihian kunta ostaa taiteen perusopetuk-
sen musiikin (instrumentit) sekä tanssin opetuksen osalta Vaasan kaupungin Kuula-opistolta. Vaasan
kaupunki on vahvistanut musiikin opetuksen opetussuunnitelman, jota noudatetaan Laihian sivi-
toimipisteessä.

Tavoitteet 2023

- Monipuolisuus ja taloudellisuus
- Kurssien sisällöt vastaavat kysyntää

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Hyvä yhteistyö toiminnassa
- Tarkoituksenmukaiset toimitilat
- Uusien kurssien suunnittelu kuntalaisia kuullen ja osallistaen

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Monipuolisuus ja taloudellisuus → on toteutunut
- Kurssien sisällöt vastaavat kysyntää → edelleen pyritään kehittämään siten, että kurssitarjonta vastaisi kysyntää muuttuvassa toimintaympäristössä.

Talouden toteuma 2023

4400	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-214 661	-227 350	0	-227 350	-209 166	92,0 %	18 184
Netto	-214 661	-227 350	0	-227 350	-209 166	92,0 %	18 184
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-201 260	-227 350	0	-227 350	-201 113	88,5 %	26 237
Netto	-201 260	-227 350	0	-227 350	-201 113	88,5 %	26 237
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-13 401	0	0	0	-8 053		-8 053
Netto	-13 401	0	0	0	-8 053		-8 053

Sivistys yhteensä	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	1 093 918	760 800	0	760 800	1 024 929	134,7 %	264 129
Kulut	-16 404 367	-16 846 752	-140 000	-16 986 752	-17 227 411	101,4 %	-240 659
Netto	-15 310 449	-16 085 952	-140 000	-16 225 952	-16 202 482	99,9 %	23 470
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	1 085 305	760 800	0	760 800	1 016 876	133,7 %	256 076
Kulut	-14 066 723	-14 371 621	-140 000	-14 511 621	-14 747 159	101,6 %	-235 538
Netto	-12 981 418	-13 610 821	-140 000	-13 750 821	-13 730 283	99,9 %	20 538
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	8 613	0	0	0	8 053		8 053
Kulut	-2 337 644	-2 475 131	0	-2 475 131	-2 480 251	100,2 %	-5 120
Netto	-2 329 031	-2 475 131	0	-2 475 131	-2 472 198	99,9 %	2 933

3.7 TEKNINEN LAUTAKUNTA

Tehtäväalueet: Tekninen toimi, tilahallinta, liikennealueet, yleiset alueet, jätehuolto, liikenneolot, vesihuoltolaitos, rakennus- ja ympäristötoimi

Esittelijä: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Tuotetaan kiinteistöihin, liikennealueisiin, yleisiin alueisiin, jätehuoltoon ja vesihuoltolaitokseen liittyviä palveluja kuntalaisille mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.

Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 3.10.2022 kunnan uuden strategian, jonka mukaisesti kunnan keskeiset arvot ovat yhteisöllisyys, turvallisuus ja vastuullisuus. Teknisen lautakunnan tulee pohtia, miten kyseiset arvot näyttäytyvät hallintokunnan toiminnassa.

Tekninen lautakunta pyrkii kehittämään toimintaansa kunnan uuden strategian mukaisesti siten, että voidaan vastata kuntalaisten, yrittäjien ja kolmannen sektorin lisääntyvän aktiivisuuden mukanaan tuomiin uusiin vaatimuksiin kunnan infran kunnosta ja laajuudesta huomioiden kunnan taloudellisten resurssien puitteet.

Tehtäväalue: 5100 Tekninen toimi

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on tarjota mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kuntalaisille sekä kunnan eri toimialoille. Tehtävänä on päätöksentekoon liittyvien asioiden valmistelu, toiminnan johtaminen, kesäpestin järjestäminen sekä suunnittelu, rakennuttaminen ja rakentaminen. Pienemmät hankkeet suunnitellaan ja rakennetaan omana työnä. Pääosa suunnittelusta ja rakentamisesta ostetaan.

Toimintaympäristön muutokset suunnittelukaudelle 2023–2025

Kiinteistöhoito siirtyy vuoden 2023 alusta uuteen perustettuun yhtiöön. Tekniseltä osastolta siirtyy 5 henkilöä uuteen yhtiöön. Kiinteistöpäällikön virkaa ei täytetä.

Liikunta-alueiden hoito ja investointien toteuttaminen siirtyy myös vuoden 2023 alusta teknisen lautakunnan alaisuuteen. Siirto koskee yhtä henkilöä.

Tavoitteet 2023

- Energiansäästö kohteiden ja toimenpiteiden innovatiivinen kehittäminen.
- Viestinnän kehittäminen
- Kunnan saavutettavuuden parantaminen
- Nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa sidosryhmien yhteistyössä
- Yhteistyön kehittäminen alueen yritysten kanssa teknisen toimen alaisissa kohteissa.
- Turvallisuuden parantaminen turvallisuuskyselyn pohjalta

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Kehitetään yhteistyötä eri hallintokuntien ja kolmannen sektorin kanssa energiansäästötoimenpiteiden kehittämisessä ja toteutuksessa. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*
- Lisätään ennakkoviestintää teknisen osaston toimista. *Vastuhenkilöinä tekninen johtaja ja osaston esimiehet*
- Toimitaan aktiivisesti kunnan alueen suurien liikennehankkeiden ohjausryhmissä kunnan tahtotilan huomioimiseksi. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*
- Tiivistetään yhteistyötä kuntakonsernin sisällä sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*
- Turvallisuuskyselyn toteuttaminen ja turvallisuussuunnitelman päivittäminen yhteistyössä muiden hallintokuntien ja konserniyhtiöiden kanssa. *Vastuhenkilö tekninen johtaja*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Energiansäästötoimenpiteitä on tehty kiinteistöjen remonttien yhteydessä, sekä säätämällä katuvalaistuksen aikoja ja uusimalla led-valaisimia korjaustöiden yhteydessä.
- Monitoimitalon 100 aurinkopaneelin aurinkovoimala valmistui loppu syksystä ja sen täysimittainen hyöty saadaan ulosmitattua tulevilla vuosilla.
- Ennakkoviestintää on lisätty mm. erilaisten ennakoilta tiedettyjen korjaustöiden osalta. Ennakkoviestinnästä on saatu pääsääntöisesti positiivista palautetta kuntalaisilta.
- Liikenneturvallisuutta on parannettu hankkimalla nopeusnäyttötauluja sekä siirrettävä hi-daste. Liikenneturvallisuustyötä ELY-keskuksen ja Liikenneturvan kanssa on tehty aktiivisesti koko vuoden.

Talouden toteuma 2023

5100	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poik- keama
Tuotot	3 957	4 000	0	4 000	0	0,0 %	-4 000
Kulut	-271 734	-313 432	0	-313 432	-359 927	114,8 %	-46 495
Netto	-267 777	-309 432	0	-309 432	-359 927	116,3 %	-50 495
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	3 957	4 000	0	4 000	0	0,0 %	-4 000
Kulut	-255 554	-297 021	0	-297 021	-343 826	115,8 %	-46 805
Netto	-251 597	-293 021	0	-293 021	-343 826	117,3 %	-50 805
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-16 180	-16 411	0	-16 411	-16 101	98,1 %	310
Netto	-16 180	-16 411	0	-16 411	-16 101	98,1 %	310

Tehtäväalue: 5200 Tilahallinta

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Tehtäväalueen toiminta-ajatus

Tavoitteena on tarjota mahdollisimman laadukasta ja kustannustehokasta palvelua kunnan eri kiinteistöjen käyttäjille. Ylläpidetään kiinteistöjä kustannustehokkaasti ja tarjoten käyttäjille mahdollisimman terveelliset ja viihtyisät työskentelyolosuhteet ennakoiden korjaustarpeet.

Tavoitteet 2023

- Käyttäjillä terveelliset olosuhteet.
- Kustannusten hallinta ja energiansäästön toteutuksen kehittäminen
- Toiminnan palvelurakenteen kehittäminen käyttäjien tarpeiden mukaisiksi.
- Koulujen ja niiden ympäristöjen kokonaisturvallisuuden kehittäminen

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

- Aktiivinen, nopea ja osaava toiminta yhdessä kuntakonsernin kanssa. Vastuuhenkilöt *kiinteistöhoiton ja työllisyyden yhdyshenkilö sekä tekninen johtaja*
- Energiakulutuksen systemaattinen seuranta ja muutoksiin reagointi. Vastuuhenkilö *kiinteistöhoiton ja työllisyyden yhdyshenkilö*
- Hallintokuntien välisen yhteistyön kehittäminen. Vastuuhenkilöt *kiinteistöhoiton ja työllisyyden yhdyshenkilö ja tekninen johtaja*

- Valvontakameroiden lisääminen koulujen sisätiloihin, ulkoseinille sekä piha-alueille vuosittain erillisen ohjelman mukaisesti. *Vastuuhenkilö tekninen johtaja*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Kiinteistöjen sisäilma-asioissa on Laihian Tilapalvelun kanssa tehty hyvin aktiivista yhteistyötä ja reagoitu nopeasti käyttäjiltä saatuihin palautteisiin.
- Kustannustenhallinnan parantamiseksi on kunnan kiinteistöjen PTS päivitetty ja kiinteistöissä on tehty kuntokartoitukset.
- Tilapalvelun kanssa pidetään kuukausittain tilannekatsauspalaveri.

Talouden toteuma 2023

5200	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poik- keama
Tuotot	3 781 093	3 885 059	0	3 885 059	4 007 103	103,1 %	122 044
Kulut	-2 670 930	-2 701 169	0	-2 701 169	-3 047 680	112,8 %	-346 511
Netto	1 110 163	1 183 890	0	1 183 890	959 423	81,0 %	-224 467
Ulkoinen							
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	828 390	716 600	0	716 600	847 293	118,2 %	130 693
Kulut	-2 652 124	-2 627 272	0	-2 627 272	-3 029 680	115,3 %	-402 408
Netto	-1 823 734	-1 910 672	0	-1 910 672	-2 182 387	114,2 %	-271 715
Sisäinen							
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	2 952 703	3 168 459	0	3 168 459	3 159 811	99,7 %	-8 648
Kulut	-18 806	-73 897	0	-73 897	-18 000	24,4 %	55 897
Netto	2 933 897	3 094 562	0	3 094 562	3 141 811	101,5 %	47 249

Tehtäväalue: 5300 Liikennealueet

Kustannuspaikat: Kadut, kevyen liikenteen väylät, valaistus ja yksityistiet

Tilivelvollinen viranhaltija: Katuinsinööri

Toiminta-ajatus

Ylläpidetään liikenneväylät hyväksytyjen laatutavoitteiden mukaisesti ja kustannustehokkaasti. Tarjotaan käyttäjille turvalliset liikkumisolosuhteet.

Tavoitteet 2023

- Kunnan eri osa-alueiden saavutettavuuden kehittäminen yksityisteiden hoidon ja kunnostuksen avulla.
- Kaava-alueiden julkikuvan ja saavutettavuuden kehittäminen katuverkoston kuntoa parantamalla.
- Osaava, nopea, rohkea ja innovatiivinen toimintatapa energiansäästötoimenpiteissä.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

- Yksityisteiden hoidon erilaisten rahoitusmallien hyödyntäminen. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*
- Katuverkostojen peruskorjauksen PTS:n päivittäminen ja ajan tasalla pitäminen. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*
- Tuodaan uusia teknisiä innovaatioita ja toimintatapoja katuvalaistuksen hallintaan. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Parina viime vuotena on erityisesti panostettu katu- ja kunnanhoidossa olevan yksityistieverkon kunnostukseen. Tarkoituksena on ollut korjausvelan kasvun hillitseminen.
- Kaava-alueella on yleisiä alueita kunnostettu puustoa raivaamalla yms. toimenpiteillä.

Talouden toteuma 2023

5300	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	13 359	1 000	0	1 000	2 447	244,7 %	1 447
Kulut	-667 124	-758 315	0	-758 315	-796 166	105,0 %	-37 851
Netto	-653 765	-757 315	0	-757 315	-793 719	104,8 %	-36 404
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	3 361	1 000	0	1 000	1 275	127,5 %	275
Kulut	-654 325	-748 387	0	-748 387	-786 200	105,1 %	-37 813
Netto	-650 964	-747 387	0	-747 387	-784 925	105,0 %	-37 538
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	9 998	0	0	0	1 173		1 173
Kulut	-12 799	-9 928	0	-9 928	-9 966	100,4 %	-38
Netto	-2 801	-9 928	0	-9 928	-8 794	88,6 %	1 134

Tehtäväalue: 5400 Yleiset alueet
Kustannuspaikat: Puistot

Tilivelvollinen viranhaltija: Maanmittausinsinööri

Toiminta-ajatus

Kunnan yleisten alueiden hoito, ylläpito ja kehittäminen tarjoten kuntalaisille viihtyisän ympäristön virkistäytyä sekä lisäten positiivista kuntakuvaa. Yleiset alueet sisältävät jatkossa myös liikunta- ja leikkikenttäalueet.

Tavoitteet 2023

- Asuinalueiden viihtyisyyden parantaminen puistoalueiden siistillä yleisilmeellä.
- Virkistysalueiden kehittäminen kuntalaisten mielipiteet huomioiden.
- Liikunta-alueiden hoidon kehittäminen.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

- Puistoalueiden kunnostustoimenpiteitä budjetin sallimissa rajoissa, sekä yleistenalueiden ylläpito. *Vastuuhenkilö maanmittausinsinööri*
- Yhteistyön lisääminen alan yritysten kanssa yleistenalueiden hoidon- ja kehittämisen osalta. *Vastuuhenkilö maanmittausinsinööri*
- Lisätään yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa liikuntapaikkojen sekä leikkikenttien hoidossa ja niiden kehittämisessä. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Puistoalueita on kunnostettu harventamalla puustoa ja muutenkin siistimällä alueita. Suurin hoitokohde tänä vuonna on ollut pururadan alue.
- Liikunta-alueiden ja leikkikenttien tietoja on koottu sähköiseen huoltotiedostoon. Tällä saadaan tehostettua hoitotöiden tekemistä.
- Alkiontien ja Laihiantien kulmaukseen on valmistunut viheraluesuunnitelma, jonka toteuttaja on myös jo valittu kevyen kilpailutuksen kautta. Alue on rakennettu lähes valmiiksi syksyn 2023 aikana. Kauppatien viheraluesuunnittelu jatkui loppuvuoden aikana.

Talouden toteuma 2023

5400	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	4 725	1 500	0	1 500	10 966	731,1 %	9 466
Kulut	-52 166	-232 874	0	-232 874	-233 730	100,4 %	-856
Netto	-47 441	-231 374	0	-231 374	-222 764	96,3 %	8 610
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	4 725	1 500	0	1 500	10 966	731,1 %	9 466
Kulut	-47 468	-226 563	0	-226 563	-226 734	100,1 %	-171
Netto	-42 743	-225 063	0	-225 063	-215 768	95,9 %	9 295
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-4 698	-6 311	0	-6 311	-6 996	110,9 %	-685
Netto	-4 698	-6 311	0	-6 311	-6 996	110,9 %	-685

Tehtäväalue: 5500 Jätehuolto

Kustannuspaikat: Jätehuolto

Tilivelvollinen viranhaltija: Katuinsinööri

Toiminta-ajatus

Jätehuollon taksat pidetään kuntalaisille kilpailukykyisinä. Opastetaan kuntalaisia lisäämään kierrätystä sekä kaatopaikalle menevän jätteen määrää minimoimaan.

Palveluita tehostetaan tehostaminen kustannustehokkaaksi. Vuonna 2020 voimaan tulleen jätelain mukaisesti jätehuolto tulee kattamaan toiminnastaan syntyvät kustannukset.

Tavoitteet 2023

- Hyötykäyttöaseman lajittelun jatkuva tehostaminen.
- Jätehuollon kustannusten minimointi.
- Toiminta uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi.
- Palveluntuottajien kanssa kirjalliset sopimukset.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Henkilökunnan koulutukset ja tiedottaminen huolellisesta lajittelusta, lajitteluohjeiden tarvittava päivitys. *Vastuhenkilö katuinsinööri*

- Jätehuoltomääräysten päivittäminen uuden jätelain vaatimusten mukaiseksi. *Vastuuhenkilöt katuinsinööri ja tekninen johtaja*
- Jätehuollon kustannusten seuranta. *Vastuuhenkilö katuinsinööri*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Jätehuollon uudistaminen Jätelain mukaiseksi on ollut käynnissä koko vuoden. Työ on tarkoitus saada 2024 vuoden alkupuoliskolla valmiiksi.
- Hyötykäyttöaseman toimintaa ja aukioloaikoja on kehitetty asiakasystävällisempään suuntaan.

Talouden toteuma 2023

5500	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	127 357	101 000	0	101 000	141 306	139,9 %	40 306
Kulut	-239 007	-273 038	0	-273 038	-219 557	80,4 %	53 481
Netto	-111 650	-172 038	0	-172 038	-78 251	45,5 %	93 787
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	127 244	101 000	0	101 000	141 306	139,9 %	40 306
Kulut	-238 207	-273 038	0	-273 038	-219 549	80,4 %	53 489
Netto	-110 963	-172 038	0	-172 038	-78 244	45,5 %	93 794
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio-muutokset	TA 2023 muutosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	113	0	0	0	0		0
Kulut	-800	0	0	0	-8		-8
Netto	-687	0	0	0	-8		-8

Tehtäväalue: 5600 Vesihuoltolaitos
Kustannuspaikat: Vesilaitos ja viemärlaitos

Tilivelvollinen viranhaltija: Vesihuoltoinsinööri

Toiminta-ajatus

Huolehtii vesi- ja viemäriverkostojen, jätevesipuhdistamon, Tyllijoen vesilaitoksen ja jätevesipump-paamoiden toiminnasta, kunnossapidosta ja rakentamisesta mahdollisimman kustannustehokkaasti turvaten hyvänlaatuisen juomaveden ja ympäristön vähäisen kuormituksen.

Tavoitteet 2023

- Puhdistamo toimii ympäristöluvan mukaisesti.
- Puhdistamon energiatehokkuus ja puhdistusprosessi paranee (hanke jatkuu).
- Hulevesien päätymistä jätevesiviemäriverkostoon vähennetään.
- Vesijohtoverkoston vuotojen pitäminen vähintään nykyisellä tasolla.
- Vesikatkoista ja muista häiriöistä tiedotetaan ennakoidusti, kun mahdollista tai viipymättä.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023.

- Neuvotteluja yritysasiakkaiden kanssa, vähennetään teollisuuden kuormitusta. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Puhdistamolla havaitut epäkohdat ja puutteet korjataan välittömästi. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Puhdistamolla tarpeelliset hankinnat/parannukset tehdään viipymättä. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Toteutetaan viemäriverkoston saneerausta määrärahojen puitteissa. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Aktiivinen seuranta vuotovesien (VJ ja JV) löytämiseksi. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Tekstiviestipalvelun käyttö matalalla kynnyksellä. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*
- Kadunparannusurakoiden yhteydessä saneerataan kustannustehokkaasti vesihuoltoverkkoa. *Vastuhenkilö vesihuoltoinsinööri*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Puhdistamon toiminta on ollut ympäristöluvan mukaista.
- Puhdistamolla on ulkopuolisen asiantuntijan avustuksella tehty puhdistusprosessin optimointi
- Tulva-aikaan vuotavien kaivojen etsintää ja korjausta on tehty.
- Palo-/vesipostien kuntoa kartoitetaan. Tavoitteena on uusia n. 10 kpl /vuosi

Talouden toteuma 2023

5600	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	1 128 330	1 160 660	0	1 160 660	1 103 169	95,0 %	-57 491
Kulut	-871 756	-803 718	0	-803 718	-996 750	124,0 %	-193 032
Netto	256 574	356 942	0	356 942	106 419	29,8 %	-250 523
Ulkoinen							
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	1 127 751	1 104 000	0	1 104 000	1 103 044	99,9 %	-956
Kulut	-871 177	-791 563	0	-791 563	-996 625	125,9 %	-205 062
Netto	256 574	312 437	0	312 437	106 419	34,1 %	-206 018
Sisäinen							
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	579	56 660	0	56 660	124	0,2 %	-56 536
Kulut	-579	-12 155	0	-12 155	-124	1,0 %	12 031
Netto	0	44 505	0	44 505	0	0,0 %	-44 505

Tehtäväalue: 5700 Liikenneolot

Tilivelvollinen viranhaltija: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Osallistutaan joukkoliikenteen seudulliseen kehitystyöhön tukemalla laihialaisten työ- ja opiskelumatkustamista.

Eri matkaketjujen yhteen sovittaminen.

Tavoitteet 2023

- Kehittää yhteistyössä ELY-keskuksen ja alueen kuntien kanssa alueellista työmatkaliikennettä.
- Kehittää liityntäpysäköintiä ja kevyen liikenteen pysäköintiä.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Erialaisten hanketukien hakemista tehostetaan.
- Käydään yhteistyöneuvotteluja alueen kuntien ja ELY – keskuksen kanssa.

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- On käyty yhteistyöneuvotteluja ELY – keskuksen kanssa.
- Kunta on ostanut lisää liikennöintivuoroja Jokiperä-Keskusta välille Elykeskuksen rahoittaman vuoron lisäksi.

Talouden toteuma 2023

5700	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-35 264	-60 000	0	-60 000	-55 327	92,2 %	4 673
Netto	-35 264	-60 000	0	-60 000	-55 327	92,2 %	4 673
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-35 264	-60 000	0	-60 000	-55 327	92,2 %	4 673
Netto	-35 264	-60 000	0	-60 000	-55 327	92,2 %	4 673
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	0	0	0	0	0		0
Netto	0	0	0	0	0		0

Tehtäväalue: 5800 Palo- ja pelastustoimi

5800	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-640 015	0	0	0	-1 330		-1 330
Netto	-640 015	0	0	0	-1 330		-1 330
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	-640 015		0	0	-1 330		-1 330
Netto	-640 015	0	0	0	-1 330		-1 330
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma- %	poikkeama
Tuotot	0	0	0	0	0		0
Kulut	0	0	0	0	0		0
Netto	0	0	0	0	0		0

Tehtäväalue: 5900 Rakennusvalvonta- ja ympäristötoimi

Kustannuspaikat: Rakennusvalvonta, ympäristötoimi, mittaus- ja kaavoitus

Esittelijä: Rakennustarkastaja

Toiminta-ajatus

Tuotetaan rakennusvalvonnan ja ympäristötoimen viranomaispalvelut sekä palvelut elinympäristön kehittämiseen, kartoitus- ja mittaus- ja ympäristötoimiin, kiinteistön muodostamiseen ja maa-aineslupien valmisteluun mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukkaasti.

Tavoitteet 2023

- Sähköinen rakennuslupapalvelu.
- Lupaprosessien kehittäminen entistä asukas- ja yrittäjäystävällisemmäksi.
- Kaavoituksessa ketterien ja innovatiivisten toimintatapojen kehittäminen yhdessä kunta- ja yritysten ja päättäjien kanssa.

Toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi 2023

- Rakennusvalvonnassa sähköisen asiointin ja arkistoinnin käyttöönotto. *Vastuhenkilö rakennustarkastaja*
- Tiedotuksen lisääminen rakennusvalvonnan, ympäristöasioiden ja kaavoituksen osalta. *Vastuhenkilöt rakennustarkastaja ja maanmittausinsinööri*

- Kuntalaisten ja muiden yhteistyötahojen osallistaminen jo kaavoitushankkeiden suunnitteluvaiheessa. *Vastuuhenkilö maanmittausinsinööri*

Toiminnallisten tavoitteiden toteuma 2023

- Rakennusvalvonnan sähköiseksi asiointipalveluksi on valittu Cloudpermit Oy:n toimittama Lupapiste. Asiointipalvelu on päätetty ottaa käyttöön 1.1.2024 alkaen. Palvelu kokoaa kunnan viranomaisen, rakentajan, suunnittelijan ja muut rakentamisen ammattilaiset yhteen osoitteeseen ja pitää kaikki hankkeen osapuolet tietoisina hankkeen etenemisestä.

Talouden toteuma 2023

5900	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	356 931	46 000	-130 000	-84 000	-27 257	32,4 %	56 743
Kulut	-304 767	-381 317	0	-381 317	-353 760	92,8 %	27 557
Netto	52 164	-335 317	-130 000	-465 317	-381 017	81,9 %	84 300
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutos- ten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	356 791	46 000	-130 000	-84 000	-27 377	32,6 %	56 623
Kulut	-291 876	-369 222	0	-369 222	-341 666	92,5 %	27 556
Netto	64 915	-323 222	-130 000	-453 222	-369 042	81,4 %	84 180
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutos- ten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	140	0	0	0	120		120
Kulut	-12 891	-12 095	0	-12 095	-12 095	100,0 %	0
Netto	-12 751	-12 095	0	-12 095	-11 975	99,0 %	120

TEKNISET PALVELUT YHTEENSÄ	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muu- tosten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	5 415 752	5 199 219	-130 000	5 069 219	5 237 734	100,7 %	38 515
Kulut	-5 752 763	-5 523 863	0	-5 523 863	-6 064 226	109,8 %	-540 363
Netto	-337 011	-324 644	-130 000	-454 644	-826 492	181,8 %	-371 848
Ulkoinen							
Ulkoinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutos- ten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	2 452 219	1 974 100	-130 000	1 844 100	2 076 506	112,6 %	232 406
Kulut	-5 686 010	-5 393 066	0	-5 393 066	-6 000 937	111,3 %	-607 871
Netto	-3 233 791	-3 418 966	-130 000	-3 548 966	-3 924 430	110,6 %	-375 464
Sisäinen							
Sisäinen	TP 2022	TA 2023	talousarvio- muutokset	TA 2023 muutos- ten jälkeen	TOT 2023	toteuma-%	poikkeama
Tuotot	2 963 533	3 225 119	0	3 225 119	3 161 227	98,0 %	-63 892
Kulut	-66 753	-130 797	0	-130 797	-63 290	48,4 %	67 507
Netto	2 896 780	3 094 322	0	3 094 322	3 097 938	100,1 %	3 616

5 TOTEUTUMISVERTAILUT

5.1 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

Sisältää sisäiset erät

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatulot					EUROINA
Myyntitulot	2 451 981	100 000	2 551 981	2 702 362	150 381
Maksutulot	651 200	-130 000	521 200	451 507	-69 693
Tuet ja avustukset	146 600	0	146 600	364 674	218 074
Muut toimintatulot	3 161 188	550 000	3 711 188	3 912 869	201 681
Toimintatulot yhteensä	6 410 969	520 000	6 930 969	7 431 412	500 443
Toimintamenot					
Henkilöstömenot	-15 594 905	-140 000	-15 734 905	-15 622 893	112 012
Palvelujen ostot	-5 475 487		-5 475 487	-6 209 258	-733 771
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 580 649		-2 580 649	-2 613 903	-33 254
Avustukset muille	-760 000		-760 000	-728 812	31 188
Muut toimintamenot	-2 828 928	-550 000	-3 378 928	-3 387 936	-9 008
Toimintamenot yhteensä	-27 239 969	-690 000	-27 929 969	-28 562 802	-632 833
Toimintakate	-20 829 000	-170 000	-20 999 000	-21 131 390	-132 390
Verotulot	18 150 000	730 000	18 880 000	18 911 801	31 801
Valtionosuudet	5 745 000	-110 000	5 635 000	5 678 663	43 663
Rahoitustulot ja -menot:					
Korkotulot	6 000		6 000	68 570	62 570
Muut rahoitustulot	76 720		76 720	166 947	90 227
Korkomenot	-202 000	-450 000	-652 000	-723 725	-71 725
Muut rahoitusmenot	-68 720	0	-68 720	-72 195	-3 475
Vuosikate	2 878 000	0	2 878 000	2 898 671	20 671
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 200 000		-2 200 000	-2 192 140	7 860
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot			0		0
Satunnaiset kulut			0		0
Tilikauden tulos	678 000	0	678 000	706 532	28 532
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	678 000	0	678 000	706 532	28 532

5.2 VEROTULOJEN ERITTELY

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	15 700 000	600 000	16 300 000	16 390 120	90 120
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 000 000	80 000	1 080 000	1 080 311	311
Kiinteistövero	1 450 000	50 000	1 500 000	1 441 370	-58 630
Verotulot yhteensä	18 150 000	730 000	18 880 000	18 911 801	31 801

Tuloveroprosentit	Tulovero-%	Verotettava tulo milj. euroa	Muutos-%
Verovuosi 2011	19,50	115	6,8
Verovuosi 2012	19,75	118	2,7
Verovuosi 2013	20,00	125	6,1
Verovuosi 2014	20,75	127	1,3
Verovuosi 2015	21,50	127	-0,3
Verovuosi 2016	21,50	127	0,3
Verovuosi 2017	21,75	125	-1,9
Verovuosi 2018	21,75	128	2,5
Verovuosi 2019	21,75	131	2,6
Verovuosi 2020	21,75	134	2,1
Verovuosi 2021	21,75	140	4,9
Verovuosi 2022	21,75	146	3,8
Verovuosi 2023	9,11	161	11,5

Kiinteistöveroprosentit	Varsinainen asuinrakennus	Muut asuinrakennukset	Yleinen	Rakentamaton rakennuspaikka
Verovuosi 2011	0,40	0,75	0,75	3,00
Verovuosi 2012	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2013	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2014	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2015	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2016	0,50	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2017	0,50	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2018	0,50	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2019	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2020	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2021	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2022	0,60	1,00	1,00	3,00
Verovuosi 2023	0,60	1,00	1,00	3,00

Valtionosuuksien erittely	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Peruspalveluiden valtionosuus ml. tasaukset	4 705 000	-110 000	4 595 000	4 754 360	159 360
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-305 000		-305 000	-380 211	-75 211
Verotulomenetysten kompensatio	1 345 000		1 345 000	1 304 514	-40 486
Valtionosuudet yhteensä	5 745 000	-110 000	5 635 000	5 678 663	43 663

5.3 INVESTOINTIOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

INVESTOINNIT 2023	Alkup. TA	TA-muu- tokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Talous-ar- viosta käytetty %
KUNNANHALLITUS						
Maa-alueet						
Tulot	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00	-50 000,00	0,0
Menot	-150 000,00	0,00	-150 000,00	-81 975,00	68 025,00	54,7
Netto	-100 000,00	0,00	-100 000,00	-81 975,00	18 025,00	82,0
Kotisivujen uusiminen						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-25 000,00	0,00	-25 000,00	0,00	25 000,00	0,0
Netto	-25 000,00	0,00	-25 000,00	0,00	25 000,00	0,0
Palkka-/henkilöstöhall.ohjelma						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-100 000,00	0,00	-100 000,00	0,00	100 000,00	0,0
Netto	-100 000,00	0,00	-100 000,00	0,00	100 000,00	0,0
Osakkeet ja osuudet						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	0,00	0,00	0,00	-9 675,00	-9 675,00	
Netto	0,00	0,00	0,00	-9 675,00	-9 675,00	
Yhteensä						
Tulot	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00	-50 000,00	0,00
Menot	-275 000,00	0,00	-175 000,00	-91 650,00	83 350,00	54,65
Netto	-125 000,00	0,00	-125 000,00	-91 650,00	33 350,00	81,98
INVESTOINNIT 2023						
SIVISTYSLAUTAKUNTA						
Yhtenäiskoulu 1-6 lk/kalusto						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-17 000,00	0,00	-17 000,00	-7 936,00	9 064,00	46,7
Netto	-17 000,00	0,00	-17 000,00	-7 936,00	9 064,00	46,7
Yhteensä						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-17 000,00	0,00	-17 000,00	-7 936,00	9 064,00	46,7
Netto	-17 000,00	0,00	-17 000,00	-7 936,00	9 064,00	46,7

HYVINVOINTILAUTAKUNTA						
Urheilukentän pinnoitus						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-12 500,00	0,00	-12 500,00	0,00	12 500,00	0,0
Netto	-12 500,00	0,00	-12 500,00	0,00	12 500,00	0,0
Yhteensä						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-12 500,00	0,00	-12 500,00	0,00	12 500,00	0,0
Netto	-12 500,00	0,00	-12 500,00	0,00	12 500,00	0,0
INVESTOINNIT 2023	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Talous-arviosta käytetty %
TEKNINEN LAUTAKUNTA						
Talonrakennus						
Väistötilat						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	0,00	0,00	0,00	-1 950,00	-1 950,00	
Netto	0,00	0,00	0,00	-1 950,00	-1 950,00	
Kunnanviraston rakentaminen						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	0,00	-10 000,00	-10 000,00	0,00	10 000,00	0,0
Netto	0,00	-10 000,00	-10 000,00	0,00	10 000,00	0,0
Terveyskeskus, vesiputkien uusim.						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-55 377,36	-5 377,36	110,8
Netto	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-55 377,36	-5 377,36	110,8
Terveyskeskus, käytävien peruskorjaus						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-25 000,00	0,00	-25 000,00	-60 224,10	-35 224,10	240,9
Netto	-25 000,00	0,00	-25 000,00	-60 224,10	-35 224,10	240,9
Terveyskeskus, huoneiden remontit						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-19 470,88	-4 470,88	129,8
Netto	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-19 470,88	-4 470,88	129,8
Terveyskeskus, hammas- ja välineh. muutokset						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-64 402,31	-54 402,31	644,0
Netto	-10 000,00	0,00	-10 000,00	-64 402,31	-54 402,31	644,0

Terveyskeskus, välineh. muutos vast.ottoh.						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-13 000,00	0,00	-13 000,00	-15 535,13	-2 535,13	119,5
Netto	-13 000,00	0,00	-13 000,00	-15 535,13	-2 535,13	119,5
Terveyskeskus, jäähdytys ilmanvaihtoon						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-60 000,00	0,00	-60 000,00	-47 070,29	12 929,71	78,5
Netto	-60 000,00	0,00	-60 000,00	-47 070,29	12 929,71	78,5
Lukio, ilmanvaihtokoneen uusim.						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-18 000,00	0,00	-18 000,00	-19 856,40	-1 856,40	110,3
Netto	-18 000,00	0,00	-18 000,00	-19 856,40	-1 856,40	110,3
Oravametsä, ilmalämpöpumput						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-9 618,81	5 381,19	64,1
Netto	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-9 618,81	5 381,19	64,1
Hulmin koulu, liikuntasalin katto						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-19 599,38	-4 599,38	130,7
Netto	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-19 599,38	-4 599,38	130,7
Perälän koulu, julkisivu ja ikkunat						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-120 000,00	0,00	-120 000,00	-64 909,51	55 090,49	54,1
Netto	-120 000,00	0,00	-120 000,00	-64 909,51	55 090,49	54,1
Siemens automaatio / etävalvonta						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-44 132,00	5 868,00	88,3
Netto	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-44 132,00	5 868,00	88,3
Aurinkovoimala						
Tulot	0,00	0,00	0,00	6 000,00	6 000,00	
Menot	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-36 900,00	13 100,00	73,8
Netto	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-30 900,00	19 100,00	61,8
Koulujen kyltit ja viitoitukset						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-15 000,00	0,00	-15 000,00	0,00	15 000,00	0,0
Netto	-15 000,00	0,00	-15 000,00	0,00	15 000,00	0,0
Ennalta arvaamattomat korjaukset						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-70 000,00	10 000,00	-60 000,00	-53 234,48	6 765,52	88,7
Netto	-70 000,00	10 000,00	-60 000,00	-53 234,48	6 765,52	88,7
Yhteensä						
Tulot	0,00	0,00	0,00	6 000,00	6 000,00	0,00
Menot	-526 000,00	0,00	-526 000,00	-512 280,65	13 719,35	97,4
Netto	-526 000,00	0,00	-526 000,00	-506 280,65	19 719,35	96,3

INVESTOINNIT 2023	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Talous-arviosta käytetty %
Kunnallistekniikka						
Katujen rakentaminen						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-1 610 000,00	0,00	-1 610 000,00	-506 260,65	1 103 739,35	31,4
Netto	-1 610 000,00	0,00	-1 610 000,00	-506 260,65	1 103 739,35	31,4
Keskuskoulu pihatyöt						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	0,00	0,00	0,00	-24 105,79	-24 105,79	
Netto	0,00	0,00	0,00	-24 105,79	-24 105,79	
Tievalaistus						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-60 000,00	0,00	-60 000,00	-43 570,00	16 430,00	72,6
Netto	-60 000,00	0,00	-60 000,00	-43 570,00	16 430,00	72,6
Puistoalueiden rakentaminen						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-9 125,24	40 874,76	18,3
Netto	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-9 125,24	40 874,76	18,3
Katujen päällystys						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-146 000,00	0,00	-146 000,00	-141 334,40	4 665,60	96,8
Netto	-146 000,00	0,00	-146 000,00	-141 334,40	4 665,60	96,8
Yksityisteiden parantamishjelma						
Tulot	150 000,00	0,00	150 000,00	44 738,00	-105 262,00	29,8
Menot	-300 000,00	0,00	-300 000,00	-89 477,77	210 522,23	29,8
Netto	-150 000,00	0,00	-150 000,00	-44 739,77	105 260,23	29,8
Siltojen peruskorjaus						
Tulot	100 000,00	0,00	100 000,00	0,00	-100 000,00	0,0
Menot	-200 000,00	0,00	-200 000,00	0,00	200 000,00	0,0
Netto	-100 000,00	0,00	-100 000,00	0,00	100 000,00	0,0
Koskelantien silta						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-150 000,00	0,00	-150 000,00	-162 220,20	-12 220,20	108,1
Netto	-150 000,00	0,00	-150 000,00	-162 220,20	-12 220,20	108,1

Alempiasteiset tiet						
Tulot	100 000,00	0,00	100 000,00	0,00	-100 000,00	
Menot	-200 000,00	0,00	-200 000,00	0,00	200 000,00	0,0
Netto	-100 000,00	0,00	-100 000,00	0,00	100 000,00	0,0
Avo-ojien kunnostus						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-70 000,00	0,00	-70 000,00	0,00	70 000,00	0,0
Netto	-70 000,00	0,00	-70 000,00	0,00	70 000,00	0,0
Kadut ja klv, liikenneturvallisuus						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-35 000,00	0,00	-35 000,00	0,00	35 000,00	0,0
Netto	-35 000,00	0,00	-35 000,00	0,00	35 000,00	0,0
Ennalta-arvaamattomat työt						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-70 000,00	0,00	-70 000,00	-21 074,30	48 925,70	30,1
Netto	-70 000,00	0,00	-70 000,00	-21 074,30	48 925,70	30,1
Huoltoauto, Vesilaitos						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-43 869,19	6 130,81	87,7
Netto	-50 000,00	0,00	-50 000,00	-43 869,19	6 130,81	87,7
Vesilaitoksen rakentamiskohteet						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-105 000,00	0,00	-105 000,00	-9 028,43	95 971,57	8,6
Netto	-105 000,00	0,00	-105 000,00	-9 028,43	95 971,57	8,6
Viemärlaitoksen rakent.kohteet						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-220 000,00	0,00	-220 000,00	-125 933,50	94 066,50	57,2
Netto	-220 000,00	0,00	-220 000,00	-125 933,50	94 066,50	57,2
Yhteensä						
Tulot	350 000,00	0,00	350 000,00	44 738,00	-305 262,00	12,8
Menot	-3 266 000,00	0,00	-3 266 000,00	-1 175 999,47	2 090 000,53	36,0
Netto	-2 916 000,00	0,00	-2 916 000,00	-1 131 261,47	1 784 738,53	38,8

INVESTOINNIT 2023	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Talous-arviosta käytetty %
INVESTOINTIOSA YHTEENSÄ						
Kunnanhallitus						
Tulot	50 000,00	0,00	50 000,00	0,00	-50 000,00	0,0
Menot	-275 000,00	0,00	-175 000,00	-91 650,00	83 350,00	52,4
Netto	-125 000,00	0,00	-125 000,00	-91 650,00	33 350,00	73,3
Sivistyslautakunta						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-17 000,00	0,00	-17 000,00	-7 936,00	9 064,00	46,7
Netto	-17 000,00	0,00	-17 000,00	-7 936,00	9 064,00	46,7
Hyvinvointilautakunta						
Tulot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Menot	-12 500,00	0,00	-12 500,00	0,00	12 500,00	0,0
Netto	-12 500,00	0,00	-12 500,00	0,00	12 500,00	0,0
Tekninen lautakunta						
Tulot	350 000,00	0,00	350 000,00	50 738,00	-299 262,00	14,5
Menot	-3 792 000,00	0,00	-3 792 000,00	-1 688 280,12	2 103 719,88	44,5
Netto	-3 442 000,00	0,00	-3 442 000,00	-1 637 542,12	1 804 457,88	47,6
Investoinnit yhteensä						
Tulot	400 000,00	0,00	400 000,00	50 738,00	-349 262,00	12,7
Menot	-4 096 500,00	0,00	-3 996 500,00	-1 787 866,12	2 208 633,88	44,7
Netto	-3 696 500,00	0,00	-3 596 500,00	-1 737 128,12	1 859 371,88	48,3

5.4 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Talousarvio muutosten jäl- keen	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	2 878 000		2 878 000	2 898 671	20 671
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät					
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-3 726 500	-10 000	-3 736 500	-1 787 866	1 948 634
Rahoitusosuudet investointimenoihin	160 000		160 000	50 738	-109 262
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot					
Toiminta ja investoinnit, netto	-688 500	-10 000	-698 500	1 161 543	1 860 043
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset					
Antolainasaamisen vähennykset	68 000		68 000	67 698	-302
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 300 000		3 300 000	3 300 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 800 000		-2 800 000	-2 653 351	146 649
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0		0	-400 000	-400 000
Muut maksuvalmiuden muutokset				-2 860 686	-2 860 686
Vaikutus maksuvalmiuteen	-120 500	-10 000	-130 500	-1 384 796	-1 254 296

5.5 YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIIEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TU- LOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

	Si- to- vuus	Määrärahat				Tuloarviot					
		Alkup. talous- arvio	TA:n muu- tokset	TA muu- tos-ten jälkeen	Toteu- tuma	Poikke- ama	Alkup. talous- arvio	TA:n muu- tok- set	TA muu- tos-ten jälkeen	Toteu- tuma	Poikke- ma
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Kunnanvaltuusto											
Kunnanvaltuusto	N	63		63	67	-4	0		0	0	0
Tarkastuslautakunta	N	22		22	21	1	0		0	0	0
Kunnanhallitus											
Luottamushenkilöjohto	N	1 572	-130	1 442	1 361	81	80		80	90	10
Keskushallinto	N	1 558		1 558	1 513	45	15		15	6	-9
Tilat ja osakehuoneistot	N	15		15	28	-13	157	100	257	305	48
Keskusvaalilautakunta											
Vaalit	N	26		26	23	3	14		14	14	0
Hyvinvointilautakunta											
Terv.ja hyvinvoinnin edist.	N		680	680	684	-4		550	550	550	0
Kirjasto- ja kulttuuritoimi	N	406		406	442	-36	5		5	7	2
Liikuntatoimi	N	910		910	889	21	147		147	151	4
Nuorisotoimi	N	296		296	243	53	33		33	43	10
Sivistyslautakunta											
Varhaiskasvatus	N	4 596		4 596	4 627	-31	513	-30	483	475	-8
Esiopetus	N	716		716	718	-2	0		0	35	35
Peruskoulutus	N	10 130	110	10 240	10 531	-291	238		238	485	247
Toisen asteen koulu	N	1 179		1 179	1 137	42	10		10	31	21
Aikuiskoulutus	N	227		227	209	18	0		0	0	0
Tekninen lautakunta											
Tekninen toimi	N	313		313	359	-46	4		4	0	-4
Tilahallinta	N	2 702		2 702	3 049	-347	3 884		3 884	4 008	124
Liikennealueet	N	758		758	797	-39	1		1	2	1
Yleiset alueet	N	233		233	234	-1	2		2	11	9
Jätehuolto	N	273		273	220	53	101		101	141	40
Vesihuoltolaitos	N	804		804	998	-194	1 161		1 161	1 103	-58
Liikenneolot	N	60		60	55	5	0		0	0	0
Palo- ja pelastustoimi	N	0		0	1	-1	0		0	0	0
Rakennus- ja ymp.toimi	N	381		381	354	27	46	-130	-84	-27	57
		27 240	660	27 900	28 560	-660	6 411	490	6 901	7 430	529

B = Brutto

N = Netto

	Määrärahat						Tuloarviot				
	Sitovuus	Alkup. Talous-arvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talous-arvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						18 150	730	18 880	18 912	32
Valtionosuudet	B						5 745	-110	5 635	5 679	44
Korkotulot	B						6		6	69	63
Muut rahoitustulot	B						10		10	100	90
Korkomenot	B	202	450	652	724	-72					
Muut rahoitusmenot	B	2		2	5	-3					
		204	450	654	729	-75	23 911	620	24 531	24 760	229
INVESTOINTIOSA											
Kunnanhallitus											
Maa-alueet	B	150		150	82	68	50		50		-50
Palkka- ja henkilöstöhall.ohjelma	B	100		100		100					
Kotisivujen uusiminen	B	25		25		25					
Osakkeet ja osuudet	B				10	-10					
Sivistyslautakunta											
Koulujen kalustohankinnat	B	17		17	8	9					
Hyvinvointilautakunta											
Urheilukentän pinnoitus	B	12		12		12					
Tekninen lautakunta											
Väistötilat	B			0	2	-2					
Uusi kunnanvirasto	B		10	10		10					
Terveyskeskus, vesiputkien uusiminen	B	50		50	53	-3					
Terveyskeskus, käytävien peruskorj.	B	25		25	60	-35					
Terveyskeskus, huoneiden remontit	B	15		15	19	-4					
Terveyskeskus, hammas- ja välineh. muutos	B	10		10	64	-54					
Terveyskeskus, välineh. muutos	B	13		13	16	-3					
Terveyskeskus, jäähditys ilmanvaihtoon	B	60		60	47	13					
Lukio, ilmanvaihtokoneen uusiminen	B	18		18	20	-2					
Oravametsä, ilmalämpöpumput	B	15		15	10	5					
Huomin koulu, liikuntasalin katto	B	15		15	20	-5					
Perälän koulu, julkisivu ja ikkunat	B	120		120	65	55					
Siemens automaatio / etävalvonta	B	50		50	44	6					
Aurinkovomala	B	50		50	37	13			6		-6
Koulujen kyltit ja viitoitukset	B	15		15		15					
Ennalta arvaamattomat korjaukset	B	70	-10	60	53	7					
Katujen rakentaminen	B	1 610		1 610	506	1 104					
Keskuskoulun pihatyöt	B			0	24	-24					
Tievalaistus	B	60		60	44	16					
Puistoalueiden rakentaminen	B	50		50	9	41					
Katujen päällystys	B	146		146	141	5					
Yksityisteiden parannusohjelma	B	300		300	89	211	150		150	105	-45
Siltojen peruskorjaus	B	200		200		200	100		100		-100
Koskelantien silta	B	150		150	162	-12					
Alempiasiteiset tiet	B	200		200		200	100		100		-100
Avo-ojien kunnostus	B	70		70		70					
Kadut ja kiv, liikenneturallisuus	B	35		35		35					
Ennalta arvaamattomat työt	B	70		70	21	49					
Huoltoauto, vesilaitos	B	50		50	44	6					
Vesilaitoksen rakentamiskohteet	B	105		105	9	96					
Viemärlaitos, rakentamiskohteet	B	220		220	126	94					
		4 096	0	4 096	1 785	2 311	400	0	406	105	-301

	Määrärahat					Tuloarviot					
	Sitovuus	Alkup. Talous-arvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talous-arvio	TA:n muutokset	TA muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutok.											
Antolainas.lisäykset	B										
Antolainas.vähennykset	B						68	68	99	31	
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lain.lis.	B						3 300	3 300	0	-3 300	
Pitkäaikaisten lain.väh.	B	2 800		2 800	2 653	147					
Lyhytaikaisten lain.m.	B								400	400	
Oman pääoman muutokset	B										
Muut maksuvalmiuden muutokset	B				2 861	-2 861					
Rahoitusosa yhteensä		2 800	0	2 800	5 514	-2 714	3 368	0	3 368	499	-2 869
YHTEENSÄ		34 340	1 110	35 450	36 588	-1 138	34 090	1 110	35 206	32 794	-2 412

B = Brutto

N = Netto

6 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

6.1 TULOSLASKELMA

TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot		
Myyntituotot	1 782 824,34	1 794 324,18
Maksutuotot	451 386,55	1 037 480,58
Tuet ja avustukset	364 674,43	312 416,47
Muut toimintatuotot	1 588 127,97	1 550 490,10
	<u>4 187 013,29</u>	<u>4 694 711,33</u>
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-12 600 613,37	-11 969 727,50
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-2 607 013,31	-2 771 659,12
Muut henkilöstösivukulut	-415 266,52	-403 469,01
Palvelujen ostot	-5 311 561,75	-37 141 174,85
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 593 254,89	-2 335 981,52
Avustukset	-728 812,36	-784 354,95
Muut toimintakulut	-1 061 881,37	-1 120 123,95
	<u>-25 318 403,57</u>	<u>-56 526 490,90</u>
Toimintakate	-21 131 390,28	-51 831 779,57
Verotulot	18 911 801,31	34 618 664,62
Valtionosuudet	5 678 663,00	19 482 513,00
Rahoitustuotot ja -kulut:		
Korkotuotot	68 570,40	10 202,82
Muut rahoitustuotot	100 227,07	212 006,81
Korkokulut	-723 725,04	-151 111,49
Muut rahoituskulut	-5 475,00	-71 831,02
	<u>-560 402,57</u>	<u>-732,88</u>
Vuosikate	2 898 671,46	2 268 665,17
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 192 139,57	-2 165 638,46
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00
Satunnaiset kulut	0,00	0,00
Tilikauden tulos	706 531,89	103 026,71
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	<u>706 531,89</u>	<u>103 026,71</u>

6.2 RAHOITUSLASKELMA

RAHOITUSLASKELMA	2023		2022	
<u>Toiminnan rahavirta</u>				
Vuosikate +/-	2 898 671,46		2 268 665,17	
Satunnaiset erät +/-	0,00		0,00	
Tulorahoituksen korjaukset	0,00	2 898 671,46	-7 567,52	2 261 097,65
<u>Investointien rahavirta</u>				
Investointimenot	-1 787 866,12		-2 429 523,99	
Rahoitusosuudet investointimenoihin +	50 738,00		111 639,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitulot +	0,00	-1 737 128,12	14 341,90	-2 303 543,09
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 161 543,34		-42 445,44
<u>Rahoituksen rahavirta</u>				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	67 697,68	67 697,68	98 538,29	98 538,29
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 300 000,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-2 653 351,36		-2 909 997,36	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-400 000,00	246 648,64	2 500 000,00	-409 997,36
Oman pääoman muutokset				
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	54 377,34		-22 434,17	
Saamisten muutos	524 364,60		-547 069,63	
Korottomien velkojen muutos	-3 439 427,50	-2 860 685,56	1 129 252,00	559 748,20
Rahoituksen rahavirta		-2 546 339,24		248 289,13
Rahavarojen muutos		-1 384 795,90		205 843,69
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	917 917,58		2 302 713,48	
Rahavarat 1.1.	2 302 713,48	-1 384 795,90	2 096 869,79	205 843,69

6.3 TASE

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	7 311,71	12 806,75
Muut pitkävaikutteiset menot	1 841 913,19	1 696 846,86
	<u>1 849 224,90</u>	<u>1 709 653,61</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	4 704 587,81	4 622 612,81
Rakennukset	20 124 659,67	20 733 178,64
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 605 969,41	11 678 354,78
Koneet ja kalusto	248 627,72	280 007,39
Muut aineelliset hyödykkeet	5 177,50	5 177,50
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	207 166,22	219 805,82
	<u>36 896 188,33</u>	<u>37 539 136,94</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	5 316 764,05	7 946 984,90
Muut lainasaamiset	1 875 920,45	1 943 618,13
Muut saamiset	266 409,02	266 409,02
	<u>7 459 093,52</u>	<u>10 157 012,05</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	761 573,02	776 778,08
	<u>761 573,02</u>	<u>776 778,08</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1 267 711,22	2 008 928,10
Muut saamiset	200 280,99	147 831,74
Siirtosaamiset	417 430,63	253 027,60
	<u>1 885 422,84</u>	<u>2 409 787,44</u>
Rahat ja pankkisaamiset	917 917,58	2 302 713,48
	<u>917 917,58</u>	<u>2 302 713,48</u>
VASTAAVAA YHT.	<u>49 769 420,19</u>	<u>54 895 081,60</u>

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 340 154,55	18 018 741,27
Muut omat rahastot	10 721,89	10 721,89
Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä	1 679 880,57	1 576 853,86
Tilikauden ali-/ylijäämä	<u>706 531,89</u>	<u>103 026,71</u>
	17 737 288,90	19 709 343,73
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	947 002,56	907 830,28
	947 002,56	907 830,28
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	<u>15 065 009,80</u>	<u>14 491 675,16</u>
	15 065 009,80	14 491 675,16
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	9 600 000,00	10 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 726 665,36	2 653 351,36
Saadut ennakot	171 844,77	302 449,43
Ostovelat	1 544 066,78	3 942 491,61
Muut velat	338 923,76	282 043,71
Siirtovelat	<u>1 638 618,26</u>	<u>2 605 896,32</u>
	16 020 118,93	19 786 232,43
VASTATTAVAA YHT.	<u><u>49 769 420,19</u></u>	<u><u>54 895 081,60</u></u>

6.4 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LASKELMAT

Konsernin tuloslaskelma

	2023	2022
Toimintatuotot	7 241 561,10	39 344 703,12
Toimintakulut	-27 484 604,60	-89 862 740,04
Toimintakate	-20 243 043,50	-50 518 036,92
Verotulot	18 835 291,97	34 539 972,84
Valtionosuudet	5 678 663,00	19 482 513,00
Rahoitustuotot ja kulut		
Korkotuotot	25 449,50	8 539,34
Muut rahoitustuotot	104 671,34	306 300,38
Korkokulut	-922 652,09	-245 997,42
Muut rahoituskulut	-5 476,29	-99 009,92
Vuosikate	3 472 903,93	3 474 281,30
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunn. mukaiset poistot ja arvonal.	-3 583 126,58	-3 352 882,80
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-110 222,65	121 398,50
Tilinpäätössiirrot	0,00	0,00
Laskennalliset verot	23 596,27	-25 487,27
Vähemmistöosuudet	99 232,29	7 930,31
Verot	18 765,64	-36 246,65
Tilikauden yli/alijäämä	31 371,55	67 594,89

Konsernin rahoituslaskelma

	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	3 472 903,93		3 474 281,30	
Satunnaiset erät	0,00		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	3 472 903,93	-7 567,52	3 466 713,78
Investointien rahavirta				
	-		-4 264	
Investointimenot	2 043 572,29		748,43	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	50 738,00		111 639,00	
				-4 138
Pysyvien vastaavien luovutustulot	0,00	-1 992 834,29	14 341,90	767,53
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 480 069,64		-672 053,75
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	0,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennys	0,00	0,00	30 840,61	30 840,61
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäykset	3 302 910,00		1 782 982,70	
	-2 935		-3 836	
Pitkäaikaisten lainojen vähennykset	840,72		264,74	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-472 143,97	-105 074,69	1 839 415,80	-213 866,24
Oman pääoman muutokset	-3 430,61	-3 430,61	-92 705,59	-92 705,59
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääoman muutokset	54 381,80		-22 771,28	
Vaihto-omaisuuden muutos	-14 094,48		-198 595,15	
			-3 493	
Saamisten muutokset	133 641,86		587,12	
	-			
Korottomien velkojen muutokset	3 088 591,29	-2 914 662,11	4 385 470,12	670 516,57
Rahoituksen rahavirta		-3 023 167,41		394 785,35
Rahavarojen muutos		-1 543 097,77		-277 268,40
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	2 520 218,05		4 405 093,25	
Rahavarat 1.1.	4 063 315,82	-1 543 097,77	4 682 362,25	-277 268,40

Konsernitase

	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	15 228,37	107 234,98
Muut pitkävaikutteiset menot	1 868 479,16	1 726 560,06
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	5 543 333,69	5 788 059,82
Rakennukset	30 170 278,83	43 169 857,17
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 617 487,40	11 886 376,36
Koneet ja kalusto	531 135,97	916 097,57
Muut aineelliset hyödykkeet	456 248,60	54 291,65
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	222 638,01	899 145,12
Sijoitukset		
Muut osakkeet ja osuudet	2 044 159,40	2 278 950,66
Muut lainasaamiset	10 729,03	13 214,81
Muut saamiset	391 710,94	421 710,94
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	875 907,33	888 761,57
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	230 160,61	418 236,30
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	0,00	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	1 815 223,82	6 875 941,03
Rahoitusarvopaperit	61 226,78	186,41
Rahat ja pankkisaamiset	2 520 218,05	4 405 093,85
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>58 374 165,99</u>	<u>79 849 718,30</u>

	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	15 340 154,55	18 018 741,27
Muut omat rahastot	1 457 962,86	1 457 962,85
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	671 246,38	358 986,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	31 371,55	67 594,88
VÄHEMMISTÖOSUUDET	700 800,64	1 115 031,50
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	0,00	21 362,82
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	0,00	191 480,42
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	1 061 346,59	1 069 787,53
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	20 707 765,51	28 923 760,96
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	1 108 715,87	1 219 143,33
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	12 634 879,87	13 662 386,98
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	4 659 922,17	13 743 479,75
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>58 374 165,99</u>	<u>79 849 718,30</u>

7 LIITETIEDOT

7.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on poistoaikoja tarkistettu 1.1.2016 alkaen. Poistoaikoihin asetettiin vaihteluväli, joka paremmin vastaa hyödykkeiden taloudellisen pitoajan arviointia. Poistosuunnitelman kohtaan muut pitkävaikutteiset menot tehtiin tarkistus kunnanvaltuuston kokouksessa 12.11.2018. Joidenkin yksittäisten hankkeiden osalta on noudatettu uutta poistosuunnitelmaa pidempiä poistoaikoja, jos se hankkeiden taloudellisen pitoajan mukaan on perusteltua. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Tytäryhtiöosakkeet ovat arvostettu kunnan taseeseen hankintamenoonsa. Näihin osakkeisiin tullaan tilikaudella 1.1.-31.12.2024 tekemään todennäköisesti arvonalennuskirjaus, jonka arvioitu suuruusluokka on suurimmillaan n. 1 100 000 €. Kirjaus tulisi koskemaan Ki Oy Laihian Virastokeskuksen osakkeita. Alaskirjaus on huomioitu kunnan vahvistetussa talousarviossa vuodelle 2024.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Uudistuksen takia tilinpäätös 2023 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien tilikausien kanssa. Muutos on vaikuttanut vähentänyt verotuloja ja valtionosuuksia sekä leikannut käyttötalouden menoja hyvinvoinnin tehtäväalueella.

7.2 KONSERNITILINPÄÄTÖSTÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty olennaiset tytäryhtiöt ja kaikki kuntayhtymät. Asunto-osakeyhtiö Laihianraitti I myytiin tilikauden aikana, joten siitä on yhdistelty vain tuloslaskelma.

Sisäiset liiketapahtumat ja katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyvien vastaavien sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset varaukset ja poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuuksien erottamisessa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Vuoden 2023 alusta hyvinvointialueet aloittivat toimintansa. Uudistuksen takia tilinpäätös 2023 ei ole vertailukelpoinen aikaisempien tilikausien kanssa, koska hyvinvointikuntayhtymä on poistunut konsernista.

7.3 TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

Kunnan toimintatuotot (ulkoiset)

	2023	2022
Yleishallinto	416 278,12	363 477,62
Terveystoimi	0,00	-34 893,00
Sosiaalitoimi	550 904,12	661 531,94
Opetus- ja kulttuuritoimi	1 206 582,81	1 252 374,69
Yhdyskuntapalvelut	2 013 248,24	2 452 220,08
Toimintatuotot yhteensä	4 187 013,29	4 694 711,33

Verotulojen erittely	2023	2022
Kunnan tulovero	16 390 120,03	31 568 026,40
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 080 311,34	1 489 944,41
Kiinteistövero	1 441 369,94	1 560 693,81
Verotulot yhteensä	18 911 801,31	34 618 664,62

Valtionosuuksien erittely	2023	2022
Peruspalveluiden valtionosuus	1 532 693,00	11 657 314,00
Verotulojen tasaus	3 221 667,00	3 722 031,00
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-380 211,00	-305 492,00
Verotulojen menetysten kompensatio	1 304 514,00	4 408 660,00
Valtionosuudet yhteensä	5 678 663,00	19 482 513,00

Palvelujen ostojen erittely	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	266 449,13	32 476 624,39
Muiden palvelujen ostot	5 045 112,62	4 664 550,46
Kunnan palvelujen ostot	5 311 561,75	37 141 174,85

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat ja poistomenetelmät ovat:

PYSYVÄT VASTAAVAT	ennen 1.1.2013 hankitut	1.1.2013 jälkeen hankitut
<u>Aineettomat hyödykkeet</u>		
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	5 vuotta	5 vuotta
Toisen yhteisön tie- ja väylähankkeet		20 vuotta
Muut	5 vuotta	5 vuotta
<u>Aineelliset hyödykkeet</u>		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallintorakennukset	50 vuotta	20–50 vuotta
Laitosrakennukset	50 vuotta	20–50 vuotta
Tehdas- ja tuotantorakennukset	30 vuotta	20–30 vuotta
Talousrakennukset	20 vuotta	20 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	30 vuotta	20 vuotta
Asuinrakennukset	40 vuotta	30–40 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit ja puistot	20 vuotta	20 vuotta
Sillat, laiturit ja uimalat	30 vuotta	20 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	30 vuotta	15 vuotta
Vedenjakeluverkostot	30 vuotta	30–40 vuotta
Viemäriverkko	30 vuotta	30–40 vuotta
Kaukolämpöverkko	40 vuotta	20 vuotta
Sähköjohdot, ulkovalaistuslaitteet	20 vuotta	20 vuotta
Muut putki- ja kaapeliverkot	20 vuotta	15 vuotta
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitoskoneet/laitteet	20 vuotta	10–20 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	15 vuotta	15 vuotta
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	15 vuotta
Koneet ja kalusto		
Perustamisirtaimisto: uudet hallinto- ja laitosrak.		10 vuotta
Muut kuljetusvälineet	10 vuotta	5–7 vuotta
Muut liikkuvat työkoneet	10 vuotta	5 vuotta
Atk-laitteet	10 vuotta	5 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	5 vuotta	5 vuotta

Käytössä on tasapoisto, ellei muuta mainita. Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu pääosin vuosikuluiksi.

Pakollisten varausten muutos

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset 1.1.	0,00	222 982,21		
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella	0,00	31 501,79		
Muut pakolliset varaukset 31.12.	0,00	191 480,42		

Pakolliset varaukset konsernitilinpäätöksessä 2022 olivat Pohjanmaan hyvinvointikuntayhtymän ta-
seessa.

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot/-tappiot

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	0,00	7 567,52	0,00	7 567,52
Myyntivoitot yhteensä	0,00	7 567,52	0,00	7 567,52
Muut toimintakulut				
Myyntitappiot	0,00	0,00	0,00	0,00
Myyntitappiot yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	0,00	0,00
Osinkotuotot muista yhteisöistä	43 490,46	65 036,45
Peruspääoman korot kuntayhtymistä	0,00	18 941,75
Yhteensä	43 490,46	83 978,20

7.4 TASEEN LIITETIEDOT

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet	Muut pitkävaikutteiset menot	Yhteensä	Aineelliset hyödykkeet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyöd.	Keskenäiset hankinnat	Yhteensä
	Aineettomat oikeudet			Maa- ja vesialueet						
Poistamaton hankintameno 1.1.	12 806,75	1 696 846,86	1 709 653,61	4 622 612,81	20 733 178,64	11 678 354,78	280 007,39	5 177,50	219 805,82	37 539 136,94
Lisäykset tilikaudella		287 148,45	287 148,45	81 975,00	423 927,25	880 432,31	51 805,19		93 152,29	1 531 292,04
Rahoitusosuudet tilikaudella		-44 738,00			-6 000,00					-6 000,00
Vähennykset tilikaudella				-560,07						-560,07
Siirrot erien välillä									-105 791,89	-105 791,89
Tilikauden poisto	-5 495,04	-97 344,12	-102 839,16		-1 025 886,15	-952 817,68	-83 184,86			-2 061 888,69
Poistamaton hankintameno 31.12.	7 311,71	1 841 913,19	1 893 962,90	4 704 027,74	20 125 219,74	11 605 969,41	248 627,72	5 177,50	207 166,22	36 896 188,33

Pysyvien vastaavien sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				Jvk-, muut laina- ja muut saamiset				Yhteensä
	Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöt	Kuntayhtymä osuudet	Osakkuus- yhteisö osakkeet ja osuudet	Muut osakkeet ja osuudet omist.yht.	Muut laina- saamiset konserniyhteisöt	Muut laina- saamiset muilta	Muut saamiset konserniyhteisöt	Muut saamiset muut yhteisöt	
Hankintameno 1.1.									
Lisäykset	4 603 056,91	5 017,89	6 727,52	692 286,73	1 932 889,10	10 729,03		266 409,02	7 517 116,20
Vähennykset				9 675,00					9 675,00
					-67 697,68				-67 697,68
Hankintameno 31.12.	4 603 056,91	5 017,89	6 727,52	701 961,73	1 865 191,42	10 729,03	0,00	266 409,02	7 459 093,52

*kuntayhtymäosuuksien muutos käsiteltiin avaavassa taseessa 1.1.

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

Sote-uudistuksesta johtuen Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntayhtymän ja Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän omistukset eliminointiin kunnan peruspääomaa vastaan ohjeiden mukaisesti vuoden 2023 taseen alkusaldoista.

Omistus muissa yhtiöissä

Nimi	Koti- paikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Kuntakonsernin osuus (1 000 euroa)		
				Omasta pää- omasta	Vieraasta pää- omasta	Tilikauden voitosta/tappi- osta
Tytär yhteisöt						
Koy Laihian Vuokratilat	Laihia	100,00	100,00	1 896	6 063	0
Laihian Nuuka Lämpö Oy	Laihia	100,00	100,00	1 353	5 814	6
Laihian Tilapalvelut Oy	Laihia	100,00	100,00	1	160	-1
Poronkankaan Vesi Oy	Laihia	57,50	57,50	835	52	41
Laihian Vss-tilat Oy	Laihia	82,86	90,00	64	2	-8
Koy Laihian Virastokeskus	Laihia	84,04	86,60	1 029	10	-51
Kuntayhtymät						
Pohjanmaan liitto	Vaasa	3,82	3,82	58	4	-3
Yhteis- ja omistusyhteisöt						
Koy Säästökirja	Laihia	25,10	25,10			
As Oy Laihianraitti II	Laihia	0,00	24,64			
Laihian Painehalli Oy	Laihia	40,00	40,00			

Saamiset

Saamisten erittely	Kunta	Lyhytaikaiset	Kunta	Lyhytaikaiset
	Pitkäaikaiset		Pitkäaikaiset	
	2023	2023	2022	2022
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		187 040,20		120 712,34
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		30 000,00		1 517,00
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		6 328,29		3 848,48
Muut saamiset				

Siirtosaamiisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	Kunta
	2023		2022	2023
Tulojäämät				
AVI/20279/2021 Yleisurh.kentän kunnostus			41 250,00	41 250,00
Kela, korvaus työterveyshuollosta			90 000,00	95 000,00

Oma pääoma

Oma pääoma	Konserni	Konserni	Kunta	Kunta
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	15 340 154,55		15 340 154,55	18 018 741,27
Lisäykset tilikaudella				
Vähennykset tilikaudella				
Peruspääoma 31.12.	15 340 154,55		15 340 154,55	18 018 741,27
Muut omat rahastot 1.1.			10 721,89	10 721,89
Siirrot rahastoon tilikaudella				
Siirrot rahastosta tilikaudella				
Muut omat rahastot 31.12.	1 457 962,86		10 721,89	10 721,89
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1			1 679 880,57	1 576 853,86
Edellisten tilikausien oikaisut				
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	671 246,38		1 679 880,57	1 576 853,86
Tilikauden alijäämä/ylijäämä	31 371,55		706 531,89	103 026,71
Oma pääoma yhteensä	17 500 735,34		17 737 288,90	19 709 343,73

Peruspääoman muutos johtuu sote-uudistuksen myötä poistuneista sote-kuntayhtymien osuukista, jotka kirjanpidollisesti tehtiin avaavaan taseeseen 2023.

Oman pääoman vertailutieto konsernin osalta puuttuu aikaisempien tilikausien konsernitilinpäätöksen puutteiden takia.

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät	Kunta	Kunta
	2023	2022
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	1 679 880,57	1 576 853,86
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	706 531,89	103 026,71
Kertynyt poistoero 31.12.	0,00	0,00
Vapaaehtoiset varaukset 31.12.	0,00	0,00
Kertynyt yli-/alijäämä ja tuloksenkäsittelyerät yhteensä	2 386 412,46	1 679 880,57

Pitkäaikaiset velat

Vuoden 2028 jälkeen erääntyvät	Kunta	Kunta
	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	11 633 326,80	9 983 326,80

Joukkovelkakirjalainat

	Kunta	
	2023	2022
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistukset		
korko 4,02 %-4,23 % erääntyvät 1.3.	9 600 000,00	
korko 2,20 %-2,80 % erääntyvät 1.–31.5.		10 000 00,00
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	9 600 000,00	10 000 000,00

Pakolliset varaukset

Pakollisia varauksia ei ole tilikaudella eikä vertailutilikausilla.

Vieras pääoma

Vieras pääoma	2023		2022	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille Ostovelat	0,00	259 438,54	0,00	160 174,53
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä Ostovelat	0,00	0,00	0,00	2 461 323,36
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille Ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
	0,00	259 438,54	0,00	2 621 497,89

Sekkilimiitti

Sekkilimiitti	Kunta 2023	Kunta 2022
Luotollisen sekkitalin limiitti 31.12. Siitä käyttämättä oleva määrä	500 000,00	500 000,00
	500 000,00	500 000,00

Muut velat

Muut velat	Konserni 2023	2022	Kunta 2023	Kunta 2022
Muut velat				
Ennakonpidätysvelka	263 548,29		263 548,29	245 569,30
Sosiaaliturvamaksuvelka	11 568,23		11 568,23	10 545,61
Muut velat	301 166,61		26 722,76	25 928,80
	576 283,13	0,00	301 839,28	282 043,71

Siirtovelat

Siirtovelat	Konserni 2023	2022	Kunta 2023	Kunta 2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Lomapalkkajaksotus	1 360 233,37	3 514 193,19	1 360 233,37	1 357 830,58
Muut palkkojen jaksotukset	37 084,48	35 971,95	37 084,48	35 971,95
Korkojaksotukset	121 153,96	57 788,52	121 153,96	42 755,61
Muut menojäämät	344 615,79	1 812 587,11	167 210,93	1 169 338,18
	1 863 087,60	5 420 540,77	1 685 682,74	2 605 896,32

7.5 VAKUUKSIA JA VASTUUSITOUUMUKSIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Vuokravastuut	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa 31.12.2024		8 105 000,00		
Seuraavalla tilikaudella maksettava osa Sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet		1 980 000,00		
Leasingvastuut yhteensä	127 383,64	510 000,00	127 383,64	96 500,00
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	62 428,31	184 000,00	62 428,31	36 900,00
Yhteensä	127 383,64	8 615 000,00	127 383,64	96 500,00

Leasingvuokrasopimukseen ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

Vastuusitoumukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen välillä	Kunta	
	2023	2022
Tytäryhteisöiden puolesta annetut takaukset		
Alkuperäinen pääoma	7 262 000,00	7 260 000,00
Jäljellä oleva pääoma	4 687 224,00	5 307 704,54

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	Kunta	
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	64 848 497,00	59 929 014,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	51 621,00	34 656,00

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Kunta	
	2023	2022
Takaisinmaksuvastuu koskien uudisrakentamiseen ja peruskorjaamiseen sisältyvän arvonlisäveron palautusta	4 744 292,99	5 250 424,26

Laihian kunnalla on epäselvä laskutusasia Pohjanmaan Hyvinvointialueen kanssa. Asia koskee vuoden 2022 Kuntayhtymä Eskoon toiminnan ylijäämän palautusta. Vastuu suuruus on 40 321,30 €.

7.6 HENKILÖSTÖÄ JA TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA KOSKEVAT LIITE-TIEDOT

Henkilöstökulut	2023	2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	15 622 893,20	15 144 855,63
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	7 541,13	3 160,51
Henkilöstökulut yhteensä	15 630 434,33	15 148 016,14

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2023	2022
Keskusta	3 149,66	3 760,44
Laihian kokoomus	1 989,19	1 438,83
Laihian Perussuomalaiset	1 749,65	2 010,14
Kristillisdemokraatit	114,50	120,00
Laihian sosialidemokraatit	554,50	174,50
Vasemmisto	352,22	406,19
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	7 909,72	7 910,10

Tilintarkastajan palkkiot	2023	2022
<u>KPMG Oy Ab Tilintarkastusyhteisö</u>		
Tilintarkastuspalkkiot	11 008,00	18 816,85
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	2 201,00	610,00
Muut palkkiot	0,00	183,00
Palkkiot yhteensä	13 209,00	19 609,85

Intressitahot
Konsernin lähipiirin / intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

7.7 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

Käytetyt kirjanpitokirjat

Tasekirja, sidottu
 Päiväkirja, atk
 Pääkirja, atk
 Ostoreskontra, atk
 Myyntireskontra, atk
 Palkkakortit/luettelot atk

Käytetyt tositelajit

1	Alkusaldot
2	Talousarvio
3	Lisämääräraha
9	KOM konversio
10	Muistio, ulkoinen
20	Muistio, sisäinen
34	Käyttöomaisuus
39	KOM-muistiot
70	Sosiaalityö
101	Pankin tiliote
102	Palkat
330–500	Myyntireskontra, laskulajit
511	Myyntireskontra, manuaalisuoritukset
521	Myyntireskontra, viitesuoritukset
531	Myyntireskontra, hyv.laskujen kuittaus
541	Myyntireskontra, tileistä poisto
550	Myyntireskontra, laskulaji 55
580	Myyntireskontra, laskulaji 58
770	Myyntireskontra, laskulaji 77
801	Ostolaskut
899	Ostomaksut

Selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Pääkirja sähköisesti
 Päiväkirja sähköisesti
 Ostoreskontra sähköisesti
 Myyntireskontra sähköisesti
 Palkkakirjanpito atk-tulosteena
 Tasekirja sidottuna kirjana

8 ERIYTETTY TASEYKSIKKÖ: VESIHUOLTOLAITOKSEN TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS

Vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Liikevaihto	1 103 028,29	1 187 521,62
Liiketoiminnan muut tuotot	16,13	0,00
Materiaalit ja muut palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-356 062,09	-338 413,51
Palvelujen ostot	<u>-418 958,70</u>	<u>-303 360,63</u>
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-176 530,32	-180 150,17
Henkilöstösivukulut		
Eläkekulut	-30 451,21	-39 426,32
Muut henkilöstösivukulut	-3 053,46	-6 048,37
Henkilöstökorvaukset	<u>0,00</u>	<u>4 464,52</u>
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-244 095,61	-224 498,67
Arvonalentumiset	<u>-244 095,61</u>	<u>-224 498,67</u>
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-11 569,61</u>	<u>-20 461,47</u>
Liikeylijäämä (alijäämä)	-137 676,58	79 627,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot	-0,22	
Korkokulut	0,00	
Korvaus peruspääomasta	-66 720,00	-66 720,00
Muut rahoituskulut	<u>-6,67</u>	
Ylijäämä(alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-204 403,47	12 907,00
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Ylijäämä(alijäämä) ennen varauksia		
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)		
Vapaaehtoisten varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-204 403,47	12 907,00
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-3,9	2,1
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-3,9	2,1
Voitto, %	-18,5	1,1

Vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma

	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä	-137 676,58		79 627,00	
Poistot ja arvonalentumiset	244 095,61		224 498,67	
Rahoitustuotot ja -kulut	<u>-66 726,89</u>	39 692,14	<u>-66 720,00</u>	237 405,67
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-178 831,12		-542 069,45	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	<u>0,00</u>	<u>-178 831,12</u>	<u>0,00</u>	<u>-542 069,45</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta		-139 138,98		-304 663,78
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Lyhytaik. lainojen muutos kunnalta	<u>230 036,02</u>	230 036,02	<u>0,00</u>	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta	152 716,03		91 248,94	
Saamisten muutos muilta	-168 158,26		31 411,04	
Korottomien velkojen muutos muilta	<u>-75 454,81</u>	<u>-90 897,04</u>	<u>182 003,80</u>	<u>213 414,84</u>
Rahoituksen rahavirta		139 138,98		213 414,84
Rahavarojen muutos		0,00		-91 248,94
Rahavarat 31.12.	0,00		0,00	
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT				
		2023		2022
Toiminnan ja investointien rahavirran				
kertymä 5 vuodelta		-184 702		-113 634
Investointien tulo-rahoitus, %		22,2		43,8
Lainanhoitokate		-		-
Kassan riittävyys (pv)		-		-
Quick ratio		1,1		1,5
Current ratio		1,1		1,5
Yhdystilin saldo				
Saldo 31.12.	128 479,32		128 479,32	
Saldo 1.1.	-22 206,54	106 272,78	-22 206,54	106 272,78

Vesihuoltolaitoksen taselaskelma

VASTAAVAA	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset	232 834,49	278 331,83
Kiinteät rakenteet ja laitteet	3 228 815,85	3 288 029,22
Koneet ja kalusto	39 446,22	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	3 501 096,56	3 566 361,05
SIJOITUKSET		
Muut saamiset	30 629,00	30 629,00
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	3 531 725,56	3 596 990,05
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	542 298,23	382 494,37
Saamiset kunnalta (yhdystili)	0,00	152 716,03
Muut saamiset	8 354,40	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	550 652,63	535 210,40
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 082 378,19	4 132 200,45
VASTATTAVAA	2023	2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	3 032 705,64	3 032 705,64
Edell. tilikausien ylijäämä (alijäämä)	750 185,21	737 278,21
Tilikauden yli/alijäämä	-204 403,47	12 907,00
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	3 578 487,38	3 782 890,85
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat kunnalta (yhdystili)	230 036,02	0,00
Ostovelat	229 766,54	310 681,47
Muut velat	9 838,92	4 378,80
Siirtovelat (Lomapalkkajaksotus)	34 249,33	34 249,33
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	503 890,81	349 309,60
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 082 378,19	4 132 200,45
LIIKELAITOKSEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste, %	87,7	91,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	45,7	29,4
Kertynyt ylijäämä	545 782	750 185

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Käytetyt kirjanpitokirjat

Tasekirja, sidottu
 Päiväkirja, atk
 Pääkirja, atk
 Ostoreskontra, atk
 Myyntireskontra, atk
 Palkkakortit/luettelot atk

Käytetyt tosittelajit

1	Alkusaldot
2	Talousarvio
3	Lisämääräraha
9	KOM konversio
10	Muistio, ulkoinen
20	Muistio, sisäinen
34	Käyttöomaisuus
39	KOM-muistiot
70	Sosiaalityö
101	Pankin tiliote
102	Palkat
330–500	Myyntireskontra, laskulajit
511	Myyntireskontra, manuaalisuoritukset
521	Myyntireskontra, viitesuoritukset
531	Myyntireskontra, hyv.laskujen kuittaus
541	Myyntireskontra, tileistä poisto
550	Myyntireskontra, laskulaji 55
580	Myyntireskontra, laskulaji 58
770	Myyntireskontra, laskulaji 77
801	Ostolaskut
899	Ostomaksut

Selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Pääkirja sähköisesti
 Päiväkirja sähköisesti
 Ostoreskontra sähköisesti
 Myyntireskontra sähköisesti
 Palkkakirjanpito atk-tulosteena
 Tasekirja sidottuna kirjana

9 ALLEKIRJOITUKSET

Laihialla 29. päivänä huhtikuuta 2024

LAIHIAN KUNNANHALLITUS

Minna Niemi
puheenjohtaja

Tiina Friman

Jukka Harju

Raimo O Kinnari

Teemu Knuutti

Päivi Miskala

Timo Riiki

Kurth Silorinne

Sauli Tuomela

Marja Vettenranta

Juha Rikala
kunnanjohtaja

TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Laihialla _____ päivänä _____kuuta 2024

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Elina Pesonen
JHT, KHT